

UT

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Detsember 2014 nr 11 (2433) • Tartu ülikooli ajakiri

SELLES NUMBRIS:

SELGUSID AASTA PARIMAD ÕPPEJÕUD
TARTU ÜLIKOOLIS

ÕPPEKAVU OOTAB EES SUUREM REFORM

EU KIDS ONLINE UURING NÄITAB, ET LAPSED
VAJAVAD INTERNETIS TOIMETAMISEL ABI

EMAKEELNE ÜLIKOOL
PEAB SÜNNIPÄEVA

Lugejad muudavad ajakirja

Foto: Lauri Kulpsoo

Merilyn Merisalu
UT peatoimetaja

Oktobri lõpus ja novembri alguses korraldasime UT ajakirja lugejate seas uuringu, et teada saada, kuidas ajakirja suhtutakse ja mida tulevikus teha, et ajakiri oleks sisukam ja läheks korda rohkematele lugejatele. Uuringus osales üle 300 ülikooli tudengi, töötaja ja vilistlase. Küsimustikule vastajate hulgas oli ka ülikooli koostööpartnereid ja teisi, kes TÜ-ga nii otseselt seotud pole.

Rõõm on näha, et suuremalt jaolt oli vastukaja ajakirjale väga positiivne. Enim toodi välja, et ajakiri on mitmekesine ning artiklid huvitavad. Samuti meeldib väga paljudele paberajakirja formaat – A4 suurusest veidi väiksem ajakiri on lugejate arvates käepärane ja mugav nii lehitseda kui ka kotti panna.

Väga paljudel kordadel mainiti seda, et UT ajakiri aitab ülikoolieluga kursis olla ja et teistes teaduskondades ja kolledžites toimuva kohta lugemine suurendab ühtsustunnet ülikoolis. Sageli pakkuvat lugemine ka üllatusi, sest käsitleme teemasid, millest osa lugejaid mujalt ei kuulegi.

Loomulikult saime teada ka palju asju, mida tulevikus paremini teha. Enim toodi välja nii see, et ajakiri võiks olla kriitilisem, kui ka see, et ajakirjas on liiga

palju teksti. Peaaegu sama palju mainiti ära, et ajakiri on liiga akadeemiline ja käsitleb liiga vähe tudengitega seotut. Samuti tundub probleem olevat, et ajakirja on paberil keeruline kätte saada.

Tahame kindlasti, et käsitletavat teemat oleksid paremini tasakaalustatud ja oluliste puhul oleks ka kriitiline kajastus. Selleks palume, et annaksite kindlasti teada, millised on õppe- või tööalased mured ja probleemid teie teaduskonnas või üksuses. Nii saame nendel teemadel ajakirja veergudel tekitada diskussiooni ja loodetavasti leida lahendusi, mis muudavad ülikoolielu kõigi jaoks paremaks. Oodatud on nii kriitilised teemapakkumised kui ka arvamuskirjed.

Oleme järgmise aasta alguseks UT ajakirjale tegemas kujunduse uuenduskuuri, mis jätab alles need osad, mida lugejad kiitnud on, ning lisab uusi, mängulisemaid nüansse, mis loodetavasti tasakaalustab teksti ja piltide osakaalu senisest enam. Võtame kasutusele ka uue paberi, mis on senisest heledam ja lõhnab vähem, ent kannab edasi keskkonnasäästlikku hoiakut.

Uue aasta alguses vaatame uuesti üle ka UT ajakirja leviku ülikoolis, et leevendada ajakirja kättesaadavuse muret. Uurime välja, millistes ülikooli hoonetes on ajakirja liiga vähe ja millistes liiga palju ning mis oleks kõige paremad kohad, kust nii üliõpilased kui ka töötajad need kätte saaks. Saime ka lugejauuringust mitmeid häid mõtteid, mida selles vallas teha.

Seda, kui paljud lugejate ideedest, mis ajaks või mis mahus ellu saame viia, ma teile täpselt öelda ei oska. Küll aga annan ajakirja peatoimetajana sõna, et arutame kõik saadud ettepanekud läbi ning teeme, mis suudame, et järgmisel aastal pakuks UT teile veelgi asjalikumat ja põnevamat sisu, rohkem toreid üllatusi ning kannaks kõige uue kõrval ikka edasi ülikooli akadeemilist vaimu. ☺

Loe täispikka teksti www.ajakiri.ut.ee.

UT

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Universitas Tartuensis on Tartu ülikooli ajakiri. Ilmub kord kuus. Tiraaz 3700. Tellimisindeks Eesti Postis 00892 • Tartu, Ülikooli 18–102; Tel: 737 5686, 5802 8827; e-post: ajakiri@ut.ee; www.ajakiri.ut.ee. Postiaadress: Ülikooli 18, Tartu 50090 • Vastutav väljaandja: Illari Lään; peatoimetaja: Merilyn Merisalu; toimetajad: Merilyn Säde ja Mart Zirnask; keeletoimetaja: Marika Kullamaa; küljendaja: Margus Nõmm; fotograaf: Andres Tennus; infotoimetajad: Kristina Hermann, Kady Sõstar; Trükk: Ecoprint • Kõik Universitas Tartuensis avaldatud artiklid jm tekstid ning fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed. Toimetuse lubab neid kasutada vaid koos viitega autorile ja Universitas Tartuensisile. • Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. • UT kolleegiumi esimees: Maja Vadi, liikmed: Sulev Kõks, Ivo Volt, Mart Noorma, Villu Päärn, Indrek Treufeldt, Katrin Pajuste-Kuul, Liina Liiv.

10

17

29

36

38

- 9 **KOLUMN:** Sel suvel õigusteaduskonna magistrantuuri kiitusega lõpetanud Sandor Elias kirjutab, kuidas väljuda ülikoolist võitjana.
- 10 **PERSOON:** Humaniora valdkonna aasta õppejõud Sergei Drögin usub, et kasvatada tuleb eelkõige iseennast.
- 14 **AKTUAALNE:** Ülikooli õppekavad teevad läbi suurema reformi.
- 17 **AKTUAALNE:** Eestil on välisekspertide hinnangul turundussemiootikas kasutamata võimalusi.
- 20 **AKTUAALNE:** Uuringu «EU Kids Online» tulemused näitavad, et lapsed vajavad internetis toimetamisel abi.
- 24 **AKTUAALNE:** Tartu ülikool panustab Vietnami arstiharidusse.
- 26 **ETTEVÕTLUS:** Tuleviku ettevõtjad mõtlevad raamidest väljas.
- 29 **TEADUS:** Möisapargid on kultuuripärand, mille eest tuleks tervikuna hoolt kanda.
- 32 **VÄITEKIRI:** Müüt vanast heast Rootsi ajast ehitas üles tänapäevani püsiva rahvusliku enesekuvandi.
- 36 **ARVUSTUS:** Onu Bella avaldas raamatu keemia diskreetsest vólust.
- 38 **VILISTLANE:** Põnevust ja adrenaliini armastav veebikons-tabel Maarja Punak tahab teisi aidata.
- 42 **REISIKIRI:** Academica jutuvõistluse võitja tähelepanekud saiapuru ja Bratwurst'i aurude keskelt.
- 44 **AJALUGU:** Ülikooli käekäigust esimeses ilmasõjas.
- 48 **ESSEE:** Gerly Lehtmetts kirjutab, et õpetajaid võiks mõnes mõttes õpetada nagu juuksureid.
- 51 reklaam, juubelid, kaitsmised, stipendium, tunnustused, teated, in memoriam

Järgmine Universitas Tartuensis ilmub 2. jaanuaril 2015.

roheline trükkis

Trükitud taastoodetud paberile looduslike trükkivärvidega. ©Ecoprint

Seminar Eesti ülikoolide reformidest

5. detsembril kell 10.15 algab TÜ raamatukogus seminar «Eesti ülikoolid teelahkmel – vajadus muutuda ja võimalus uueneda», kus Eesti ülikoolide reformidest räägivad Tartu ülikooli rektor Volli Kalm, Tallinna ülikooli rektor Tiit Land ja Eesti maaülikooli rektor Mait Klaassen. Ettekanne-tele järgneb arutelu, kus osalevad lisaks eelkõnelejatele ka Erkki Truve Tallinna tehnikaülikoolist ja üliõpilaskonna esindaja Martin Noorkõiv. Arutelu juhib TÜ rector emeritus Jaak Aaviksoo. TÜ põhikirja rakendamise

komisjoni esimees, teadusprorektor Marco Kirm rääkis, et seoses uue põhikirja ja arengukava vastuvõtmisega on akadeemiliste üksuste ja valdkondade nõukogud pidanud läbirääkimisi, kuidas omavahelise tihedama koostöö ja integratsiooni kaudu suurendada õppe- ja teadustöö kvaliteeti.

«Järgmisena on vajalik ülikoolis arutada selle üle, milliseid üleülikoolilisi protsesse õppe-, personali- ja muudes valdkondades oleks uues olukorras võimalik tõhusamalt korraldada ja kuidas peaksid jaotuma õigused ja

vastutus eri juhtimistasandite ja üksuste vahel,» ütles Kirm.

Seminar, kus arutletakse kõigi Eesti suuremate ülikoolide reformide üle, pakubki võimaluse vaadata reformi elluviimise käigus uuesti alguses püstitatud ühistele eesmärkidele ja arutada nende saavutamise viiside üle.

Seminar «Eesti ülikoolid teelahkmel – vajadus muutuda ja võimalus uueneda» toimub Tartu ülikooli raamatukogu konverentsisaalis ning sellest teeb videoülekanne ka UTTV.

Rahvusteadused said kaante vahele

2. detsembril esitleti rahvusülikooli 95. aastapäevale pühendatud seminaril kogumikku «Rahvusvahelised rahvusteadused». Kogumikus tutvustavad TÜ filosoofiateaduskonna kümme rahvusteaduste professorit oma uurimisala ja professuuri tegevust. Artiklid põhinevad möödunud õppeaastal Tartus ja Tallinnas toimunud rahvusteaduste loengutel. Filosoofiateaduskond soovib nii kogumiku kui ka seminariga anda poliitikakujundajatele, ülikooli koostööpartneritele ja laiemale avalikkusele sõnumi sellest, et Tartu ülikool võtab väga tõsiselt oma kohustust rahvusülikoolina, panustades eesti keele ja kultuuri uurimisse, õpetamisse ning alalhoidmisesse. Samas peab ülikool ka meeles, et rahvuslik ja rahvusvaheline pole vastandid. TÜ kümnet rahvusteaduste professuuri rahastab riik alates 2012. aastast. Ülikooli ajaloomuuseumi valges saalis toimunud seminaril kuulati ka värskest promoveeritud TÜ audoktori professor Michael Northi loengut Läänemere maade kultuurisuhetest ning arutati selle üle, kuidas rahvusvahelised peaks rahvusteadused olema.

Elutööpreemia Viire Sepale

Eesti riikliku teaduse populariseerimise auhinna võitjate autasustamisel anti Tiiu Silla nimeline elutööpreemia Tartu ülikooli teaduskooli direktorile Viire Sepale. Samuti tunnustati TÜ algatusest «Matemaatika õhtuõpiku» autoreid ja Psühhobussi.

Preemia üleandmisel tõsteti esile Viire Sepa rolli andekaid lapsi toetava tegevuse pikaajalise eestvedamise eest Eestis.

Sepp tõdes «Aktuaalsele kaamerale» antud intervjuus, et andekate laste äratundmine muutub Eestis järjest paremaks. Selles suunas on Tartu ülikooli teaduskool teinud tublit tööd. Korraldatud on andekuse teemapäevi, kuhu on kutsutud nii lapsevanemaid kui ka õpetajaid ning Euroopa sotsiaalfondi toel on töötatud välja abivahendeid, mis toetavad õpetajat klassiruumis andeka lapse äratundmisel.

«Matemaatika õhtuõpiku» autorid Juhan Aru, Kristjan Korjus ja Elis Saar said peapreemia kategoorias «Teaduse ja tehnoloogia populariseerimine trüki-sõna abil». Psühholoogiahuvilisi tudengeid koondavat Psühhobussi ja OÜ Psühhobuss eestvedajat Madis Vasserit tunnustati aga parima uue algatuse eest teaduse ja tehnoloogia populariseerimisel.

Elutööpreemia võitja sai 6500 eurot ning Stanislav Netšvolodovi skulptuuri «Möbiuse leht». Viies ülejäänud kategoorias oli peapreemia suurus 2200 ja II preemia suurus 800 eurot. Kõik laureaadid saavad õiguse kasutada märki «Riiklikult tunnustatud teaduse populariseerija».

Foto: Merilyn Merisalu

Peahoone seinu katavad kaunid pulmavaibad

TÜ peahoone esimese korruse koridoris rõõmustab silmi Viljandi kultuuriakadeemia rahvusliku käsitöö osakonna õppejõu Christi Kütti vaibanäitus.

Näitusel on üleval kümme pulmavaipa ehk kaasavaratekki, mis on inspireeritud Eestis kasutusel olnud nooriku kaasavaratekkidest ja nooriku rõivastuse motiividest.

«Muuseumifondides on mind alati paelunud rikkalikult kaunistatud uhked pidupäevaks tehtud tekstiilid. Nendega kaasneb alati ka pühalikkuse ja pidulikkuse meeleolu, mida olen ka enda töödes saavutada püüdnud,» rääkis Kütt.

Umbes viie aasta jooksul valminud vaipadest saaks mõnda kasutada ka voodikattena. Et kudumise tehnika on aga aeganõudev, pannakse need tihedamini seinale, et neid rohkem kaitsta. Küti sõnul kasutati selliseid pulmavaipu kas elutoas või abieluvoodi juures eelkõige seinale kinnitatult. Usuti, et õnnetoovad vaibad kaitsesid ka

pererahvast.

Christi Küti valmistatud on ka sinine sõba, mille rektor kinkis oktoobri lõpus ülikooli külastanud Rootsi kroonprintsessile Victoriale.

«See oli pruudisõba, abielunaise piduliku rõiva juurde mõeldud ülevise,» selgitas Kütt. Tema loomingut on ka varem mainekate kingitustena kasutatud. Näiteks on president kinkinud tema vaipu konkursi «Eesti kaunim kool» võitjatele. Samuti olid tema tööd mitmel aastal Pärnu antropoloogiafestivali auhinnaks.

Christi Kütt lõpetas 1998. aastal TÜ Viljandi kultuuriakadeemia rahvusliku käsitöö eriala ning 2005. aastal Eesti kunstiakadeemia kunsti- ja kultuurantropoloogia magistrantuuri. 2006. aastal pälvis ta kultuurkapitali rahvakultuuri sihtkapitali aastapreemia ning noppis võistluse «Eesti mängu asi» esikoha.

Vaibanäitus jääb ülikooli peahoone seintele üles kuni 18. detsembrini.

RAHVUSVAHELISED
RAHVUSTEADUSED

TARTU ÜLIKOOI FILOSOOFIATEADUSKOND

Farmaatsia selts tunnustas Udo Margnat

Eesti akadeemiline farmaatsia selts avaldas tunnustust akadeemik Udo Margnale pikaajalise panuse eest Eesti akadeemilise farmaatsia arendamisse.

Margna on sündinud ja omandanud keskariduse Viljandis. Pärast TÜ lõpetamist 1957. aastal proviisorina töötas ta kaks aastat Muha apteeği juhatajana. Margna oli 30 aastat seotud teaduste akadeemia eksperimendibioloogia instituudiga, olles suurema osa ajast selle teadusdirektor. Bioloogiakandidaadi kraadi biokeemias kaitses Udo Margna 1963. ja bioloogiadoktori kraadi taimefüsioloogias 1984. aastal.

Udo Margna on tuntud teadlane, kelle uuringud taimefüsioloogias seonduvad tihedalt farmaatsiaga ja kelle teadusliku tegevust ning muu hulgas rohkem kui 120 teadusartiklit on tunnustanud Eesti teaduste akadeemia tema akadeemikuks valimisega 1987. aastal. Kolm aastat hiljem valiti Margna teaduste akadeemia peasekretäriks, sel ametikohal töötas ta kümme aastat. Alates 2001. aastast on Udo Margna tegutsenud farmaatsiaõppejõuna Tallinna tervishoiu kõrgkoolis farmatseutide koolitamisel.

Eesti akadeemilise farmaatsia seltsi tunnustus anti akadeemik Margnale üle tema läheneva juubeli eel Tallinna tervishoiu-kõrgkooli rahvusvahelise nädala raames toimunud üritusel 4. novembril.

Foto: Kelly Saar

Heategevuslik kodutöö

19. novembril andsid majandusteaduskonna 3. aasta bakalaureuse-tudengid Imastu kool-kodu esindajatele üle abipakid, mis koguti kokku personalijuhtimise ja organisatsioonikäitumise aine kodutöö raames. Tudengid kogusid erihoolekannet vajavatele teismelistele praktilisi asju. Idee autori, majandusteaduse magistrandi Lee Pukkoneni sõnul andsid nii üliõpilased kui ka lapsevanemad projektile väga positiivse tagasiside.

«Imastu kool-kodu elanike lapsevanemaid üllatas üliõpilaste initsiatiiv, sest asju korjati tunduvalt rohkem kui esialgu oodati. Tudengid tulid pärast viimast seminari aga ütles, kui hea meel neil on, et kodutöö polnud vaid nn paberimäärimine, vaid selle käigus oli võimalik teisi aidata ning rõõmustada,» ütles Pukkoni.

Imastu kool-kodu on Tapa vallas asuv kodu psüühilise erivajadusega täiskasvanutele ja intellektipuudega lastele. Peale laste ja täiskasvanute, kelle eest majas hoolt kantakse, on seal ka rühm noori, kes vajavad eritähelpanu. Eestis on umbkaudu 200 eritähelpanu vajavat teismelist, kohti aga vaid kuus.

Üks pakke kogunud üliõpi-

lastest, Kadri Kõivik tõi kodutöö juures välja olulisena ka selle, et ülesande täitmine teadvustas tudengitele sellise probleemi suurust Eestis. «Mina näiteks ei kujutanud üldse ette, et lastele on nii vähe kohti ja et see süsteem toimib nii raskelt. Tõeliselt hea meel oli aidata ja saada kinnitust, et inimesed on ikkagi nõus aitama, kui küsida,» rääkis ta.

Projekti raames kogusid üliõpilased erihoolekannet vajavatele teismelistele üle 100 teepaki, 60 sokk-paari, 62 tegevusmängu, üle 100 paki küpsetusjahu, mitmeid kaste joonistustarbeid ning umbes 100 kg joonistuspaperit, samuti maiustusi ja üliõpilaste endi pereliikmete poolt südamlikult lisatud omakootud sokke, pajalappe ja põllesid.

Ülesanne anti selleks, et üliõpilased saaksid organisatsioonikäitumise teoreetilisi teadmisi rakendada praktikas. Muu hulgas tuli ettevõtete esindajatega pida läbirääkimisi ning lahendada pakkide kättesaamiseks vajalikud logistilised küsimused. Õppejõu moodustatud viieliikmelised grupid pidid eesmärgini jõudmiseks ise valida strateegia ja jäädvustama materjali kogumise ka video või fotodena.

Selgusid Vega fondi teised stipendiaadid

TÜ ideelabori ja SEB-i loodud teadmistemahukatele ideedele mõeldud rahastusfond toetas uusi arendusi 22 900 euroga. 24 laekunud taotluse hulgast toetati viit innovaatilist projekti.

Kõige suurema toetuse, 8300 eurot sai Copernicus Urban Development Analyseri (CUDA) meeskond. Nende loodav ülemaailmne linnastumise uurimise infosüsteem lihtsustab linnavalitsuste, riikide regionaalplaneerimise, suurte kinnisvara- ja infrastruktuuri ettevõtete tööd. CUDA kasutab satelliidipilte hoonete ja teedevõrgu ning anonüümseid mobiilpositsioneerimise andmeid rahvastiku kaardistamiseks.

7400 euro suurune toetus anti GreenBead OÜ-le, kes ehitab koostööpartneritega superparamagnetiliste nanoosakeste kogu-

miseadme, mida saab kasutada biotehnoloogilises rakenduses biomolekulide eraldamiseks kasutatavate magnetiliste nanoosakeste kogumisel ja käitlemisel.

2500 euro suuruse toetuse said kaks meeskonda. Green Memory tiim arendab Windows-operatsioonisüsteemiga arvutitele uut lahendust, mis võimaldab optimaalselt kasutada mäluressurssi. EstDin-sar projektimeeskond tahab aga luua informatsioonisüsteemi, mis võimaldaks satelliidinfot kasutades kiiresti ja efektiivselt hinnata, kuhu on ohutu ehitisi rajada ning millised olemasolevad struktuurid on potentsiaalselt ohtlikud.

2200 euro suurune toetus anti tudengite reageerimise süsteemiga tegelejatele, kes ideelabori toetusel arendavad reaalaajas

tagasiside kogumise süsteemi, mis lubab anda vahetult avalikku tagasisidet loengutele ja õppejõududele.

TÜ ideelabori juht Kalev Kaarna avaldas heameelt, et Vega fondi esimeses voorus toetuse saanud meeskondadelt on juba kuulda suurepäraseid uudiseid peatselt sõlmitavatest lepingutest ja rahvusvahelisest partnerlusest.

«Näiteks on üks projekt suundumas USA turule ning teine on käivitamas ainulaadset tootmisettevõtet Eestis. Seekord väljavalitud viie tiimi puhul usub žürii, et üheksa kuu pärast kuuleme ka neilt häid uudiseid,» tõdes Kaarna.

SEB-i ja TÜ ideelabori loodud Vega fondi kaudu rahastab SEB uudsete lahenduste igapäevasesse kasutusse toomist kolme aasta jooksul 150 000 euroga.

Eetikakeskuse hea kooli konverents keskendub kiusamisvabale haridusteele

TÜ eetikakeskus korraldab 10. ja 11. detsembril konverentsi, mille tähelepanu keskmes on sel aastal hea kooli vundament, täpsemalt turvaline koolikeskkond ja head suhted koolis.

Konverentsil «Hea kool kui väärtuspõhine kool. Kuidas tagada kiusamisvaba haridustee?» tutvustatakse eri lähenemisi kiusamisvaba haridustee tagamisel, asetades need algatused laiemasse laste õiguste kaitse ning väärtusarenduse konteksti. Ettekannetega esinevad teiste hulgas professor Christina Salmivalli

Turu ülikoolist ning professor Suvianna Hakalehto-Wainio Ida-Soo ülikoolist.

Küsimuses, mida kõik pooled saavad teha, et muuta kool kiusamisvabaks, intervjuerib õpilasi, õpetajat, tugispetsialisti, lapsevanemat, koolijuhti ja koolipidajat Rain Kooli.

Samuti tunnustatakse väärtuskasvatust edendavaid koole, lasteaedu ning tutvustatakse uut lapsevanematele mõeldud raamatut «Kuidas oma lastele väärtusi õpetada?». Raamatu autorid Richard ja Linda Eyre on

USA-s vanemaid laste kasvatamisel toetava liikumise eestvedajad ning juhivad koos laste töhusemale kasvatamisele pühendatud raadio- ja telesaateid.

Konverents toimub 10. ja 11. detsembril Tartus Dorpati konverentsikeskuses. Konverentsi korraldab TÜ eetikakeskus haridus- ja teadusministeeriumi riikliku programmi «Eesti ühiskonna väärtusarendus 2009–2013» jätkuprogrammi raames. Konverentsi kava ja esinejad leiab aadressilt www.eetika.ee/konverents2014.

Foto: teesekingitus.blogspot.com

Tee sel aastal oma jõulukingid ise

TÜ kommunikatsioonijuhtimise magistrandid esitavad jõulude eel väljakutse olla ise jõulukinkide looja. Kampaaniaga «Sel aastal teen jõulukingid ise!» on sotsiaalmeedias liitunud juba üle 6000 inimese.

«Jõulukinkide ostmine on kohati muutunud närvesöövaks kohustuseks, kus tihtipeale krabatakse kaubanduskeskuse riulilt asju, mis ei valmista rõõmu ei kingi saajale ega ka kingi tegijale endale. Isetehtud kingitus on suurepärase võimalus enda lähedastele märku anda sellest, kui olulised nad meie jaoks on. Kingisaaja näeb, et oled kingi nimel pingutanud ja just see teebki isetehtud kingi palju erilisemaks, võrreldes poest ostetud asjaga,» rääkis üleskutse üks algatajaid, kommunikatsioonijuhtimise magistrant Kai Reinfeldt.

Novembri alguses alustatud kampaaniale lootsid algatajad detsembri lõpuks koguda 300 jälgijat. Kai Reinfeldti ning teiste magistrantide Eliise Oti, Helena Haini ja Liina Külvi kampaania kogus Facebookis aga juba esime-

se päevaga 1000 fänni. Tänaaks hakkab lehe jälgijate arv tasapisi jõudma 6500-ni.

Reinfeldti sõnul on tagasiside olnud eranditult positiivne. Üleskutse algatajaid kiidetakse ja neile saadetakse ka omi ideid. Tegelik edu selgub aga jõulude paiku, mil hakatakse kingitusi jagama.

«Kõike ei pea tingimata otsast lõpuni ise meisterdama, aga igasse kinki võiks natuke panna isikupära – olgu siis kingi sisu, välimuse või kas või pakendamise osas,» seletas Reinfeldt.

Üliõpilased jagavad aasta lõpu ni Facebookis, Instagramis ja oma ajaveebis ideid ning õpetusi, mida saaks jõuludeks ise meisterdada. Kudumismustreid ei jagata, küll aga mõningaid taaskasutusideid ja mõtteid, mille puhul eelnev meisterdamiskogemus pole vajalik. Kuigi praeguse statistika põhjal on suurem osa kampaanias osalejatest naised, on palju ideid ka selliseid, mida võiksid just mehed teha.

Reinfeldt soovib lähtuvalt kingiideest varuda avatud meelt ja natuke aega. Kui näiteks esime-

se ideaalne, siis teine on ilmselt juba palju ilusam.

«Isemeisterdatud kinkide juures tasub olla ka omajagu loominguine. Jagame oma blogipostitustes ühe idee puhul mitmeid variante, kuidas ja millist asja meisterdada, aga alati võib omalt poolt teha muudatusi või lisan-dusi või läheneda hoopis teise nurga alt,» rääkis ta. Peaasi olevat meisterdamisega algust teha.

Loomulikult loovad kõik idee algatajad ka ise kampaanias kaasa.

«Esiteks oleks silmakirjalik, kui sellist üleskutset tehes ise oma kingid poest ostaksime. Teiseks proovime sellega olla eeskujuks neile, kes ütlevad, et meisterdamise jaoks napib aega. Oleme neljakesi lisaks õppimisele ka täiskohaga tööinimesed ning kui meie leiame aja, siis ehk leiavad ka teised,» sõnas Reinfeldt.

TÜ ühiskonnateaduste instituudi õppeaine «E-turundus» raames loodud kampaania «Sel aastal teen jõulukingid ise!» lehtedelt leiab ideid igale maitsele. Kampaania kestab kuni detsembrikuu teise pooleni.

Kuidas väljuda ülikoolist võitjana?

Sandor Elias

TÜ õigusteaduskonna magistrantuuri *cum laude* lõpetanu (2014), Advokaadibüroo TRINITI jurist

Ajakirjanik Sydney J. Harris on öelnud: «Kogu hariduse mõte on muuta peeglid akendeks.» Kas kasutame kõiki *alma mater*'i pakutavaid võimalusi, et õppida nägema kaugemale oma ninaesist? Ülikooliharidus on ju midagi enam kui vaid ainepunktid ja eksamitulemused?

Üliõpilasi on mitmesugust tüüpi, kuid mingeid üldistusi võib vast teha. Mõni kasutab tudengielu lapsepõlve pikendamiseks, sest ei oska (veel) oma eluga midagi targemat peale hakata. Teist võib ükskõik millal raamatukokku sattudes ikka ja jälle nina raamatus kohata. Pirogovist kõnib ta kaarega mööda. Kolmandat jällegi ei leiagi muus olekus kui õllepudel käes rõõmsalt aega veetmas. Eksamitel võib ju korduvalt õnne proovida. Neljandat on hõivatud töötegemisega, et kiirnuudlite kõrvale midagi paremat lubada, kõik muu on tagaplaanil. Viieandaks haruldased aktivistide hõimu liikmed, kes esindavad kaastudengeid kõiksugu liitudes ja jõuavad maagiliselt kombel kõikjale. Välja arvatud mõnikord loengusse. Või mõne korra veel.

Ülikool on mõneski mõttes harukordseid võimalusi pakkuv sotsiaalne eksperiment, kus osaleja saab ammutada nii palju

Foto: erakogu

teadmisi, tutvusi, lõbu, kogemusi ja võimalusi, kui ainult vastu võtta ja seedida jõuab. Kõike aga ei jaksa. Mis peaks olema esmatähtis? Kas raamatutarkus või lõbu ja tutvused või hoopis töö- ja aktivistielust tulenev kogemus? Pöördugem tagasi algusesse – peeglid tuleks muuta akendeks, pilk avaramaks ja meeled maailmale vastuvõtlikumaks. Vastus on seega tegelikult lihtne: kõigil neil on asendamatu väärtus.

Raamatutarkus on oluline. Irooniata. Kui lõpuaktuse järel ei oska kirjeldadagi, mida üldse õppisid, on üksjagu aega raisatud. «Ilusam» diplom avab pealegi nii mõnegi ukse kergemalt.

Tutvused ja sotsiaalne kapital on hädavajalikud. Tartu ülikoolis on lugematu arv vähem või rohkem ametlikke organisatsioone, seltse, klubisid ja ringe. Veeta oma vaba aega inimestega, kel

samad huvid ja kes on seltsiliseks ning eeskujuks, see on hindamatu väärtus, mida tihti oskad tõeliselt tähele panna alles tagasivaates. Ülikoolis tekkiv võrgustik on samuti edaspidiseks eluks tulemus omaette. Usun, et seda pole vaja põhjendada. Istuda vaid kodus, ükskõik, kas õppimise eesmärgil või muul üllal või vähemüllal põhjusel – see on tohutu potentsiaali raiskamine.

Tihti heidetakse kõrgharidusele ette, et see on teoreetiline ega valmista noort ette ülikoolijärgseks eluks. Selmet laskuda hetkel vaidlusesse õppekava üle, tõdegem, et tudeng, kes on juba õpingute ajal saanud praktika- või isegi töökogemuse, on võitnud. Ta on ülikooli lõpetades teistest mitme sammu jagu ees. Seda vahet polegi võib-olla võimalik enam tasa teha. Samas pole küsimus ainult erialases kogemuses – iga lisaoskus on võidu tsemenditeerimine. Interdistsiplinaarsus on tulevik ja kitsalt omal alal toimetamine jätab ka eduvõimaluse kesismaks.

Muidugi on kirjeldatu ideaal ja iga tudengi majanduslikud, sotsiaalsed, võib-olla isegi vaimsed võimed seavad omad piirid. See on paratamatu. Aga ideaali poole tuleb püüelda. Peeglid ei muutu ülikooliaja jooksul akendeks iseenesest. Pildi avardamiseks tuleks kasutada kõiki pakutavaid võimalusi. Võtkem võiduks kaasa rohkem kui minimaalselt kohustuslik. ①

Aasta õppejõud: kasvatada tuleb eelkõige iseennast

Foto: Elmo Riig / Sakala / Scanpix

Humaniora valdkonna aasta õppejõud Sergei Drõgin tahtis õpetaja asemel hoopis lenduriks saada. Seikluskasvatuse lektorina saab ta lendama panna aga hoopis inimeste mõtteid.

Merilyn Merisalu
merilyn.merisalu@ut.ee

TÜ Viljandi kultuuriakadeemia lektor tunnistab, et kui tahta lendamise ja õpetamise vahel paralleele tõmmata, siis saab seda teha empaatiavõimega. Piloot peab lennukit nii hästi tundma, et sulab juhtides sellega peaaegu üheks. Inimestega suheldes aitab aga empaatiavõime palju kaasa, et neid mõista ja paremini õpetada.

«Ma olen 44. Enam vist lennukolledžisse minna ei saaks, kuigi ma ei ole ju ka liiga vana... Aga mulle tundub, et kui ma läheks praegu lenduriks õppima, siis millegipärast oleks see tegu egoistlik,» vastab Sergei küsimusele, miks mitte unistus lõpuks ellu viia.

Lennukitest ei ole tema elu aga sugugi kaarega mööda läinud. Lisaks õppejõu ametile kultuuriakadeemias on Sergei ka langevarjuinstruktor. Peale selle saab ta ka muid adrenaliini lisavaid tegevusi teha seikluskasvatuse raames, mida õpetab.

Seikluskasvatus ei ole mõeldud ainult põnevuse loomiseks. Kahest osast koosneva mõiste juures on kõige tähtsam teine pool – kasvatus. Sergei sõnul on tema üldisem ülesanne inimesed mugavustsoonist välja tuua, et nad õpiksid ennast paremini tundma.

«Esimene etapp on see, et tekitame olukorra, kus inimene satuks pingetsooni. Aga kui sügavamale vaadata, siis proovime selgeks teha, et õpikeskkond ongi

juba kõikjal meie ümber, seda ei tekita kool või õpetaja. Seikluskasvatus ja meetodid on ainult instrumendid dialoogi alustamiseks, meie koolisüsteemis domineerib muidu monoloog,» räägib ta.

KEDA TULEKS KASVATADA?

Seikluskasvatuse õppetöös on loomulikult teoreetilist osa, kus eri teemadest rääkida ja midagi tegema õppida. Väga suur rõhk on aga just praktilal ja suhtlemisel. Nii õpivad tudengid palju rohkem mitte eri tehnikaid õppides, vaid omavahel suheldes ja näiteks Viljandi koolilastele oma saadud teadmisi jagades.

Sergei küsib, mis on kasvatus ja jääb tööpoolest vastust ka ootama. Samasugune mõttepauz nagu intervjuul, tekib ka koolitustel, mida ta annab. Juhendaja retoorilisena tunduvatele küsimustele ise vastuseid otsides saavad inimesed enda jaoks tihti õigemadki vastused kui lihtsalt loengut kuulates.

«Minu jaoks on oluline enda mõtteid mitte peale suruda, kuigi vahel on raamid olulised. Üsna tihti arvame, et on ainult üks käitumismudel, oleme nagu silmaklappidega hobused. Inimesed peavad nägema, et neil on valik, aga see tuleb alles siis, kui osatakse iseendaga vestelda – sisekõne on väga oluline.»

Ka kasvatuses ja kasvatamisest rääkides suunatakse oma tegevus enamasti kellelegi teisele. See tundub esimese hooga ainuõige valik, kuid järele mõeldes on selles mõttekäigus midagi valesti.

Sergei muigab, et tegelik kasvatustöö võiks käia iseendaga, kuna laste käitumismudelid moodustuvad mitte käskude-keeldude, vaid vanemate imiteerimise põhjal.

«Me ei küsi endalt väga tihti, mida või kuidas me teeme. Oskame teistele öelda, kuidas peab või ei tohi ja kui ise valesti käitume, on selles süüdi teised. Aga laps võtab üle minu käitumismudeli – kuidas ma telefoniga räägin, teistega suhtlen, probleeme lahendan või olukordadele reageerin. Jah, meil on kasvatuses puhul nii palju teha – aga mitte, laste, vaid iseendaga. Kasvatus on koosviibimine ja eeskuju andmine.»

Sergei meenutab, et luges haridusteadlase Scott Wurdingeri raamatust, et kasvatamise juures on oluline komponent risk. Mõnes mõttes sobib seega seikluskasvatus, mille raames saab ka ronida, kanuamatkadel käia või langevarjuhüppeid teha, suurepäraseks vormiks, kuidas ennast ja ka teisi kasvatada.

SEOS IGAPÄEVAELUGA

Siiski on seikluskasvatust seikluste ja põnevuse kaudu raske defineerida. Kui Sergei umbes kümmekond aastat tagasi veel Viljandi noortevanglas huvijuhi-na töötas ja paralleelselt kultuuriakadeemias õppis, andis ta noormeestele ka hoopis teistsuguseid ülesandeid.

Näiteks viis ta nad kord kultuuriakadeemia tantsutudengeid vaatama, enne ostis lillepoest aga igale poisile õie ja ütles, et pärast etendust tuleb need tüdrukutele anda.

Foto: langevarjklubi Dropzone Estonia

«Teate, kui raske see nende jaoks oli? Poistel ei olnud üldse lihtne. Ometi polnud see teab mis põnev või seikluslik ülesanne. Võib-olla on selline mugavustsoonist väljaastumine samuti seikluskasvatus?» arutleb Sergei.

Tema arvates võiks õpetajate ülesanne olla selles, et õppeprotsessil oleks tihe seos reaalse eluga, sellega, mis meie ümber toimub. Praegu tundub, et keskendutakse liiga palju aju arendavale õppimisele, südant ja muud tervist puudutav pool jäetakse tähelepanuta ja kehaline areng ei ole enam tasakaalus.

Kui Sergei osales treenerikoolituses, oli õppematerjalide seas ka kaheks osaks jaotatud

püramiid spordipsühholoog Palmi Karu järeltunde kohta. Selle ülemine osa, 15% esindas enda oskuste ja teadmiste edastamise olulisust, alumine, 85% aga isikomadusi ja eeskuju.

«Meie koolisüsteem on suunatud tugevalt sellele 15%-le. Aga kuhu jääb õppeprotsessis ülejäänud, suurem osa? See ei saa jääda ainult õpetaja enda kanda. Öeldakse küll, et ole hea, tark ja tubli inimene, aga kuidas seda saavutada ja mis samme selleks astuda? Kui sellele mõelda ei oska, siis kuidas edasi minna?» muretsseb ta.

Lisaks tudengitele annab Sergei täienduskoolitusi ka teistele õpetajatele ja õppejõu-

dudele. Seal näeb ta selgelt, et õpetajaamet ei ole üldse lihtne. Seepärast ei oska ta ka vastata naiivse võitu küsimusele, kas õpetaja olla on hea tunne.

Ta arutleb, et see oleneb ilmselt iga õpetaja enda südamest, sellest, millised on iga õpetaja enda väärtused. Väärtused tulevad välja aga siis, kui endalt küsida, miks õpetajaametit peetakse. Näiteks kas raha pärast, seepärast, et töökoht on mugavalt kodu lähedal või seepärast, et inimesele meeldib lastega tegeleda. Kui vastus kaldub selle poole, et amet ja sellega kaasnevad emotsioonid meeldivad, siis on ilmselt ka hea tunne õpetaja olla.

«Minul ei ole näiteks õpetaja-

ameti juures suuri ambitsioone. Aasta õppejõu tiitel oli ootamatu – näen enda ümber palju inimesi, kes teevad oma tööd väga hästi. Inimesed töötavad siin kultuuriga, juurtega, hingega. Ka mina üritan teha oma tööd hingega.»

TÖÖ TERVE KOGUKONNAGA

Hingega asja juures olemine tuleb välja ka rääkides ajast, mis eelnes kultuuriakadeemiasse tööle tulekule. Sergeid kutsuti Viljandi vanglasse tööle poolteist aastat ja alguses arvas ta, et see on koht, kuhu ta iial tööle ei lähe. Kui ta aga sinna lõpuks huvijuhiks sattus, jäi üheksaks aastaks, ning räägib ka praegu silmade särades kui kihvt seal oli.

«Neid poisse ei olnud vaja väga palju motiveerida. Istusime minu ruumis, jõime teed, mängisime malet ja arutlesime, mida võiks teha. Korraldasime üritusi,

käisime langevarjuga hüppamas, nad tegid iseendast kodanikuharidusprogrammi «Euroopa noored» jaoks dokumentaalfilmi,» loetleb ta innuga.

Et kinnipidamisasutuses on vähem võimalust trenni teha, noored aga vajasisid kohta, kus oma energiat kulutada, kirjutas tollane huvijuht ka projekti, et vanglale maadlustarbed muretseda. Sergei muigab, et kuna talle meeldib nalja teha, pani ta projekti pealkirjaks luulelise «Et poisid teeksid vähem pätti, on selleks vaja maadlusmatti». See tõi vanglale nii maadlusmatid kui ka kimonod ja noortele palju rõõmu.

«Paljud neist poistest, keda seal nägin, olid tegelikult väga toredad. Jah, nad olid midagi paha teinud, aga hinges olid nad head ja asjalikud. Mulle meeldis näiteks, et vanglas oli palju ausust. Õppisin sealt seda, et kui midagi

lubad, pead ka seda tegema. Oma sõnade eest tuleb vastutada – see on minu arvates väga väärtuslik omadus.»

Kuigi Sergei ja tema teised ametivennad töötavad noortega, tundub talle natuke naljakas, et neid nimetatakse just nimelt noorsootöötajateks. Noortest räägitakse nii palju, et tekib tunne, nagu nad oleksid mingid tulnukad teiselt planeedilt, kes tuleb läbi suurte raskuste ühiskonda sisse loimida.

«Näitame oma käitumisega justkui seda, et nad on võõrad, aga need noored on ju juba meie ühiskonna osa. Nad ei ole mingid võõrad, vaid meie peegeldus, keda ei tohi vanematest põlvkondadest niimoodi eraldada. Mulle meeldib pigem sõna kogukonnatöö. Mulle tundub, et see on meie akadeemia tulevik. Õpetada mitte huvijuhte ja noorsootöötajaid, vaid kogukonnatöötajaid.»

Aasta parimad õppejõud Tartu ülikoolis

humaniora valdkond:

Sergei Drõgin
(Viljandi kultuuriakadeemia, seikluskasvatuse lektor)

socialia valdkond:

Liina Lepp (sotsiaal- ja haridusteaduskond, didaktika lektor)

realia et naturalia valdkond:

Ivo Leito (loodus- ja tehnoloogiateaduskond, analüütilise keemia professor)

medicina valdkond:

Peep Talving (arstiteaduskond, külalisprofessor)

Õppekavad teevad läbi suurema reformi

Õppekavade areng on pikk protsess, mis võtab kaua aega ja oleneb nii vastuvõtu tulemustest kui ka üliõpilaste ning õppejõudude jooksvast tagasisidest. Selle ja järgmise aasta jooksul on TÜ-s toimumas aga põhjalikum õppekavade reform, kus tehakse suuremaid muudatusi kui tavaliselt.

Merilyn Merisalu
merilyn.merisalu@ut.ee

Õppeprorektor Martin Hallik ütles, et mitmed teaduskonnad on juba teinud ja on veel tegemas olulisi muudatusi nii oma õppekavade sisus kui ka hulgas. Peamine põhjus siin on Eesti demograafiline olukord ning see, et üliõpilaskandidaate jääb üha vähemaks.

«Niisugustes oludes on selge, et me ei saa üliõpilaste vahetuse tõttu edasi hoida nii palju õppekavasid, kui meil oli näiteks 10 aastat tagasi. Arengu planeerimisel tuleb aru saada, mis pakub tulevastele üliõpilastele huvi ja mida teha õppekavadega, kus mitu aastat järjest on huvi olnud väga väike,» rääkis Hallik.

ÕPPEKAVAD NELJAS RÜHMAS

Hallik on kindel, et ülikooli jäävad alles ka sellised õppekavad, kus on väga vähe üliõpilasi, aga neid ei saa olla liiga palju, sest ülikool ei suuda neid lihtsalt ülal pidada. Õppekvaliteedi edendamiseks ja õppejõudude palganumbri suurendamiseks saab paremad võimalused luua siis, kui õppekavadel on piisavalt palju üliõpilasi.

Seda, millised õppekavad ja

mil määral reformimist vajavad, otsustavad teaduskonnad ise. Halliku sõnul on ülikool palunud igal teaduskonnal oma õppekavad jagada nelja rühma. Esimesse kuuluvad rahvusülikooli olemuse ja identiteedi juurde kuuluvad õppekavad, mis peavad igal juhul püsima. Teise rühma väga hea õppekvaliteediga õppekavad, mille vastu on (tulevastel) tudengitel suur huvi. Kolmandasse rühma kuuluvad õppekavad, millel on küll puudusi, aga on ka eeldus olla tulevikus suurepärased.

«Neljanda rühma õppekavade puhul saab nentida, et teaduskonnad on nende edasise eduka arengu suhtes pessimistlikud,» tõdes Hallik. Selliste kavade puhul tuleb rääkida kas nende põhjalikust ümbertegemisest, vastuvõtu lõpetamisest või liitmisest mõne teise, lähedase õppekavaga.

Teaduskonnad on praeguseks esialgse jaotuse ära teinud ning nn neljanda rühma õppekavade puhul on oodata mitmeid liitmisi või muid muutusi.

Näiteks on mahukat õppekavade reformi alustanud filosoofiateaduskond. Järgmise õppeaasta alguseks avatakse anglistika, romanistika, germanistika, slavistika, klassikalise filoloogia ning skandinaavia keelte ja kultuuride

magistriõppekavade asemel kaks uut, eelmisi ühendavat kava: Euroopa keelte ja kultuuride ning võõrkeeleõpetaja magistriõppekava.

KOOLID OOTAVAD MITME AINE ÕPETAJAID

Filosoofiateaduskonna õppeprodekaan Liina Lukas ütles novembri lõpus senati istungil, et see reform on küll osaliselt tingitud vanade magistriõppekavade õppekohtade alatäituvusest, teisalt aga ka vajadusest vastata arengule Eestis ja maailmas.

«Meie eesmärk on pakkuda üliõpilastele paremat valikut, paindlikumat õppimist ja rohkem praktikavõimalusi. Uued kavad annavad võimaluse õppejõudude pädevust senisest paremini kasutada, õpe suuremates rühmades vähendab ka dubleerimist,» rääkis Lukas.

Euroopa keelte ja kultuuride magistriõppekava võimaldab kõigil võõrfiloloogia valdkondadel säilitada oma tugevuse, kuid loob samas võimalused interdistsiplinaarseks koostööks ja spetsialiseerumiseks kas keeleteadusele, tõlkeõpetusele, kirjandusteadusele või kultuuriteadusele.

Võõrkeeleõpetaja magistriõppekava lõpetanud üliõpilased saavad haridusteaduse magist-

rikraadi kas inglise, saksa, vene, prantsuse või hispaania keele õpetaja erialal. Võimalik on veel valida kuni kaks lisaeriala, mis annab mitme aine õpetaja pädevuse.

«Küsitlesime tööturu-uuringute käigus 80 kooli ja tulemused näitavad, et mitme aine õpetajaid on Eestis väga vaja. Paljud koolid ei suuda piisavalt tööd pakkuda isegi ainult inglise keele õpetajatele. Kõige oodatum on koolides näiteks õpetaja, kes suudab lastele õpetada nii keeletunde kui ka ajalugu,» tõi Lukas välja.

LOTE PLAANIB LAIAPÕHJALISE HARIDUSE ANDMIST

Loodus- ja tehnoloogiateaduskond avab järgmisel õppeaastal geoloogia ja keskkonnatehnoloogia bakalaureuseõppekavade asemel ühe uue bakalaureuseõppekava, geoloogia ja keskkonnatehnoloogia. Samuti asendatakse eestikeelne arvutitehnika magistriõppekava ingliskeelse magistriõppekavaga, kuhu arvutitehnikale lisanduvad robotika ja kosmose tehnoloogia suunad.

«Oleme LOTE-s tegelenud juba aastaid kõigi oma õppekavade arendamisega. Mõned pikalt küpsenud mõtted saab nüüd reformiga ellu viia, aga lisaks tuleb juurde ka uusi ülesandeid,» rääkis teaduskonna dekaan Peeter Burk.

Näiteks on teaduskonnas juba pikemat aega küpsenud arvutitehnika magistriõppekava ingliskeelseks tegemise mõte, et seda oleks võimalik pakkuda ka välistudengitele ja seeläbi vastuvõttu suurendada.

«Ala on nii ehk teisiti valdavalt inglise keele põhine. Ka on uude arvutitehnika ja robotika õppekavasse lisatud olulisel

määral praktikat, mis peaks võimaldama ka tööl käies õppekava kergemini nii läbida, et õpieesmärkide saavutamine ei oleks kahjustatud,» täpsustas Burk.

Dekaani sõnul on räägitud ka füüsika, keemia ja materjaliteaduse bakalaureuseõppekavade ühendamise uue ühendkava vastuvõtu avamisega 2016. aastal. Sisuliselt on neil palju ühist, palju asju vajab aga viimistlemist ja selgeks rääkimist. Sarnane on olukord ka bioloogia bakalaureuseõppekava ühendamisel ökoloogia ja elustiku kaitse kavaga.

«2016. aasta vastuvõtuks loodame kokku saada ka ingliskeelse bakalaureuse õppekava «Science and Technology», mis peaks sisuliselt kasutama kõiki LOTE pädevusi laiapõhjalise loodusteadusliku hariduse andmiseks, mille baasilt oleks näiteks võimalik astuda enamikule meie magistrikavadele,» lisas dekaan.

Olulisel kohal loodus- ja tehnoloogiateaduskonna jaoks on ka plaanis olev põhikooli õpetajate ettevalmistuse muutmine koostöös sotsiaal- ja haridusteaduskonnaga. Selles reformis on põhiline mure, et kooli mineval õpetajal oleksid õpetatavates ainetes ka piisavad teadmised.

MUUTUB PÕHIKOOI ÕPETAJATE ETTEVALMISTUS

Sügisel alustatud põhikooli õpetajate ettevalmistamise reformimine sotsiaal- ja haridusteaduskonnas käib koostöös üsna mitme teise teaduskonnaga. Haridusteaduste instituudi uue juhataja Äli Leijeni sõnul viiakse olulisemad muudatused läbi kolmes haridusteaduse bakalaureuseõppe õppekavas: humanitaarained, reaalsained ning loodusteaduslikud ained.

«Suurema õppekavade reformi põhiline eesmärk on tagada, et iga õppekava kvaliteet oleks väga hea ja seal oleks piisavalt üliõpilasi. Need kaks kriteeriumi on need, millest lähtub kogu õppekavade reform täna, homme ja ülehomme.»

Õppeprorektor Martin Hallik

«Välisriikide, näiteks Hollandi ja Suurbritannia kogemusele, ja riiklikule õppekavale tuginedes kavandatakse nendes õppekavadesse vanade kavadega võrreldes mitmekülgsemat õpetajate ettevalmistamist. Kuigi aineteadmised on õpetajatöös vältimatult olulised, on olulised ka ainedidaktilised ning üldpedagoogilised, sealhulgas suhtlemisalased teadmised ja oskused,» tõi Leijen välja.

Õppekavade uuendamisel järgitakse neid kolme osa just põhikooli kontekstis. Lisaks järgitakse uuendatud õppekavades rohkem ka riiklikus õppekavas kirjeldatud ainesisu ja üldpädevusi. Muutmisel on ka õppekavade nimetused, näiteks haridusteaduse õppekava uus nimetus on humanitaar- ja sotsiaalsainete õpetamine põhikoolis.

Lisaks käimasolevatele muutustele haridusteaduste instituudis on sotsiaal- ja haridusteaduskonnas täiendatud ja ingliskeelseks muudetud võrdleva politoloogia ja rahvusvaheliste suhete magistriõppekavad, vastavalt on nende õppekavade nimed nüüd demokraatia ja valitsemise ning rahvusvahelised suhted ja religiooni uuringud.

Õigusteaduskond avab

järgmisel sügisel vastuvõtu uuele aastasele ingliskeelsele magistri-õppekavale «Infotehnoloogia-õigus», sellega seoses reformiti ka eestikeelset õigusteaduse magistriõppekava.

Narva kolledžis avatakse järgmisel õppeaastal koostöös TÜ arvutiteaduste instituudi ja infotehnoloogia kolledžiga kolmeaastane rakenduskõrghariduse õppekava «Infotehnoloogiliste süsteemide arendus». Samuti vaatab Viljandi kultuuriakadeemia üle muusika rakenduskõrghariduse õppekava ja koolimuusika bakalaureuseõppekava.

Mitmetes teaduskondades on mõned magistriõppekavad muutunud ingliskeelseteks. See, mis saab tulevikus nende eestikeelsetest vastetest, ei ole veel täiesti kindel.

«Lootus, et saame teha ingliskeelsed õppekavad eestikeelsete kõrvale, on pigem teoreetiline. Praktilises võtmes on mõistlikum magistriõppe tasemel mingid eestikeelsed õppekavad ingliskeelsetega asendada,» selgitas õppeprorektor Martin Hallik. Bakalaureuseastmes sellist asendamist ta pigem aga ei näe.

VÄGA HEA KVALITEET JA PIISAVALT ÜLIÕPILASI

«Suurema õppekavade reformi põhiline eesmärk on tagada, et iga õppekava kvaliteet oleks väga hea ja seal oleks piisavalt üliõpilasi. Need on kaks kriteeriumi, millest lähtub kogu õppekavade reform täna, homme ja ülehomme,» ütles Hallik.

Selle juures on oluline ka erialadevahelise, mille puhul läbirääkimine teaduskondade vahel nõuab aga aega. Halliku sõnul on mure aga selles, et muutuste läbiviijad suudaksid seejuures

ÕPPEKAVADE TULEVIK ÜLIKOOLIDEVAHELISE KONKURENTSI TINGIMUSTES

Tartu ülikooli vastu võetud Tallinna üliõpilaste osakaal on viimastel aastatel 30% ringis kõigist uutest tudengitest. Et pealinnas on potentsiaalsete tudengite hulk tegelikult kordades suurem, peaks TÜ oma konkurentsivõimet Tallinna kõrgkoolidega suurendama. Selleks võiks:

- parandada veelgi õpetöö kvaliteeti;
- suurendada teatud õppekavade puhul vastuvõttu Tallinnas;
- suurendada paindliku õppe osa ülikoolis (e-kursused, «Raketi ülikooli» programm koostöös keskkoolidega jm);
- suurendada teadlikkust Tartu üliõpilaselust, sh akadeemilistest ja erialaorganisatsioonidest.

seni valitsenud mõttemallidest välja astuda.

«Aru tuleb saada sellest, et tegelikult võib asju teha ka teisiti. Vaadata ülikoolide poole, kes on vastaval erialal maailma tipus. Mõelda sellele, et võib-olla vajavad üliõpilased tulevikus rohkete ainealaste teadmiste asemel mõnevõrra rohkem üldisi, ülekantud oskusi, mis võimaldavad kiiremini muutuvate oludega kohaneda mitte ainult hariduses, vaid ka hilisemas tööelus,» selgitas Hallik.

Õppeprorektor lisas, et kuigi paljudel juhtudel on õige

eeldada mingeid faktiteadmisi, ilma milleta ülikooli justkui lõpetada ei tohiks, tuleks asju vaadata ka veidi laiemalt. Hallik tõi näiteks, et oskus leida infot, juhtida meeskonda ja edastada oma teadmisi ja vajadusi on universaalsed oskused, mida üliõpilased vajavad ehk praegusest rohkem.

TÜ üliõpilaskonna esimees Martin Noorkõiv kinnitas, et tudengid toetavad reformi suunda, et õppekavade arendamise ja sulgemise aluseks ei ole mitte rahastus, vaid kvaliteet.

«Peaksime õpetama seda, milles oleme head ja suudame pakkuda kvaliteetset haridust. Loomulikult on ka riiklikud strateegiad ja tööandjate soovid olulised, kuid kvaliteetse «vale eriala» haridusega on palju rohkem teha, kui «õige eriala» ebakvaliteetse haridusega,» rääkis Noorkõiv.

Sisulise kvaliteedi parandamise kõrval toimub õppekavade reformiga ka dubleerimise vähendamine. Näiteks vähendab ülikooli sees seda automaatselt lähedaste õppekavade kokkupanek. Samuti peaks õppeprorektori hinnangul sellele kaasa aitama struktuurireformi rakendumine.

«Kuigi on räägitud ka ülikoolide vastutusaladest riigi tasandil, ei saa ükski ülikool sundida teist mingit õppekava sulgema või tegevust ära jätma,» võrdles Hallik dubleerimist kõrgkoolide sees ja vahel.

Seega ei tähenda riikliku vastutusalade puudumine ühe või teise ülikooli puhul sugugi seda, et mingi eriala õpetamine tuleks lõpetada. Ülikoolide omavahelise konkurentsi vähenemine mõnel alal sünnib pigem ülikoolide otsustega. ☹

Turundus-semiootik Malcolm Evans: Eesti on hästi hoitud saladus

Novembri keskpaigas külastasid Tartut kaks maailma juhtivat turundus-semiootikut, Malcolm Evans ja Chris Arning, kes andsid siin olles huvilistele intensiivkursuse «Kommerts ja turundussemiootika».

Merilyn Säde
merilyn.sade@ut.ee

Turundussemiootikud tutvustasid kursusel, kuidas rakendada praktiliselt semiootikamudeleid turu-uuringutes ja reklaamides. Malcolm Evans on alates 1990. aastatest olnud tegev semiootikale orienteeritud turundusettevõtetes nagu

Semiotic Solutions ja Added Value ning ta on eduka semiootilist konsultatsiooni pakkuva firma Spacedoctors asutaja. Praegu töötab Evans iseseisva konsultandina ning on keskendunud kultuuridevahelisele kommunikatsioonile.

Inglismaalt Walesist pärit Evans on töötanud näiteks firmadega Coca-Cola, Guinness, Tesco, Unicef, Nestle, Vodafone

jt. Walesi ülikoolis õppinud Evans ei jõudnud turundussemiootikani kohe. Tal kulus mitu aastat, enne kui oli nõus minema turundusalale tööle.

Evans õppis ülikoolis inglise kirjandust ning kirjutas oma doktoritöö Shakespeare'i komöödiatest. Esimest korda kuulis ta sõna «semiootika» oma juhendajalt Terence Hawkesilt.

Kui Evans asus ülikoolis ise loenguid andma, sattus tema käe alla õppima Virginia Valentine, kellest sai hiljem samuti turundussemiootik. «Ta oli varem õppinud turunduse ja reklaami erialal ning oli toona väga huvitatud semiootilistest teooriatest,» rääkis Evans.

35 SEMIOOTILIST KOODI

Üsna pea küsis Valentine Evansilt, kas mees oleks nõus tegema temaga koostööd. «Ma ütlesin ei poliitiliste põhimõtete pärast. Mulle tundus, et minu lähene-mine kirjandusele ja töötamine turunduses ei lähe kokku, et see oleks kuidagi tabu,» sõnas Evans.

Evansile tundus, et kui ta asuks tööle turunduse alal, varjutaks see kuidagi tema senist akadeemilist tööd ja see oli tema jaoks murekoht. «Mind paelus turundus tegelikult aastaid, ma uurisin seda valdkonda ning mõtisklesin palju, kuni ma lõpuks nõustusin Virginia-ga koostööd tegema.» 1990. aastatel asuski ta turunduse valdkonnas täiskohaga tööle ja lõi firma Spacedoctors.

«Ma arendasin firmat 14 aastat ning samal ajal hoidsin elus ka sidemeid ülikooliga,» jutustas Evans ja lisas, et müüs oma firma maha umbes kuu aega tagasi. «Ma olen alati tundnud end rohkem õpetaja kui konsultandina ning nüüd tahaksin töötada valitsusväliste firmade, linnaplaneerijate ja arhitektidega,» rääkis Evans.

Evansi sõnul on iga ettevõtte jaoks töötamine tohutult erinev ning inimesed tahavad väga erinevaid asju. «Näiteks võitsin ma karjääri algusaastatel tehtud töö eest WWP globaalse auhinna,» rääkis Evans. Firma, kelle jaoks ta töötab, soovis teada,

kuidas aitaks semiootika neil paremini mõista konkurentide tegevust. «Nad tahtsid lühikest kirjeldust, et piiluda nii-öelda võtmeaugu kaudu konkurentide pähe.» Seejärel kogusidki Evans ja tema kolleegid infot selle kohta, kuidas tegutsevad ettevõtete konkurendid näiteks Aasias, Euroopas, Austraalias, USA-s, Malaisias jne.

«Me valisime igalt kontinendilt vähemalt ühe riigi, et oleks võimalik kirjeldada sealset turundust ja selle iseloomulikke jooni,» rääkis Evans ja lisas, et nad võtsid nii-öelda igast riigist näite ning jälgisid, kuidas seal samalaadseid tooteid turundatakse. «Me analüüsisime tulemusi, vaatlesime sealsete riikide suhtekorralduse kirjutamata reegleid, näiteks uurisime, millised olid peamised teemad või kuidas neid edastati.»

Selleks, et firma saaks edaspidi ise samalaadseid uuringuid teha, koostas Evans kaardid. Evansi loodud kaartidel on ühel pool sõna ning teisel pool selle tunnused. «Me mõtlesime välja 35 koodi, näiteks, kui kaardi ühel pool on kirjas *refreshments*, siis teisel pool on kirjas, mida see täpsemalt tähendab.

Evans tõi näite, et kui televiisorist tuleb reklaam, kus kuldse vedelikuga klaasilt voolavad alla veepiisad ning taustal on kuulda pudeliavamise häält ja inimesed lõbutsevad, siis kõik need tähistajad viitavadki *refreshment*'ile.

«Need kaardid aitavad ettevõttel ka hiljem omapäi mõista, kuidas konkreetsetes riigis oma toodet turustada, kuidas luua uusi kaubamärke ja mis on tegelikult turul juba olemas,» selgitas Evans.

Evansi arvates oleks väga

positiivne, kui ka Tartu ülikooli turundus- ja kommunikatsiooni-osakond ning semiootikud teeksid omavahel rohkem koostööd. «Ma arvan, et see oleks väga positiivne samm tuleviku suunas,» sõnas Evans. Tema hinnangul andis turundussemiootika kursuse hea sissejuhatuse selleks, et selline koostöö toimuma hakkaks. «Mina saan tegelikult ainult õpetada, kuidas tuleks edasi minna ja mida edasi teha ning ma teen seda viisil, et kõik seda ka mõistaksid,» lausub Evans.

Turundussemiootiku sõnul on ta väga õnnelik, et sai kursuse läbi viia just siin, Tartus. «Mu rahulolul on kindlad põhjused. Üks põhjusi on see, et Eesti on maailmas kui hästi hoitud saladus, nagu rääkisime ka Valdur Mikita ja Kalevi Kulliga,» jutustas Evans. Semiootiku arvates on see hämmastav, milline on siinne haridussüsteem: haridust antakse nii eri tasemetel ja erialadel. Näiteks on Eesti üks vähesi riike maailmas, kus on võimalik semiootikat õppida süvendatult, magistritasemel.

SUUREPÄRANE KOMPLEKT

«Suur pluss on ka Eesti kaunis loodus, mida tegelikult kadestavad kõik maailma riigid. Ja fakt, et siinset loodust ei ole hävitatud, et see on välismaa inimeste jaoks atraktiivne ja veetlev, on väga suur eelis,» arvas Evans.

Tema sõnul on veel üks Eestisse tulemise põhjusi infrastruktuur. «Ma ei arva, et inimesed peaksid seda üle hindama, kuigi esimesena mõeldakse ilmselt kohe sellele. Minu arvates on inimlikud asjad ja loodus palju võimsamad ning annavad ka turundussemiootikaks palju

võimalusi.»

Evansi sõnul on paljud ettevõtted hakanud aina enam mõistma oma võimalusi turundussemiootikas. «Praegu on olemas 10–20 aasta jagu kogemusi, kuidas semiootikat turunduses kasutada, kuidas mõista kultuure ja inimesi ning ka kommunikatsiooni,» ütles ta. «Minu arvates ongi põhiülesanne aidata klientidel mõista ning ka näidata, miks ja kuidas on see kasulik.»

Evansi arvates on aina enam oluline, et ettevõtted märkaks biosemiootikat. «Professor Kull ja tema kolleegid tegelevad sellega ja minu arvates teevad nad hämmastavat tööd. Meie põhiülesanne on teha ettevõtetele selgeks, et ka nemad peaksid oma

töös kasutama biosemiootikat.» Evans ütles, et ka tema kliendid ja firmad on aina enam huvitatud keskkonnasäästlikust ärist.

Evansi arvates on turundussemiootika veel pigem nišikaup, kuid samas on ka palju neid, kes on semiootikat oma töös juba kasutavad ning jäävadki kasutama. «Tegelikult on väga vähe selliseid organisatsioone ja ettevõtteid, kes veel ei ole turundussemiootika maailma jõudnud. Inimesed kasutavad semiootika võimalusi aina enam,» ütles Evans.

Kuid hoolimata sellest, et turundussemiootika on Evansi sõnul veel pigem nišivaldkond, on tal mitmeid mõtteid, millistes valdkondades saaks semiootikat kasutada. «Näiteks sotsiaalpo-

liitikas. Paljud juba kasutavad semiootikat sotsiaalpoliitika organisatsioonides, kuid jah, tuleb tunnistada, et brändide heaks töötamine on kasumlikum,» lausub Evans. Peale selle tõi Evans välja potentsiaalsete valdkondadena ka arhitektuuri ja linnaplaneerimise.

«Ma olen kindel, et on ka neid arhitekte, kes kasutavad oma töös semiootikat, sest nii arhitektid kui ka linnaplaneerijad tunnevad, et nad peavad teadma konteksti ja mõistma muutust kui protsessi.» Evansi sõnul aitab semiootika mõista konteksti ja selle muutust. Peale selle annab semiootika nii brändidele kui ka inimestele tulevikust teistmoodi ettekujutuse. ^①

Chris Arning: ka lihtsus võib olla kood

Semiootik Chris Arning asutas 2010. aastal turundussemiootika konsultatsiooni-büroo Creative Semiotics, mis lähtub strateegiate ja innovaatiliste brändide loomisel semiootilisest perspektiivist. Arning on teinud koostööd näiteks Sainsbury, Boots'i ja BBC-ga.

Arningu sõnul on tema poole pöördunud kliendid soovitud tavaliselt mõista, kuidas semiootika aitaks neil oma tööd paremini teha. «Semiootika aitabki aru saada eri riikide kommunikatsiooni kontekstist, kas siis kultuuriliselt või globaalselt,» rääkis Arning.

Tema sõnul on turundussemiootika peamised salasõnad kultuurilised koodid. «Mina lisan neile koodidele

oma arusaamu semiootikast ja minu arusaamad pärinevad sellest, mida ma olen õppinud. Väga intrigeeriv ja mõjukas on näiteks ka Juri Lotmani lähenemine.»

Arningu sõnul võivad nendeks niinimetatud koodideks olla väga paljud erinevad asjad. «Näiteks ka lihtsus saab olla kood, sest eri kultuurid mõistavad selle tähendust erinevalt. Jaapanlaste arusaam lihtsusest on hoopis teine kui näiteks ameeriklaste oma,» tõi Arning näite ja lisas, et turundussemiootika on väga kontekstipõhine. Eestis ringi vaadates pani Arning samuti tähele mõningaid koode. «Näiteks siinne arhitektuur, see on väga klassikaline ja värvid on neutraalsed, võiks öelda,

et isegi vaoshoitud,» rääkis Arning. Semiootiku arvates väljendub eestlase karakter vaoshoituses ja kombelisuses ning ta näeb selles väga palju sarnaseid jooni soomlastega.

Küsimusele, kuidas võiks ülikool semiootikat turunduses rohkem ära kasutada, vastas Arning, et peamine märksõna on loovus. «Ma laseksin näiteks tudengitel endil teha lühikese video semiootikast või millest iganes ning paneksin selle seejärel veebilehele üles. Ja kui inimesed saaksid seda ka kommenteerida, tekiks dialoog, mis oleks samuti väga hea,» tõi Arning näite.

Kuula täispikka intervjuud Chris Arninguga blog.ut.ee

Lapsed vajavad internetis toimetamisel rohkem juhendamist

Merilyn Säde
merilyn.sade@ut.ee

Novembri alguses avalikustatud uuringu «EU Kids Online» tulemused viitavad mõningatele probleemidele, millega tuleb Eesti ühiskonnal tahes-tahtmata silmitsi seista. Peale selle panevad tulemused mõtlema Eesti meediahariduse efektiivsusele.

Euroopa lapsed puutuvad võrreldes 2010. aastaga mõnevõrra rohkem kokku vihasõnumite, anoreksiast või enesevigastamist propageerivate veebilehtedega. Eesti laste puhul on peale nende probleemide murekohad ka küberkiusamine ja lastevanemate ajanappus. Samuti ei kasutata kuigi palju turvameetmeid ning nii vanemad kui ka lapsed ei pruugi olla kursis internetis varitsevate ohtudega.

Tartu ülikooli ühiskonnateaduste instituudi professor ja «EU Kids Online» Eesti projekti juht Veronika Kalmus ütles, et nii laste kui ka vanemate oskused varieeruvad suures ulatuses. «Seda sellepärast, et lapsevanemaid on väga erineva sotsiaalmajandusliku taustaga ja erinevas vanuses, nooremad vanemad on üldjuhul pädevamad, vanemad võivad seda olla vähem,» ütles Kalmus. Paljudes peredes võivad ka vanemad lapsed aidata internetiteemalistele küsimustele vastuseid leida.

VANEMATE AEG JA KIOUSAMINE

Lastest, vanematest ja internetist rääkides on muret tekitav faktor ka aeg. «Ajaprobleem on Eesti lastevanematel väga suur, neil lihtsalt napib aega,» sõnas Kalmus ja selgitas, et tavaliselt töötavad koolikäivate laste mõle-

mad vanemad ning nädalavahetus sisaldab kindlasti paljusid muid tegevusi, seetõttu ei pruugigi jaguda aega, et ka internetikasutusest rääkida. «Koolikäivad lapsed on aga põhilised internetikasutajad ning sel teemal tuleks rohkem vestelda,» arvas projekti juht.

Uuringutulemused näitavad, et Rumeenia ja Eesti lastest on kiusamist kogenud enam kui 40 protsenti vastanutest ning see on kaks korda enam kui kõigi maade keskmine. Euroopa laste üldine tulemus näitab, et võrgukeskkonnas ja/või päriselus on kiusamist kogenud 19 protsenti vastanutest, üksnes võrgukeskkonnas on kiusatud kuut protsenti vastanutest.

«See on mõtlemapanev number just teiste riikide taustal, sest meil on see protsent ikka küllalt suur,» lausus Kalmus. Projekti juhi sõnul võib selle taga aga olla ka palju muud lisaks *online*-tegevusele, sest Eestis on tema sõnul ka päriskiusamise protsent üsna suur. «Need kipuvadki korrelatsioonis olema ka teistes riikides.»

Kalmuse sõnul ei saa siinkohal kindlasti süüdistada liigset internetikasutust või väheseid toimetulekuoskusi veebis. «Selle taga on hoopis sügavamad põhjused ja lastevanematel on siin tegelikult palju ära teha,» ütles Kalmus ja lisas, et tegemist on valdkonnaga, mille puhul vanemad arvavad sageli, et kõik on korras. Küllaltki vähe on neid lastevanemaid, kes on kursis oma lapse küberkiusamisega. «Vanemad kipuvad arva-

ma, et seda ei ole juhtunud, ent kui laste endi käest küsida, selgub paljudel juhtudel, et tegelikult siiski on.»

«Kuigi tegelikult on see just valdkond, kus vanemad saaksid mingil määral lapsi aidata, sõltumata oma tehnoloogilisest pädevusest, sest nad oskaksid tihtipeale nõu anda, kuidas kiusajaga käituda ja kuidas sellise olukorraga toime tulla.»

Mõnikord on tegemist suhteliselt süütu mängu või draamaga, nagu lapsed selle kohta ka ise ütlevad, kuid tihtipeale võib selle taga olla midagi tõsisemat, lisas Kalmus. Me ei tea kunagi, kuidas see lapsele mõjuda võib ja mis sellest edasi areneb. «Süütust naljast võib saada tõsisem konflikt. Ka niisugune, millest jääb *online*-i pikaks ajaks märk,» tõdes Kalmus.

Laialt levinud küberkiusamises ei saa Kalmuse arvates süüdistada interneti või selle liigset kasutust. «Ühiskonnas endas on midagi valesti, päriselu probleemid kanduvad virtuaalmaailma.»

Tartu ülikooli haridusuuenduskeskuse juhataja Kadri Uguri arvates ei saa samuti süüdistada küberkiusamises ainult interneti või selle kasutamist. «Kas probleem tuleneb tehnoloogiast või võtame me oma probleemid tehnoloogiasse kaasa?» mõtiskles Ugur ja lisas, et ka palju aega enne interneti sündi oli väga palju probleeme seoses kiusamise ja vägivallaga. «Nüüd on see interneti üle kandunud, selle vormid on muutunud ja kübervägivalla eest ei ole võimalik põgeneda, see jääb alles,» ütles juhataja.

Uguri sõnul võimendab tehnoloogia kahtlemata kiusamist, kuid tema arvates tuleks elementaarsete suhtlemis- ja toimetulekuoskustega tegeleda juba maast madalast. Samuti peab ta tähtsaks põlvkondade omavahelist suhtlemist, näiteks saak-

sid vanemad aidata lastel infot kriitilisemalt hinnata. «Klikkida oskavad lapsed muidugi paremini kui lapsevanemad, kuid leitud info kriitilise hindamise oskus on parem siiski vanematel.»

30 protsenti 11–16aastastest Euroopa lastest tunnistas, et on ka ise «üsna» või «väga sageli» kasutanud interneti rohkem kui peaks. Näiteks on noor jätnud tähelepanuta sõbrad ja perekonna või koolitööd.

«Ülemäärasest kasutusest annab aimu näiteks see, kui noor on internetis surfamise tõttu olnud söömata või magamata, uuringus oli analoogilisi tunnuseid veel ning need kõik näitavad noore enese poolt tunnetatud probleeme,» rääkis Veronika Kalmus. Ka täiskasvanueas võib internetisõltuvusest saada probleem, sest see võib hakata mõjutama töö- ja peresuhteid.

VABA-AEG JA VÕIMALUSED

Põhjuseid, miks lapsed internetimaailma sukelduvad ja *online*-mänge mängivad, on mitu. Kalmus toob välja, et lastel puuduvad sageli alternatiivsed vaba aja veetmise võimalused. «Noortele tuleks pakkuda rohkem igas mõttes kättesaadavaid ja huvitavaid tegevusi,» soovitas projekti juht.

Kalmus ütles, et tema arvates teadvustavad inimesed kindlasti internetiga seotud probleeme. «Näiteks on õpetajad muutunud aina murelikumaks, nähes kas või seda, kui võrd algklasside lapsed kasutavad kooliekskursiooni ajal pidevalt oma kaasaskantavaid seadmeid, mille kõrval ekskursioon ise näib olevat teisejärguline.»

Samuti pöördub Kalmuse sõnul ülikooli poole aina enam nii

õpetajaid kui ka lapsevanemaid, kes on huvitatud koolitustest ja loengutest internetiga seotud teemadel.

LAPSEGA TULEB ROHKEM RÄÄKIDA

Samas nentis Kalmus, et võib-olla on erinevad e-lahendused ja üldine e-riigiks olemine muutnud meid muretuks. «Oleme hästi uhked ja positiivselt meelestatud oma edusammude üle teatud valdkondades, aga see võib ka natuke pimestada teiste valdkondade probleemkohtade puhul,» lausus Kalmus.

Uuring ütleb, et tehnilisi turva-meetmeid kasutatakse Eestis suhteliselt vähe: 28 protsenti küsitletud lapsevanematest blokeerivad või filtreerivad veebilehekülgi ning 24 protsenti vastanutest monitoorib laste külastatud veebilehti. Kalmuse hinnangul pole aga monitoorimine ja tehniliste piirangute seadmine populaarne ei vanemate ega laste seas.

«Palju parema tulemuse annab lapsega rääkimine, teda tuleb õpetada, kui vaja. Mõnikord on väga oluline ka teatud asju *online*'is koos teha,» ütles Kalmus.

Projekti juhi sõnul on Eesti lapsed aktiivsed ning kasutavad palju ka interneti positiivseid võimalusi. «Meie lapsed on esirinnas ka selles osas, et digitaalsete oskuste tase on meil teiste riikidega võrreldes kõrge ning lapsed oskavad interneti positiivsetel eesmärkidel kasutada.» Positiivsete lahenduste all peab Kalmus silmas infootsingut, omaloomingulisi tegevusi, kodutööde tegemist ning ka noortevahelist koostööd interneti rühmatöid tehes.

Kalmuse arvates on nendes

koolides, kus praegu õpetatakse meediaõpetuse ainet, olukord hea. «Kuid tõesti, mõned aastad tagasi keskendus meediaõpetus pigem traditsioonilisele meediale ehk eelkõige uudise kirjutamisele ja meediasisu kriitilisele vastuvõtmisele,» sõnas Kalmus.

Tema hinnangul liigub olukord paremuse poole. Koolides keskendutakse aina enam ka *online*-meedia tundmaõppimisele ja interneti positiivsele kasutamisele. «Ma olen veendunud, et meedia õpetamine liigub selles suunas, kuid samas ei ole meil väga head ülevaadet, mis kõikides Eesti koolides toimub.»

Nii põhikooli kui ka gümnaasiumi õppekava üks läbiv teema on teabekeskond. Põhikooli õppekavas on kirjas, et selle käsitlemine eesti keele aines hõlmab eri allikatest, sealhulgas internetist teabe hankimist, selle kriitilist hindamist ja kasutamist nii keeleteadmiste ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamiseks kui ka tekstiloomes. Sama teema on kirjas ka gümnaasiumi õppekavas ning see on läbiv eesti keele aine kahel kursusel: meedia ja mõjutamine ning praktiline eesti keel II.

EESTI MEEDIAHARIDUS JA SELLE OLUKORD

Uuringu II etapis osalenud haridusuuenduskeskuse juhataja Kadri Uguri hinnangul toimib gümnaasiumites eesti keele meedia ja mõjutamise kursus igal pool. «Küllalt suur protsent õpetajatest räägib selle kursuse raames ajakirjandusest, mitte meediast, aga kui suur protsent see on, seda ma ei tea,» lausus Ugur. Juhataja sõnul ei ole praegu kuigi selge, mis tundides reaalselt toimub. «Ma olen

Uuringu tulemusi Eesti ja ülejäänud Euroopa laste võrdluses		
	Eesti	Muu Euroopa
Digipädevused ja osavus (internetikasutusega seotud tegevused)	Lapsed oskasid pisut enam kui viit tegevust	Rohkem tegevusi valdasid Soome, Sloveenia ja Holland
Interneti kasutamine algab...	... keskmiselt 8-aastaselt	Keskmine esmasurfaja vanus Taanis ja Rootsis 7, kaheksas teises Põhjamaa riigis 8 aastat
Interneti liigkasutamine	50% lastest tunnistas liigkasutamist	30% lastest tunnistas liigkasutamist
Sotsiaalsõltuvust profiili omamine	71% lastest omavad profiili	59% lastest omavad profiili
Õpetajad ja internetikasutamise vahendamine	72% lastest ütles, et õpetajad kasutavad mõnd aktiivse vahendamise meetodit	73% lastest ütles, et õpetajad kasutavad mõnd aktiivse vahendamise meetodit
Sekspiltide nägemine internetis	29% lastest oli viimase 12 kuu jooksul näinud seksipilte	14% lastest oli viimase 12 kuu jooksul näinud seksipilte
Seksisõnumeid näinud või saanud	19% lastest on selliseid sõnumeid näinud või saanud; Eesti jagab 4.–6. kohta Prantsusmaa ja Leeduga	15% 11–16-aastastest lastest on selliseid pilte näinud
Küberkiusamine	40% vastanutest on kogenud kiusamist	19% vastanutest on kogenud võrgukeskkonnas ja/või päriselus kiusamist
Vanemate teadlikkus	31% vanematest arvas, et tema laps on veebis seksipilte näinud, mis tähendab, et nad on olukorrast teadlikud	40% seksipilte näinud laste vanematest ütlesid, et nende laps pole selliseid pilte näinud

Allikas: EU Kids Online

mõned fookusrühmad teinud ja ütlemegi nii, et praegu on meediaharidus koolides ikkagi natuke ebapiisav,» tõdes Ugur.

Uguri sõnul tuleb aga mõelda ka sellele, et lapsed hakkavad internetis ringi liikuma eri vanuses. «Juba nelja-aastaste laste vanemad lasevad neil internetis teatud asju teha, kui isegi mitte varem,» rääkis Ugur. Juhataja sõnul tähendab see aga seda, et interneti kasutusõpetus kui selline peab tulema kodust või alushariduse kaudu.

Ugur toonitas, et lapsi ei tohiks jätta tehnoloogiat üksinda avastama. «Täiskasvanud võiks mõelda ning anda lastele mõtteid ja ideid, kuidas internetis mõistlikult aega veeta, sest nende asjadeni ei pruugi lapsed ise jõuda.»

Juhataja sõnul ei ole aga ka paljud koolid veel nutiseadmeid kasutama asunud. «Kui vaadata koolide kodukordasid, siis väga paljud koolid on ikkagi selles seisus, et nutitelefonide jms kasutamine on keelatud.»

Ta lisas, et keelamine tundub kindlasti mugav variant, kuid näiteks kas või rabas ekskursioonil käies tuleks nutitelefonide võimalust ära kasutada. Olukorras, kus õpilased kipuvad ekskursiooni ajal interneti minema, tuleks keelamise asemel hoopis lasta neil sealt midagi kasulikku otsida. Seega võiksid õpetajad kasutada nutiseadmeid tunni ja ekskursioonide raames.

Uuringu tulemustes tuuakse välja, et lapsevanemad soovivad saada internetiturvalisuse vallas

infot pigem koolilt.

Kadri Ugur kommenteeris olukorda, et juhul kui lapsevanemad ootavad õpetajatelt rohkem informatsiooni, tuleb õpetajal seda ka anda. «Minu meelest ei ole õpetaja enam lihtsalt teadmiste vahendaja, vaid ikkagi see, kes aitab lapsel välja selgitada tema teabevajaduse, leida vajalikud allikad ja jõuda teadmiseni. Ja kui nüüd lapsevanem vajab abi, siis üldiselt peaks tänapäeva õpetajatel olema pädevus aidata neil jõuda vajaliku informatsiooni.»

Uguri arvates ei pea õpetaja ise tingimata konkreetset informatsiooni valdama, aga kui probleem on olemas, tuleks õpetajal ja vanemal sellele koos lahendus leida.

Foto: Kalju Paju

Tartu ülikool panustab Vietnami arstiharidusse

Katre Tatrik
Merilyn Merisalu

Ehkki Vietnam tundub kaugel riik, võimaldab koostöö sada korda suurema rahva ja haiguste arvuga riigiga Eesti teadlastel kiiremini ja paremini uurida haiguste tekkepõhjust ja ravivõimalusi, mis toob otsest kasu Eesti rahva tervisele.

Novembri teisel poolel käis Tartu ülikooli delegatsioon Vietnamis kohtumas kolme sealse ülikooliga. Küllastati Hue meditsiini- ja farmaatsiaülikooli, Hanoi meditsiiniülikooli ja Danangi meditsiinitehnoloogia- ja farmaatsiaülikooli. Koostööd vietnamlastega on tehtud alates 2012. aastast.

Õppeosakonna lepingute peaspetsialist Kadri Oja, kes on SIDA programmi Eesti koordinaator, tõi välja, et Tartu ülikooli teadlased

on seni teinud kõige aktiivsemalt koostööd Vietnami suuruselt teise meditsiiniülikooli, Hue meditsiini- ja farmaatsiaülikooliga, kellega üheskoos avati eelmise aasta lõpus Tartu ülikooli ja TÜ kliinikumi toel Vietnami 18. viljatuskliinik. TÜ teadlastega koostöös avatud kliinik asub Kesk-Vietnamis, mis oma geograafiliselt ulatuselt on äärmiselt suur.

«Meditsiini seisukohalt on aga väga tähtis, et ravivõimalus oleks kättesaadav võimalikult kodus lähedal. Ehk parandab seal regioonis avatud kolmas kliinik natuke seda kilomeetrite-lõhet ja viljakusravi kättesaadavust,» loodab Oja.

Hue meditsiini- ja farmaatsiaülikool tunnustas tartlaste visiidi edukat koostööd, andes professor Sulev Kõksile ülikooli külalisprofessori tiitli. *Universitas'e* tüüpi Hue ülikool on Vietnamis olulisel

kohal just meditsiinitöötajate koolitajana. Sulev Kõks on oma meeskonnaga pikka aega arendanud Vietnami meditsiiniharidust ja osalenud aktiivselt vietnamlastest meditsiiniõppejõudude koolitamisel nii Vietnamis kui ka Eestis.

«Teeme koostööd Hue ülikooli meditsiiniteaduskonnaga. Reeglina on meie ja nende arstiõpe, sealhulgas praktika-maht, üsna sarnane. Nii siin kui ka seal õpitakse arstiks üldjuhul kuus aastat. Täiesti erinev on aga tudengite arv. Hue ülikoolis kandideerib igal aastal 1000 arsti eriala õppekohale ligi 20 000 noort,» seletas Kõks.

Samuti on erinevus selles, et Vietnami ülikooli arstidiplomiga võib töötada ainult Vietnamis, aga Tartu ülikooli omaga kõikjal maailmas.

Kõksi sõnul on väga edukas

olnud koostöö Hue ülikooliga reproduktiivmeditsiini valdkonnas. Esimene Kesk-Vietnami katseklaasibeebi sündis tänu Tartu ülikooli arstidele mõni kuu tagasi, augustis.

Eelmisel aastal käis Tartus kehavälise viljastamise protseduure vaatamas ja õppimas doktor Le Minh Tam. Vietnamis on õpetamas käinud omakorda reproduktiivmeditsiini professor Andres Salumets ja TÜ naistekliiniku arstõppejõud sünnitusabi ja günekoloogia erialal doktor Aivar Ehrenberg.

Eestlased aitasid vietnamlastel proove koguda ja õpetasid, kuidas neid hoida ja analüüsida. Arutatud on ka seda, kuidas käituda eri juhtumite korral, näiteks korduvalt katkevad rasedused ja nende seotud uuringute ja ravivõtete analüüs, kunstlik viljastamine ning patsiendi ettevalmistus.

Salumets rääkis juba suve lõpus Tartu Postimehele, et Hue ülikoolil oli vajalik aparatuur küll olemas, kuid nad ei olnud teinud veel ühtegi protseduuri. Keerulisema meditsiini tegelemise teeb raskeks see, et Vietnam asub troopikas.

«Seal on väga raske hoida steriilseid tingimusi, mida nõuab kehavälise viljastamine,» ütles Salumets. Esimeseks protseduuriks sõitis sinna Tartust kohale embrüoloog Olav Sarv. Nüüd peaks vietnamlased suutma juba ise väga edukalt katseklaasiviljastamisi teha.

Kuigi viljatusravi võib suure sündimuse ja rahvastiku kasvuga Vietnami kontekstis tunduda asjatu, on seal lastetus eriliselt suur õnnetus. Kultuuriline surve lapsi saada on suur, kuid väga palju on inimesi, kes mingil põhjusel siiski lapsi ei saa.

Ka Tartu ja Hue ülikooli hambaarstid ja lastearstid teevad

ühiseid projekte ja huvi selleks on ka proviisoritel. Hue ülikooliga plaanitakse muu hulgas ühise doktorikooli tegemist, sest Vietnamis meditsiiniülikoolides on suur vajadus doktorikraadiga õppejõudude järele.

Koostöö Vietnami ülikoolidega sai alguse siis, kui sealsed arstid tulid Eestisse uusi kogemusi omandama. Tartus käinud Vietnamis kirurgidele õpetasid eestlased tänapäevaseid ortopeedilisi võtteid. Meie ortopeedid on käinud ka Vietnamis sealseid spetsialiste välja õpetamas ja operatsioone juhendamas ning aitavad keerulisemaid juhtumeid opereerida.

Senine koostöö on toimunud peamiselt ortopeedia, reproduktiivmeditsiini ja stomatoloogia valdkonnas. Edukas on ka koostöö geneetikauuringutes. Üheskoos uuritakse haruldasi haigusi, näiteks luu arenguhäiret ja luuvähki ning nende geneetilisi faktoreid.

Mullu novembris sõlmisid TÜ ja Hanoi meditsiiniülikool vastastiku koostööleppes Vietnami rahvusliku biopanga loomiseks. Euroopa biopankade ülesehitusega tutvunud Hanoi meditsiiniülikooli teadlastele avaldas enim muljet just TÜ Eesti geenivaramu. 90-miljonilise rahvaarvuga Vietnam loodab lähiaastatel jõuda vastava seadusandluse väljatöötamiseni ning alustada peagi geenidoonorite andmete kogumisega üle kogu maa.

Aktiivset koostööd tehakse teadustöö algatamise nimel mitmete Vietnami meditsiini- ja teadusasutustega, geneetilise konsultatsiooni ja puuetega laste keskusega Vietnamis ning ka King's College'iga Londonis. Näiteks valmistatakse ette ühisuuringuid bioloogiliste organismide kokkupuute mõju

Esimene Kesk-Vietnami katseklaasibeebi sündis tänu Tartu ülikooli arstidele mõni kuu tagasi, augustis.

uurimiseks dioksiinidega ja lepatakse kokku teadlasvahetuse tegevuskava.

Vietnami sõja mürgi mõju uurimisega alustati eelmisel aastal ning praegu on dioksiini uurimine taustamaterjali kogumise faasis. MürGINE tootmisjätk sattus maapinda Vietnami sõja ajal, kui USA sõdurid taimemürkidega puulehti hävitasid, et kohalikud end varjata ei saaks. Teadlased eeldavad, et selle suur hulk keskkonnas mõjutab luustiku arenguga seotud anomaaliat teket.

«Me tahame saada ülevaadet, kui palju selliseid anomaaliad Vietnamis esineb ja kui palju on üldse erinevaid luuhaigusi, mida saaks dioksiiniga seostada. Selleks kogume eri luustikuhaigustega inimestelt nii DNA-d kui ka RNA-d ja biomarkereid,» rääkis Sulev Kõks.

Kõks loodab, et juba järgmise aasta lõpuks on teada, kuidas mõjutab keskkond luustiku haiguste teket ja kui palju selliseid haigusi Vietnamis on. Põhjus-tagajärg seoste uurimine võtab kauem aega.

Tartu ülikoolis osaleb Vietnamis koostöömeeskonnas paarikümmend inimest. Lisaks Sulev Kõksile, Andres Salumetsale ja Aivar Ehrenbergile veel näiteks dotsent Aare Märtonson, dotsent Katre Maasalu, professor Mare Saag ja teised.

Eesti ja Vietnami teadlaste reisikulud kaetakse Euroopa regionaalarengu fondi ja Eesti riikliku struktuuritoetuse vahenditest toetatava projekti EVMED ja DIOXMED raames. ①

Tuleviku ettevõtjad mõtlevad raamidest väljas

«Seaduslikul teel on võimalik jõukaks saada kolmel viisil: pärides, võites lotomängus või teenida raha ettevõtlusega, lihtsamalt öeldes – teha tööd,» kirjutab rahvusülikooli 95. aastapäeva puhul ilmunud UT erinumbris «Ettevõtlik rahvusülikool» suhtekorraldaja ja konsultant Janek Mäggi.

Merilyn Merisalu
merilyn.merisalu@ut.ee

Viimane, kolmas variant on tema sõnul kindlasti kõige raskem, kuid ka kõige põnevam, saavutuskirge nõudvam ning rahuldust pakkuvam võimalus neile, kes tahavad võita ja vallutada, pingutada ja pühenduda, kogeda edu ning kordaminekut – ning võimalikult palju.

Kõnealuses kogumikus on 11 ettevõtliku Tartu ülikooli vilistlase esseed, kus ettevõtlusega seotud kogemustest ja oma arenguteest räägivad nii need, kes on olnud juba aastakümneid oma valdkonna spetsialistid kui ka viimase paari aasta jooksul oma ettevõtte loonud noored.

Lisaks Janek Mäggile võtavad sõna Elite erakliiniku juhataja Andrei Sõritsa, investor Jaan Tallinn, külluslike etnokudumitega tegelev Liina Laaneoja, Kei Karlson GoWorkaBit'ist, veebidisainer Tõnu Runnel, Silicon Valley kogemusega Triin Kask, Stuudiopunkt OÜ tegevjuht Maksim Tund, invaturismiga tegelev Els Bobkov, füsioterapeut Merle Leiner ja tervislikke torte valmistav Karl-Ott Juhanson.

TÖÖ JA ENTUSIASM

Kõik need vilistlased ei ole tegevad tingimata erialal, mille kohta neil on lõpudiplom. Küll aga ühendab neid ettevõtlikke vilistlasi töökuse ja säravate silmade kombinatsioon.

Mäggi lisab töökusest rääkides, et igas ettevõttes peaks olema keegi, kellele ettevõtte läheb korda 100-protsendiliselt. Kes armastab iga päeva, mil ta tööle tuleb. Iga tundi, mis ta töötab. Siis on ka teistel võimalik millestki nakatuda.

«Ettevõtluses ei ole tegemist tüüpilise kaheksast viieni tööga. Ettevõtjana oled sa tööl 24 tundi ööpäevas ning seitse päeva nädalas. Kui teha asja hingega, siis ei saa öelda kella viiest, et minu tööpäev on nüüd läbi ja mõtlen sellele järgmine päev. Tehtu tuleb lõpuni viia,» täiendab seda TÜ Pärnu kolledži lõpetanud Maksim Tund.

Tund, kes on lisaks Stuudio-punktile edukalt käima lükanud ka Eesti suurima e-spordi portaali Gaming.ee ning portaali apple-spot.ee, kinnitab, et oma ettevõtte asutamine kasvas välja soovist teha midagi, mis endale meeldib. See on jätkusuutlikust silmas pidades palju olulisem kui vajadus turul mingit kohta täita.

Ka majandusteaduse lõpetanud Triin Kask kinnitab, et need neli aastat, mis ta oma idufirmat püüdis käima lükata, olid kahtlemata kõige põnevamad, teadmistemahukamad ja kõige rohkem õppimist täis.

«Need aastad panid i-le täpi – ülikooli majandusõpingud said praktilise väljundi ning tekkis arusaamine, miks ma üldse kõike seda õppisin ning mida õpitust jätta, mida võtta,» kirjutab Kask. Kuna ta andis ülikoolis ka ettevõtlusalaseid loenguid, innustas ise läbikogetu teda tudengeid palju praktilisemas võtmes õpetama.

Vilistlaste esseedest kumab läbi mõte, et nad on ettevõtlusega tegelema hakanud mitte ainult seepärast, et teema neile meeldib, vaid et nad on soovinud ka midagi laiemas plaanis muuta.

Näiteks kirjutab sünnitusabi ja günekoloogia eriala lõpetanud Andrei Sõritsa, et teda innustas 1990. aastatel eraettevõtjana alustama tõdemus, et riiklikus süsteemis ei olnud tollal võimalik

haiglatingimusi paremaks muuta.

SOOV MIDAGI ÄRA TEHA

«Juhtkonnal polnud tollal raha ei remondiks ega uue aparatuuri soetamiseks. Hakkasin mõtlema, et inimestele kvaliteetse abi pakkumiseks tuleb minna erameditsiini,» meenutab Sõritsa. Erasüsteemi juures meeldivad talle nii personaalsus ja võimalus vastu võtta kiireid arenguotsuseid kui ka suur vastutus, mis selle vabadusega kaasneb.

Ka füsioterapeut ja tervisekätumist edendava Vireo tegevjuht Merle Leiner jõudis oma ettevõtte asutamiseni vajaduse ja soovi kaudu kiiremini areneda.

«Näed, et protsessis on viga, aga selle parandamine võtab vahel aastaid. Ma ei suutnud sedasi iseendaga vastuolus olla. Tahtsin teha oma tööd nii, nagu tundub õigem, nagu on patsiendile parem,» seletab Leiner.

Kolleegiga oma töö kitsaskohtade arutamisel jõuti jutuga selleni, et on terve hulk terviseprobleemidega lapsi, kellele pole anda head soovitusi, kuhu trenni minna, aga samas oli lastel vajadus trenni järele olemas.

Leiner avastas treeningrühmadega alustades, et pelgalt harjutuste ja sportmängude tegemise oskusest ei piisa, põhirõhk sai pandud hoopis motiveerimisele ja kaasamisele. Sellel aastal avati laste tervisekoolis lausa viis gruppi. Enam kui 40 lapse seas on nii neid, kellel on väiksemad või suuremad erivajadused, kui ka neid, kes lihtsalt saavutusspordist ei huvitu.

«Iga hetk võib keegi meist või meie lähedastest vajada individuaalset tähelepanu ja universaalset keskkonda, mis võimaldab olla kaasatud kõigil,» täiendab

psühholoogia eriala lõpetanud Els Bobkov.

Näiteks pidi ta ka ise keskkoolis mõned kuud liikuma karkude abil. Et kool asus Tallinna vanalinnas, koges ta omal nahal, mida tähendavad takistused nimega munakivid või südant puperdama panevad katsed saada tervelt rongi peale, kukkumata masina ja perrooni vahele.

PAINDLIKUM TULEVIK

Lühiajalisi töötusi vahendava *start-up*-ettevõtte GoWorkaBit kaaslooja Kei Karlson nägi oma eelmisel töökohal värbajana, et Eestis on puudu lahendus, kus ettevõtted saaksid kiiresti lisatööjõudu.

Omamoodi tegeleb GoWorkaBit aga ka põlvkondadevaheliste suhete ja soovide selgitamisega. Suure osa töösoovijatest moodustavad noored, nn y-generatsiooni kuuluvad inimesed, tööandjate seas on suurem osa aga neid, kelle maailmas on traditsioonilised 8-tunnised tööpäevad ja pikk varasem kogemus seega puutuvad Karlson ja tema kolleegid väga selgelt kokku probleemidega, mis kaasnevad uue ja vana põlvkonna töösuhetlusega.

«Töö muutub kiiresti, tehnoloogia uueneb. Järjest rohkem on uusi töid, kuhu ei olegi võtta inimesi, kellel oleks selline kogemus olemas. / ... / Praegune keskkond on nii teistsugune, et tööandjalt oodataksegi muid asju. Noortel peab olema tööaja või -koha puhul valikuvabadus. Töö olemus peab muutuma paindlikumaks,» kirjutab oma essee Karlson.

Paindlikkusest ja loovusest räägib ka Tõnu Runnel, kes lõi oma esimese veebiagentuuri juba 15-aastaselt ja on praeguseks kahe eduka ja auhinnatud ette-

võtte – kodulehekülgede loomise tööriista Voog (endine Edicy) ja veebiagentuuri Fraktal – tegevjuht ja üks omanikke.

Runnel kirjutab, et Tartus Ülikooli tänaval on meie oma Silicon Alley. See üks tihedama asustusega *start-up*-keskuseid Eestis ulatub Raeplatsist Vanemuise tänavani. Sealsed idufirmad ekspordivad siin loodud väärtust, mis on kasvanud siin antud hariduse ja siin sündiva teaduse pinnalt laiali üle terve maailma.

«Maailmaturul tegutsemise ja mujal kontorite rajamise kaudu imbub koju tagasi uusi teadmisi, tuleb juurde võimekaid inimesi ning säilib keskkond, mis sünnitab juurde järgmisi *start-up*-ettevõtteid,» seletab Runnel.

Toimib ka hea sümbioos ülikooliga. Esmalt saavad noored ettevõtjad ülikoolis (sageli oma vanemate eeskujul) ise hariduse, siis värbavad nad sealt oma meeskonna ning kunagi hiljem lähevad sinna tagasi õpetama.

Runneli sõnul on viimasel ajal välja käidud palju häid ideid, et seda ettevõtluskeskkonda veelgi

edendada. Laias laastus on need seotud e-riigi, lihtsa asjaajamise ja õhukese seadusandlusega: e-residentsus ja nn välismaalase pakett, lihtsamad elamisload ja topeltkodakondsus seotuna palgalävega, sotsiaalmaksulagi ja äriõigusreform.

Nii Eesti riik, Tartu ülikool kui ka siin tegutsevad *start-up*-ettevõtted vajavad pidevalt juurde uusi häid inimesi ning kui üks kellegi siia toob, võidavad tema tulekust ka ülejäänud. Runnel pakub, et tehnoloogiasektor võiks igal aastal meelitada Eestisse 500 kõrgepalgalist töötajat. Koos peredega oleks seega kokku ligi 1500 inimest.

«Kui lisada sellele sama palju välistudengeid ning -teadlasi, saaksime sellise Eesti ja sellise Tartu, mis ei peaks kartma ei kahanemist ega ka ülejäänud Euroopat vaevavaid ühiskondlikke kriise. Ma ei teagi, kui palju peaks seda pärlit salajas hoidma ja kui palju teistele näitama. Aga on ütlematagi selge, et ka järgmised Ülikooli tänava ettevõtjad vallutavad maailma.» ①

KUIDAS OLLA EDUKAS ETTEVÕTJA?

- Tee seda, mis sulle meeldib, ja ole loov.
- Tule välja oma mugavustsoonist.
- Tee iga päev natuke midagi oma eesmärgi heaks.
- Otsi lahendusi, mitte põhjendusi, miks ei saa.
- Mõtle ülikoolis mitte ainult hariduse omandamisele, vaid ka tutvuste sõlmimisele.
- Kogu teadmisi ja otsi praktikat.
- Ära vaeva pead selle üle, mida sul ei ole, vaid mõtle, mida sa saad olemasolevaga ära teha.
- Ära karda ebaõnnestuda ega abi paluda.
- Tee oma otsused ise.
- Kui sa midagi väga tahad ja sellesse usud, siis pole miski võimatu.

Allikas: UT vilistlaste esseekogumik «Ettevõtlik rahvusülikool»

Mõisapark:
kultuuripärand
või ökosüsteem

Eestis kiputakse vanu mõisaparkide hooldades keskenduma vanadele puudele. Ent tähelepanu all võiks olla kogu elurikkuse säilitamine, räägib taimeökoloog Kertu Lõhmus.

Mart Zirnask
mart.zirnask@ut.ee

Paljud 17.–19. sajandil Eesti maapiirkondadesse rajatud mõisapargid jäid riigi iseseisvudes ja ka hilisema nõukogude aja vältel hooleta. Puhuti tähendas see parkide, iseäranis nende kaugemate osade metsistumist – teisalt aga said pargid seeläbi areneda looduslähedaseks elupaigaks, kirjutab taimeökoloog Kertu Lõhmus hiljuti ökoloogia ja maateaduste instituudi botaanika osakonnas kaitstud doktoritöös.

Lõhmus ütleb, et praegu on parkide taastamine Eestis üsna populaarne. Aga ennekõike tähendab see tähelepanu suurtele ja ilusatele vanadele puudele. «Park on ikkagi kultuuripärand. Aga rohkem võiks näha parki kui tervikut. Majandada mõistlikult, et säiliks võimalikult mitmekesine elurikkus,» räägib ta.

MUUTLIK KUNST

Vanemteadur Jaan Liira juhendatud doktoritöös uuris Lõhmus enam kui 70 erineva hooldusastmega mõisaparki Kesk- ja Lõuna-Eestis, võrreldes nende taimestikku ja puistu struktuuri lähedal asuvate metsadega. Eesmärk oli hinnata mõisaparkide (just nende kaugemate, reeglina vähem hooldatud osade) mõju metsade elurikkusele, aga ka metsaliikide kohanemist mõisaparkides kui mudelelupaigas.

Eesti mõisaparkide on rajatud nii põllumaadele kui ka võimalusel kujundatud lähedal asuvast metsast. Põllumajandusmaastikus

paiknemine isoleerib pargi muust loodusest. Lähedal asuv mets toimib liikide allikelupaigana, parke piiravad alleed aga on liikidele head n-ö levikukoridorid. Oluline tegur on ka parkide ajalooline minevik ja vanus. «Suurepärane süsteem, kus liikide levikut uurida,» rääkis Lõhmus.

Pargikujundus on muutlik kunst ja ajalooliselt on see tähendanud paljude parkide korduvat ümberkujundamist. Esteetiline vajadus «loodust kontrollida» on asendunud sooviga «loodust jälgendada», jätkab Lõhmus.

Parki hõlmava ala ajaloolise kasutuse kindlakstegemiseks võttis Lõhmus appi digiteeritud kaardid 17.–19. sajandist. Sedasi sai praeguse pargi paigutada väga täpselt ka vanale kaardile ning näha, kas tegemist oli kunagise põllu või metsaga.

Struktuurilt olid pargi- ja metsapuistud sarnased, ehkki parkides kasvas rohkem suuri laialehelisi puid, nagu vahtrad või pärnad, metsades aga esines rohkem kõdupuitu. Ka põllumaadele istutatud parkide rohurindest leidis Lõhmus suure hulga Eestis tavalisi metsataimi (ülane, sinilill, harilik ussilakk, harilik kopsusamblik jt), mis on tüüpilised vana metsa indikaatorliigid ka näiteks Kesk-Euroopas. Kokku oli parkides esindatud umbes pool maastiku metsaliikide liigifondist, kirjutab ta doktoritöös.

Mets saab täiskasvanuks umbes sajandiga, aga liikide kohanemisel on ajast olulisemgi see, kui kaua sama ala n-ö häirimatult metsa all on olnud. Vanade metsade vähesus on Euroopas mure-

koht: intensiivne põllumajandus on paljuski muutnud mulla keemilise koostise selliseks, mis kõigile metsaliikidele ei sobi. Nii ootab vastust küsimus, kui täisväärtuslikeks elukeskkondadeks kujunevad viimastel kümnenditel istutatud uued metsad, räägib Lõhmus.

Eesti pindalast hõlmab metsamaa peaaegu poole. Ent valdavalt on see n-ö majandusmets, lehtpuumetsa on vaid mõni protsent. Lõhmuse töö aga näitas, et tervikuna on parkides lehtpuumetsale iseloomulikke liike ja tunnuseid puhuti rohkemgi kui tavametsas. «Selles mõttes on huvitav, et kuigi Eestis on palju metsa, on pargid ikkagi ka looduskaitseolulised,» räägib ta.

PALJU «HALLI KIRJANDUST»

Vanades parkides toimetades võiksid inimesed selgemalt mõelda oma eesmärgile, arvab Lõhmus.

«Hakatakse suure hooga tegema, lõigatakse ära alusvõsa, aga siis saab raha otsa või huvi kaob. Peale kasvab suur hulk noori puid, mis varjutavad liigselt alustaimestikku ja see sureb,» räägib ta. «Või lükatakse vanade puude alla laiali koorem mulda ja külvatakse muru. Seda tuleks igal juhul vältida,» räägib ta. «Tuleks säilitada ka rohurindes olev liigirikkus.»

Lõhmus ise jätkas mõisaparki hooldades elurikkusele selle kaugem osa (mis ongi tüüpiline). Paras puutihedus tekitaks seal piisava (aga mitte liiga suure) varju, põõsad looks varju mosaiiksuse. Vältida tuleks liigset niitmist, aga

samas ka seda, et näiteks vahtrate või teiste tiheda võraga puude üleküllus madalama taimestiku summutaks. Säilitada tasuks ka surnud puid kõdupuidu liikidele, räägib ta.

«Parkide kohta on päris palju n-ö halli kirjandust, käsiraamatuid. Aga teaduslikku lähenemist on üsna vähe,» jätkab Lõhmus. Samas, mingite ühesemate normide kehtestamine vanade mõisaparkide hooldamisele oleks tema hinnangul samuti keeruline. «Pargid on kõik nii erinevad. Ja ilmselt piiraks see jälle kunstilist väljendust. Infot tuleks inimestele paremini viia, aga ma ei usu, et kellelgi väga käsi peaks väana-

ma.»

Doktoritöös pakkus Lõhmus välja ka parkide elurikkuse hindamise indeksi: hinnata pargi struktuuri, lagupuidu esinemist ning ka indikaatorliike: samblikke, samblaid, samuti putukate ja lindude tegevusjälgi. «Põhimõtteliselt saaks ühe numbrilise väärtuse ühe pargi kohta. Samas oleksin ma ühenumbriliste indikaatoritega ka ise ettevaatlik, ja see eeldaks ka väga palju tööd. Ma ei tea, kui praktiline see oleks.»

Küll aga võiks eksperimendi käigus inimestele anda kaamerad ja paluda pildistada nende jaoks ilusaid kohti pargis, jätkab ta. «Väga huvitav oleks näha, mida

nad hindavad.»

Mujal tehtud sarnased katsed on näidanud, et kui ka inimene ütleb end eelistavat lehtmetsa, võib ta pilti vaadates ikkagi meeldivamaks (või ka näiteks turvalisemaks) hinnata okasmetsa. Samamoodi on näiteks linnaaedade puhul leitud, et kõige sagedamini meeldivad inimestele keskkonnad, mis ei ole ülemäära hooldatud-kontrollitud ning sisaldavad ka looduslikke liike.

«Parkide puhul ongi kõige huvitavam see, kuidas kõige paremini ühendada kultuuripärandi, kunstilise väärtuse ja looduskaitse väärtuse säilitamine,» ütleb Lõhmus. ①

Tavaliselt asub mitmekesisem taimestik mõisaparkide kaugemates servades. Fotol Väätsa mõis.

Fotod: 2x Wikimedia Commons

Rootsi kuningriigi kaart 17. sajandi keskpaigast.

Allikas: Wikimedia Commons

Põhjamaisuse eestindamine

MÜÜT «vanast heast Rootsi ajast» andis eestlastele poliitilise orientatsiooni juba enne rahvusliikumist, leiab skandinavist Mart Kuldkepp. Ning ehitas üles tänapäevani püsiva rahvusliku enesekuvandi.

Mart Zirnask
mart.zirnask@ut.ee

Aastal 1915 teatas tegus Eesti revolutsionäär Aleksander Kesküla telegrammis Rootsi kindralstaabile,

et tuleks ette võtta «Põhja-Euroopa kultuuriruumi konsolideerimine Schleswigist Uuraliteni».

See oli tema nn maksimaalprogramm, mis tähendaks ka Eesti sidumist tugevasse Põhjamade föderatsiooni ja sel moel

lõpuks Venemaast lahkulöömist.

Mart Kuldkepi hiljuti kaitstud doktoritöös on Kesküla diplomaa-tia üks poliitilisi väljundeid Eesti põhjamaisele identiteedile. Selle juured on omakorda ammuses idees vanast heast Rootsi ajast.

Kesküla n-ö maksimaalprogramm paistab praegu vaadates üsna hoogne. Kas sulle ei tundunud vahel, et see on tal siiski ka teadlik retooriline ülepaisutus?

See võib küll tunduda hullumeelne. Aga ajaloos võiks rohkem arvestada arenguid, mis ei viinud reaalse poliitiliste tulemusteni, ja mida pole seetõttu võib-olla üldse käsitletud. See on üks asi, mida püüan töös näidata.

Kes oleks suutnud ette näha, et tekib kommunistlik Venemaa ja Nõukogude Liit? See oli ääretult ebatõenäoline veel aastal 1916. Bolševikud olid väikesearvuline, enamjaolt eksiilis, peaaegu igasuguse mõjuvõimuta grupp.

Ei usu, et ka Kesküla maksimaalprogrammi teostumiseks olid mingid eeldused. Aga ka tema nn minimaalprogramm (Eesti autonoomia etnograafilistes piirides, Saksamaa või Venemaa osana – toim) tunduks meile ka praegu ebarealistlik, kui see poleks mingis mõttes teostunud.

Maksimaalprogrammist rääkis ta siiski järjepidevalt?

Põhimõtteliselt küll, ka elu lõpu-aastate kirjades: et eesmärk on ümber lükata Vestfaali rahu järel tekkinud Euroopa rahvusvaheline süsteem. Kuigi siis, tundub, kannatas ta siiski kerge suurus-hullustuse all.

Tema ambitsioonid lähevad Eestist palju kaugemale. Samas, kui see osutub võimatuks, on ta nõus ka lähemate ideede juurde jääma. Ei saa öelda, et ta oleks olnud ebarealistlik.

Ta oli oportunist, aga samas ka muus mõttes paindlik. Vaatas, mida on antud hetkes võimalik saavutada. Aga ilmselt oligi see

nii segastel aegadel ainuvõimalik lähenemine.

Mille poolest on idee vanast heast Rootsi ajast selle taustal märgiline?

Mulle näib, et tegemist on tõesti millegagi, mida võib nimetada eestlaste poliitiliseks orientatsiooniks – juba sel ajal, kui rahvuslust eraldi liikumisena olemas ei olnud.

Teades, et talurahvas oli rootsisõbralik, võime öelda, et eestlastel oli teistsugune poliitiline orientatsioon kui baltisakslastel. Ja see on üsna suur asi, mida Eesti talupoegade kohta väita. Võib-olla kõige esimene märk üldse, et nende poliitilised väljavaated erinevad nende isandate omadest.

Avan, et see seletab ka, miks «vanast heast Rootsi ajast» saab nii tähtis osa n-ö eesti rahvuslikust diskursusest: sest see on tähtis olnud juba varem. Vanavanematelt saadud. Pole 19. sajandi keskel konstrueeritud *invented tradition* – nagu Sigtuna [eestlaste poolt] mahapõletamise müüt, mille Carl Robert Jakobson Eestisse tõi.

Vana hea Rootsi aeg on nagu Anthonty D. Smithi (Briti rahvuseluseuurija – toim) prenatsionaalne etniline komponent. Küll rahvusluse integreeritud, aga samas ka mitte täiesti «leiutatud».

Kuhu selle juured sinu meelest ulatuvad?

Tõenäoliselt 18. sajandil tekib arusaam, et vana hea Rootsi aeg oli parem kui meie praegune, halb Vene aeg.

Tõesti saaks tuua aspekte, milles Rootsi aeg võis olla eesrindlikum, näiteks talurahva õiguste puhul. Küll aga ei saa öelda, et Rootsi aeg oleks olnud kuidagi

üheselt hea. Minu meelest on siiski algusest peale tegemist puhta müüdiga, mille tagant on üsna tulutu otsida ajaloolist tegelikkust.

Siiski näib, et rootsisõbralikust hakatakse omistama Eesti talurahvale tervikuna. 1780. aastatel, kui on oht, et puhkeb uus sõda Rootsi ja Venemaa vahel, saadab Rootsi kuningas Gustav III spiooni kontrollima rahva meelsust.

Spioon saab mõisaomanikelt teada, et Rootsi valitsuse vastu poleks neil midagi – küll aga ei soovita uut Rootsi ja Venemaa sõda, sest kuulus rootslaste tagasitulekust võib tähendada talurahva mässu mõisnike vastu.

Ka rahvajuttudes on Rootsi kuningas positiivne tegelane, kes aitab rahvast mõisnike omavoli vastu. Ja seal on ka prohvetlik dimensioon: mis saab, kui kuningas tagasi tuleb. Hiljem integreeritakse see n-ö rahvalik müüt esimeste rahvuslikult meelestatud ajaloolaste teostesse. Ka võimendatuna: et just rootsiaegne valitsus pani rahva hinge idanema vabaduse ja muude väärtuste seemne, mis sai hakata pärast 19. sajandi alguse talurahvaseadusi öide puhkema.

Matthias Johann Eiseni, Villem Reimani ja teiste sama põlvkonna ajalookirjutajate töösse tuleb see teema võimsalt sisse ning alati koos implitsiitse poliitilise sõnumiga rahvuse tulevikuväljavaadetest. Et ühendus Skandinaaviaga võiks olla eesti rahvuse huvides.

Ja minu teoorias on Aleksander Kesküla see, kes I maailmasõja ajal proovib sellele unistusele reaalselt poliitilist sisu anda.

Sinu lähenemine haakub ka Marek Tamme ideedega nn

monumentaalsest ajaloost: et minevikumälu kiputakse kallutatult ehitama valitud sündmuste ümber.

Vabariigi väljakuulutamise veebruaris 1918 oli selgelt taktikaline samm: et oleks õiguslik alus okupatsiooni vastu protesteerida, kui Saksa väed maale tungivad.

Ütleksin, et veel Tartu rahuni oli Eesti vabariigi iseseisvus suuresl määral läbirääkimiste projekt.

Võib-olla oleks Saksamaal, ka Kesküla abiga, õnnestunud tõmmata Rootsi Venemaa-vastasesse sõtta, ja võib-olla Rootsi oleks tõepoolest okupeerinud Soome ja Eesti. Arvestades, kui ebatõenäolisi asju on ajaloos juhtunud, ei tundu see üldse kõige mõeldamatum tulevikustenaarium.

1918. aastal on mitmed Eesti

poliitikutud nõus minema Saksa okupatsioonivõimudega kompromissile, aga muidugi ei taheta seda pärast enam meenutada. Palju parem on näidata vabariiki kui midagi peaaegu ärahoidmatut või paratamatut.

Tundub, et ka praegu on kujund Eestist – ja võib-olla ka eestlaste identiteet – ikkagi üsna tugevalt omariikluse küljes kinni.

Sellepärast ongi aeg, mis eelnes omariikluse saavutamisele, väga huvitav. See polnud ainuvõimalik tulevikustenaarium.

Meil ei ole olnud muistset riiklust, mida oma identiteedi allikaks võtta. Keele, kultuuri ja võib-olla ka põlise asuala kõrval ongi rahvuslik ajalookäsitlus eest-

lasele võib-olla olulisim identiteedi allikas.

Jaan Undusk on välja toonud, et see tekib koos Garlieb Merkeli ja teiste estofiilidega ja jätkub Eesti rahvuslastega, aga kokkuvõttes on rahvusliku ajalookäsitluse piiripostid üsna meelevaldsed. Tulenevad sellest, mis sündmused on juba aset leidnud ja mida tulevikult oodatakse.

Aga saan aru ka inimestest, kes tunnevad end sügavalt solvatuks, kui mõned tähtsad punktid kahtluse alla seatakse: et muistset vabadusvõitlust ei olnud, või, nagu mina ütlen, et vabariigi väljakuulutamine 1918. aastal oli paljude sündmuste kokkulangevus ja võib-olla algul nii suurt tähtsust ei omanudki.

Kuivõrd põhjamaisuse idee 1920. aastate Eesti sisepoliitikat läbi jooksis?

Otseselt ma ei uurinud, aga seda oli natuke näha intellektuaalide seas. Kui ajakiri Looming küsis tuntud kultuuritegelastelt, milline peaks olema Eesti vabariigi välispoliitiline orientatsioon, siis räägiti küll Skandinaaviast. Ja ka Inglismaast või Prantsusmaast, aga keegi ei öelnud, et meil peaks olema Saksa või Vene orientatsioon. Vastupidi, kogu jutt oli sellest, et meie paratamatuid vene või saksa kultuuri sugemeid tuleb millegi muuga tasakaalustada.

Samas, välispoliitiliselt ei olnud põhjamaisuse ideel ikkagi väga suurt edu, ja ükski poliitik ei taha rahvale maha müüa perspektiivi, mis ummikusse viib. Et põhjamaisusest välispoliitikas asja saaks, pidanuks üsna palju aega mööda minema, ja ilmselt said Eesti poliitikutud sellest kiirelt aru.

Hardi Volmeri pseudoajalooline komöödiafilm «Minu Leninid» (1997) käsitleb Aleksander Kesküla plaane tekitada Lenini, tema teiskute ja Saksamaa rahade abil Venemaal revolutsioon ja luua Vene Impeeriumi varemetele «Suur-Eesti». Kesküla mängis Üllar Saaremäe (pildil keskel).

Kaader filmist

KAKS RAAMATUT EESTI PÕHJAMAIUSEST

Mart Kuldkepi doktoritööd juhendasid professorid Daniel Sävborg (TÜ) ja Sverker Oredsson (Lundi ülikool). Kuldkepp tahaks Eesti põhjamaisusest kirjutada vähemalt kaks raamatut:

1. Aleksander Kesküla biograafia. Plaanis olnud teistelgi, ent arhiivimaterjalid paiknevad mööda ilma laiali.
2. Mõnede Rootsi, Soome ja Eesti poliitikute ühised püüdlused Rootsi I maailmasõjas Saksa poolele sõtta tõmmata. Kui rootslased seejärel okupeerinuks kunagise enda ala, Soome ja Läänemere provintsi, võinuks moodustuda põhjamaaine unioon, ja Rootsi oluks taas Läänemere regiooni suurvõim nagu 17. sajandil. Kui aga Saksamaa sõja kaotas, ei kipu- tud neist plaanidest enam eriti rääkima.

«Aga huvitav on, et selline koostöö oli täiesti olemas. See ei olnud Rootsi imperialistlik projekt,» räägib Kuldkepp. «Kuidas see täpselt toimus ja milliseid plaane seal sündis, on väga huvitav teema, millega ma tahaks edasi tegeleda.» Kuldkepp ütleb, et nii Eesti kui ka Rootsi ajaloost saaks kirjutada veel väga palju ja väga huvitavalt.

«Ma ei taha Eesti ajaloolaste kohta midagi halba öelda, vastupidi. Aga tasuks Eesti ajalugu värske pilguga üle vaadata. Käia välismaistes arhiivides, võrrelda sellega, mis juhtus teistes riikides. Vaadata Eesti rahvusliku mõtlemise eeldusi senisest laiemas kontekstis.»

Johan Laidoner ütles vist 1925. või 1927. aastal, et tema ajal Eesti Põhjamaade hulka ei jõua. Jõuab alles siis, kui on peale kasvanud uus põlvkond: reisinud, keeli oskavad inimesed, kes loovad välissidemeid loomulikult.

Ideed Eesti põhjamaisusest pole ajalooliselt aktsepteerinud keegi peale eestlaste. Aga siin on see senini väga levinud.

Euroopa Liiduga liitumine ei ole seda ka sinu meelest nõrgendanud?

Kui tullakse ütlema, et teie kuulute Ida-Euroopasse, siis on ehk igal teisel eestlasel vastus varuks, kuhu me ikkagi päriselt kuulume. Tundub küll, et need juured on väga tugevad.

Ja see ei ole püüdlemine heaoluühiskonna poole?

Ma arvan, et see on teistsugune ja sügavam asi.

Skandinaavlased ja eestlased saavad põhjamaisusest aru väga- väga erinevalt. Skandinaavias on see tõesti seotud Põhjamaade mudeli, heaoluühiskonna, sotsiaaldemokraatia, inimõiguste ja muude pehmete väärtustega. Aga Eestis – ma ütleks, et siin on pehmed väärtused hinnatud ainult siis, kui see on eestlastele kasulik. Inimõigustele rõhutakse siis, kui eestlaste inimõigusi rikutakse. Aga kui neid rikutakse kuskil mujal, siis on eestlastel sellest vähemalt kommentaariumide põhjal enamasti üsna ükskõik.

Eestlased hindavad endiselt sellist heroilist põhjamaisust. Tugev Rootsi riik, tugev Rootsi kuningas, kes aitas vaest Eesti talupoega. Ka looduse puhtus ja puutumatus on kultuuriideaalides sees. Aga heaolu – see, ma arvan, ei ole nii väga teema.

See Eesti põhjamaisus on ikkagi natuke petlik. Näib, et meie peame end skandinaavlastega sarnasemaks, kui tegelikult oleme.

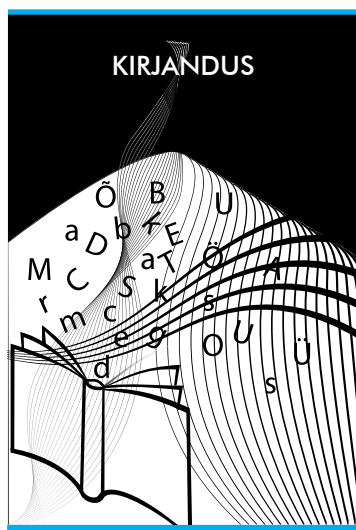
Aga samas on see siiski kena asi, mida pidupäevakõnedes meelde tuletada. Ja ma arvan, et põhjamaaine identiteet jääb alles seni, kuni jääb eesti rahvuslus. Selle väljajuurimiseks peaks eesti rahvusluse üsna palju ümber mõtestama. ①

Foto Sander Ilvest / Postimees / Scanpix

Keemia diskreetne võlu

Novembris esitles TÜ keemia eriala vilistlane Igor Maasik (endine Maksimov – toim) ehk muusik ja diskor Onu Bella oma uut raamatut «Keemia diskreetne võlu». Raamatut, kus autor lisab teaduse tähtsusest ja keemia olulisusest rääkides vahepaladena ahvatlevaid ja lugema haaravaid huumorikilde, arvustab keemiamagistrant Ain Rada.

Ain Rada
keemia 1. aasta magistrant

Mõni aasta tagasi, teel üliõpilasseltsi Veljesto kassetidiskole, astusin läbi viinapoest, taskus Onu Bella kassett «Ma võtsin viina». Juhuse tahtel, ei, pigem ikka ettemääratuse vääramatul sunnil, oli poesabas minu ette asetunud härra Bella isiklikult. Lahkusin poest veinipudeli ja pühendusega autogrammi võrra rikkamana.

Eesti kuulsaim keemiaõpetaja ja tuntuim Tartu ülikooli keemiaosakonna kasvandik on

kirjutanud uue lahelugemis-keemia raamatu «Keemia diskreetne võlu». Täiesti ootuspäraselt meenutab raamatukaanel ilutsev kolb peenist, samas, võib-olla on siiski poolenisti tegu ka alateadliku eelhäälestuse vingerpussiga, sest mida sa Onu Bellalt muud ikka ootad.

Peale selle võib rikutud meel esile manada veel muudki: kolvil on tuli all ning vastuvõtunõusse erituvad kahtlased tilgad. Sugugi mitte nii ootuspäraselt avaneb aga järgnevatel lehtedel tõepoolest...keemia. Tõesti, ehk on raamat pisuke pettumus Onu

Bella elukunstitalendi austajatele, pikantseid autobiograafilisi seiku siin palju ei leidu, kuigi raamatu viimased leheküljed on siiski pühendatud üliõpilasaja sekeldustele.

Mida siit leiab, on valik keemia põhitõdesid, nipet-näpet rubriigist «huvitavat ja põnevat keemia vallast» ning mõned pikemad ülevaatepeatükid keemiast meie igapäevaelus. Pürotehnika, värvid, toidurasvad ning loomulikult puskar, millele on pühendatud eriti rasvane arv lehekülgi.

Bella puistab olulisi ja vähemolulisi detaile varrukast dotseeriva mõnuga. Tõsi, puskari-ajamine on päris õpetlik protsess, kus koolis omandatud keemiateadmistega on nii mõndagi peale hakata ning Gorbatšovi poolkuiva seaduse tingimustes oli Bella-sugune meistrimees kindlasti väga hinnatud.

Onu Bella isik ja tema fenomeni väärtus laiemas Eesti kultuurikontekstis on pannud mind alati kukalt kratsima. Küllap Jaanus Nõgisto nõustuks, et Bella lauljatalent läheneb nullile. Tema totaalne ja rõhutatud viisipidamatus on mulle aga lapsest saadik vastik olnud. Tema huumoriga on samuti kahtlased lood, pannes esteet-väikekodanlase minus rahutult nihelema.

Oma kirjelduses haaran viimases hädas sõna *camp* järele, ent tajun momentaanselt ka selle täielikku ebaadekvaatsust. Kehitaksin vaid selle veidruse peale õlgu ja ei vaevaks ennast, ent samas on salamisi näriv tunne, et... on *cool* laikida onu Bellat. Ta ju puha kultusvärk.

Siiski-siiski, võin väita kindlalt otse ja avalikult, et Bella lood kuuluvad muusikaviktoriini

kullavaramusse. Teadmise eest, et «Onu Bella paradisi» on originaalis Edelweissi «Planet Edelweiss», jagatakse neljapäeva õhtul kell kaheksa kultuurilokaalis Niiiv punkte. Tegelikult oleks Onu Bella muusikaviktoriini oodatud külaline ja ihaldatud liige igas tiimis, sest eeldatavasti on tuntud retrodiskorina tema teadmised 80ndate europopist ja 70ndate progerokist laiad.

Keemia reputatsioon ei ole tänapäeva ühiskonnas sugugi laitmatu. Seda sõna kasutatakse ikka ja alati vähemalt kerge negatiivse konnotatsiooniga: keemia on halb, keemia on mürgine ning rikub tervist ja reostab keskkonda. Ometigi ei saa keemiat ja loodust kuidagi käsitada üksteisest lahus.

Samuti vajutavad umbusalduslülitit kõikvõimalikud võõrad ja vähemvõõrad kemikaalide nimetused. Näiteid, kuidas inimeste keemia-umbusuga ühte või teistpidi manipuleeritakse, on uskumatult palju. Hiljuti jooksis mu mõistus kokku, kui reklaamiti «kofiinivaba» energijooki Super-Manki, mis ei sisalda kofiini, aga sisaldab selle asemel mate-ekstrakti.

Siin on mängus kas mingi väga äraspidine loogika või on tegu otse näkku valetamisega, sest mate ekstrakt sisaldab juba ise kofiini.

Ma ei ole küll kindel, kui palju on onu Bella raamatust kasu üldise keemiaalase teadlikkuse parandamisel – usun, et stimuleeritud saab pigem kellegi huvi koduse puskariajamise vastu –, kuid siiski jagan sedasama rõõmu, mida tuntud kultusfiguur kunagi on keemiast tundnud, ja loodan, et see mingil määral jõuab ka teisteni.

Täienduseks raamatu viimasele peatükile, mis hõlmab endas jutukatkeid üliõpilase Maksimovi tudengielust, uurisin ka keemiahoone pealt, milliseid legende Onu Bellast seal räägitakse. Raamatu 44. leheküljel väidab autor, et pürotehniliste segude valmistamine ei olnud tema jaoks prioriteetne huvi, aga ei saa ju olla nii, et ta kunagi kuskil midagi suurejooneliselt pole õhku lasknud!

Kuulsin anorgaanilise keemia assistendi Jaak Aroldi käest järgmise loo. Kui üliõpilane Maksimov oli veel kooliõpilane Maksimov, käinud ta vanas TÜ keemiahoones keemiaringis. Tekkinud selline hetk, kus tehti midagi huvitavat ja kõigi tähelepanu oli hõivatud. Õpilane Maksimov jäi omapäi nahistama ja lappis kokku korraliku pisikese pudeli kaaliumkloriidi ja punast fosforit. Tegemist on väga plahvatusohtliku seguga, mis võib detoneeruda kas või pisikese müksatuse peale. Nii ka juhtus.

Õpilane Maksimov õnneks väga palju kannatada ei saanud, aga ilmakärakas oli olnud tõsine – laua klaasalus tolmustus ringikujuliselt. Väidetavalt oli sellega ka kogu keemiaringi tegevus lõpetatud. Küllap oli aga juhtum õpetlik, sest kirja on ta pannud järgmised sõnad: «Printsiip «paneme, mis juhtub, kui kaks ainet kokku panna» on laboratooriumis igas võtmes välistatud.»

Keemia on igal juhul see päris võlukunst. Keemia on teadus muutusest. Elektronide energiad muutuvad. Keemilised sidemed molekulides muutuvad. Elementid liituvad ja moodustavad uusi ühendeid. ①

Veebikonstaabel, kes ei löö risti ette mitte millegi ees

Merilyn Säde
merilyn.sade@ut.ee

Põlvamaalt Moostest pärit veebikonstaabel Maarja Punak ei karda enda sõnul suurt midagi. Põnevuse ja adrenaliini otsijast veebikonstaablit viib tema töös edasi tugev soov aidata neid, kes on teatud põhjustel oma elus madalseisu jõudnud või ei tea lihtsalt, kuidas edasi minna.

Nõo reaalgümnaasiumist sisekaitseakadeemiasse õppima läinud Maarja räägib, kuidas ta proovis pärast keskkooli lõpetamist ka Tartu ülikooli sisse saada. «Kuigi ma teadsin kindlalt, et tahan politseinikuks õppida, siis õpetajate rahustuseks tegin Tartu ülikooli sisseastumiseksamid ära ja saingi sisse kirjanduse ja filosoofia erialadele.» Kuid kuna politseiniku elukutse tõmbas Maarjat rohkem, kui ülikoolis kirjanduse õppimine, läks ta siiski sisekaitseakadeemiasse.

«Mulle meeldib tegelikult väga kirjandus, ma armastan lugeda ja kirjutada. Mu ema ja õde on mõlemad kirjandusõpetajad,» selgitab Maarja, miks ta üleüldse kirjanduse ja filosoofia erialadele sissesaamist proovis. Ometi ei olnud ema tütre elukutsevalikust sugugi vaimustuses, sest Maarja läks ikkagi politseinikuks õppima. «Kui ma emal praegu külas käin, siis on meil selline kokkulepe, et ma oma tööst ei räägi, sest ta ei taha nendest negatiivsetest asjadest lihtsalt teada. Lihtsam on elada maailmas, kus kõik on hästi või enam-vähem hästi,» räägib Maarja.

75 KILO JA LEIDLIKKUS

Et politseinikuks õppida, tuli esialgu läbida katsed. «Kehaliste katsete üheks osaks oli näiteks

rinnalt kangi surumine, mida ma polnud mitte kunagi varem teinud, kuid mõtlesin, et kui raske see ikka saab olla.» Südikas ja spordiga tegelema naine räägib, kuidas kangi surumine osutus siiski üpris raskeks. «Miinimum oli vist neli surumist, aga neljas oli selline, et kang väris ja võbels juba käes, aga tehtud sain!»

Katsetest kõige huvitavamaks peab Maarja aga 75-kilogrammise nuku tassimist. «Stardijoonel tuli nukk endale põlve peale rebida, käed nuku kaenla alt läbi panna ja siis teatud distantsi teda lohistada,» jutustab Maarja ja lisab, et kui talle öeldi start, selgus, et nukk oli nii libe, et naine ei saanud temast üldse kuidagi kinni. «Siis ma tõmbasin nuku endale kuidagi põlve peale, aga ega ta väga palju ei tulnud ja raske oli ta ka. Lõpuks löin talle küüned kaenlaauku kinni ja lohistasin mööda maad,» meenutab Maarja muiates.

Instruktor olevat Maarjale kõrval kogu aeg öelnud «Tütarlaps, tütarlaps, te ei jõua niimoodi mitte kuskile!», millele Maarja vastas kangekaelselt: «Küll ma jõuan, küll ma jõuan!»

Hiljem selgus, et Maarja oli saanud ülesandega väga hästi hakkama. «Mul oli üks paremaid aegu, mitte kõige parem, aga parimate seas olin kindlasti,» ütleb Maarja ja lisab, et elus tuleb ikkagi natuke leidlik ka olla.

Politseinikuamet on Maarjat alati köitnud. «Kui minult küsitakse, miks ma tahtsin politseinikuks saada, siis olen ma rääkinud ühest juhtumist, kui ma olin gaidide laagris. Läksin laagrist välja jäätist ostma ja poolel teel tagasi tulid mulle vastu vene keelt kõnelevad pätipoisid, palju vanemad kui mina. Ma olin siis vist 6.

klassis. Poisid tulid minu juurde ja ütlesid vene keeles: «Anna raha siia!», ja siis ma jooksin elu eest ja pärast mõtlesin, et ma ei taha, et keegi peaks sellisesse olukorda sattuma.»

Kuid ainult see ei olnud põhjus, miks naine valis endale politseiniku ameti. «Ma olen alati olnud see, kes on tülile või kiusamisele vahele astunud. Ma ei kartnud ega karda kellegi eest välja astuda.» sõnab ta.

2009. aastal lõpetas Maarja Tartu ülikooli haldusjuhtimise eriala, põhjus oli samuti seotud politseinikukarjääriga. «Kui ma tahaksin politseis karjääri teha, siis see haridus aitaks selles mõttes kaasa,» räägib ta. Maarjale meeldis avatud ülikooli õppevorm, sest temaga koos õppis vaid 13 inimest. «See tähendas seda, et saime arutleda ja rohkem süvitsi minna. Saja inimesega ühes ruumis mulle seetõttu õppida ei meeldiks, tavalised loengud on minu jaoks igavad.»

KIRJU PILT JA VIIMANE PIIR

Maarja tööpäev algab sellega, et politseimajja jõudes paneb ta oma kabinetis arvutid käima ning hakkab järjest erinevaid lehekülgi lahti klõpsama. «Ma olen hästi paljudes kohtades korruga, lisaks sellele loen e-posti, vaatan Facebooki ja Twitterit jne, nii et pilt läheb kohe üsna kirjuks,» kirjeldab Maarja. Seejärel vaatabki naine järele, millega kohe tegeleda tuleb ning hakkab kirjadele vastama. «Sellist aega mul näiteks ei ole, et kui inimene kirjutab, siis ma saan kohe vastata. Kirjadevool on väga suur ja seetõttu on alati vastuse saatmisel viivitus.»

Kolm veebikonstaablit saavad

aastas ligikaudu 5600 kirja.

«Ma nädalavahetusel üldjuhul kirjadele ei vasta, vaatan lihtsalt üle, et kas on midagi erakorralist ja hoian end asjadega kursis. Aga kui jagada kirjade arv tööpäevade peale ära, siis tuleb see ikka üsna suur, peale selle tuleb veel täita ka jooksvaid ülesandeid.» Veel käib naine ka korra nädalas loenguid andmas.

Veebikonstaablite poole pööratakse väga paljude murede ja probleemidega. Pöördumiste arv sõltub ka sellest, missugused teemad on ühiskonnas parasjagu päevakajalised. «Näiteks, kui 2012. aastal oli Valga koolikiusamise juhtum, siis hakkasid inimesed kohe jälle sel teemal rohkem küsimusi esitama või rääkima lastest, kes vajavad tähelepanu või keda kiusatakse.» Kuid Maarja peab seda positiivseks, et inimesed hakkasid temaga rohkem ühendust võtma. «See on ainult hea, kui inimesed julgevad meile kirjutada,» arvab ta.

Kui 2011. aastal muutus liiklusseadus, esitati sel teemal veebikonstaablitele väga palju küsimusi. «Nüüd on liiklusseaduse kohta käivate küsimuste hulk tunduvalt vähenenud ning esile on kerkinud teised teemad, näiteks väga palju pööratakse perevägivald ja teiste ahistamisjuhtumite pärast.»

Maarja sõnul on täiskasvanud inimesed hakanud aina enam veebikonstaablite poole pöörduma. «Esimestel aastatel peeti veebikonstaablit nii-öelda laste kontaktisikuks, aga nüüd on see arusaam vist pöördumas,» räägib Maarja.

Veebikonstaabel peab põhjusteks seda, et täiskasvanud on aina enam sotsiaalmeedias ning ka neil on samad kiusamisprobleemid

nagu lastel, kuid tihtipeale palju julmemad. «Eks meist kuulatakse ka aina enam ja seetõttu julgetakse rohkem pöörduda,» arvab Maarja.

«Ma olen kaks ja pool aastat veebikonstaablina töötanud ja märganud, et mõnikord pööratakse meie poole alles siis, kui asi on tõesti juba päris hull.» Maarja sõnul ei tohiks aga probleemi lahendamist edasi lükata, kuni asi on kriitiliseks muutunud.

Veebikonstaabli sõnul ongi kõige keerulisemad juhtumid need, kus inimene on oodanud liiga kaua ja pöördunud politsei poole liiga hilja. «Kuigi inimesed loodavad, et olukord muutub paremaks, siis hoolimata sellest tuleks neil otsida ka nii-öelda varuplaan või mõelda, kuidas täpsemalt edasi tegutseda, kui olukord ei muutu.» Enamasti on nendeks juhtumiteks suhetega seotud olukorrad või koduvägivald.

POLITSEI ON KUI ÕPETAJA

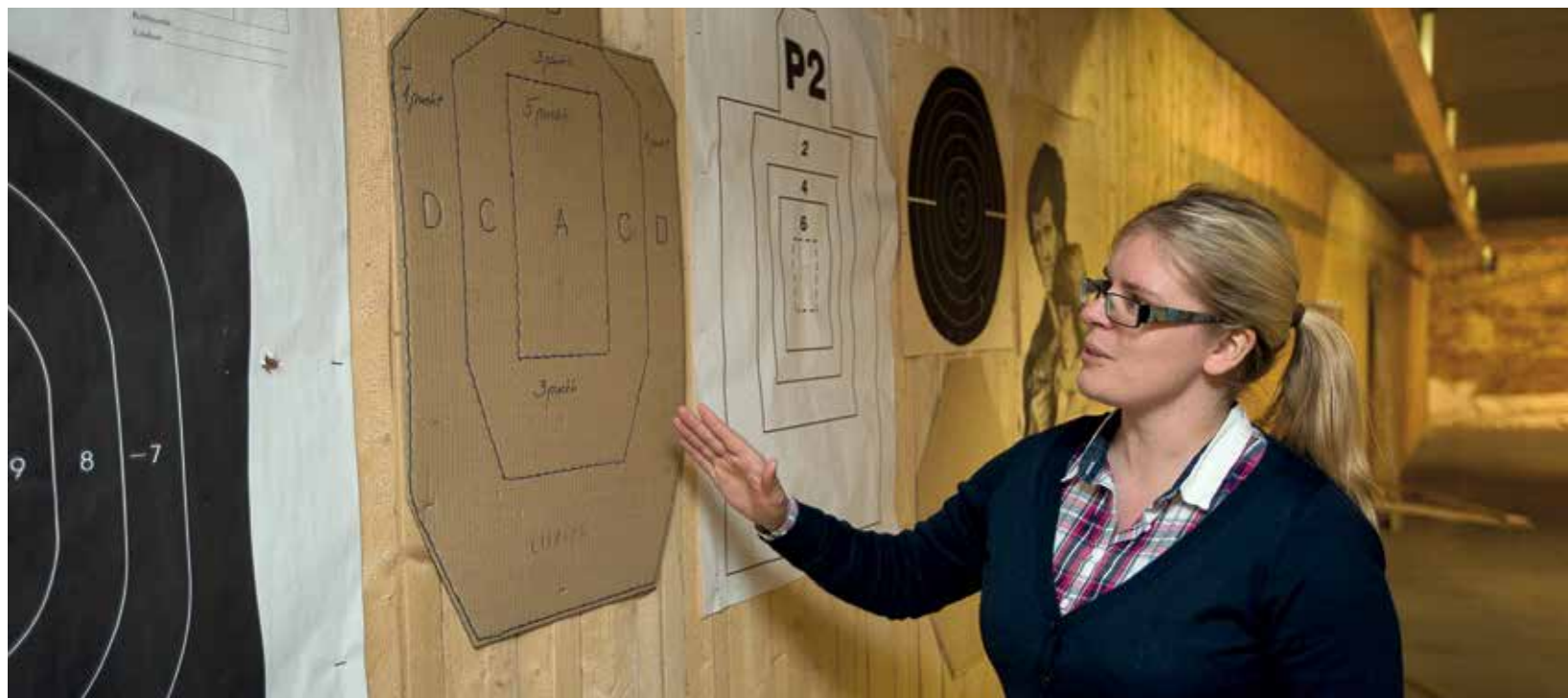
Maarja sõnul kiidetakse politseid üsna harva ning kaebusi tuleb rohkem. «Ütleme, et umbes kord kuus saadab keegi kirja ja kiidab. Aga sealsamas, kui ma käin üle Eesti koolides eri teemadel rääkimas, siis tullakse pärast ja öeldakse midagi positiivset, vahel selle konkreetse piirkonna politseinike kohta ja vahel mulle endale.» Veebikonstaabli sõnul lähevad kiitust kuulates põsed alati punaseks ning ega ta oskagi kiitust hästi vastu võtta, ometi tekitab see temas sellegipoolest heameelt.

Maarja sõnul on ta alati olnud üsna range politseinik, kuid mitte kunagi julm. «Enne veebikonstaabli tööd olin ma viis aastat noorsoopolitseinik ning ma ei ole kunagi kedagi ebaõiglaselt karistanud,» sõnab Maarja ja lisab, et tihti ei saa lihtsalt inimestele

andeks anda. «Need lapsed, kes minuni jõudsid, neile oli juba väga palju andeks antud. See rida ei tohi lõputult jätkuda ja mingil hetkel tuleb lihtsalt piir panna,» räägib Maarja tõsiselt.

Veebikonstaabli sõnul on politseinik nagu õpetaja. «Seda võrdlust on alati hea lastele tuua, et on õpetajaid, kelle juurde on hea minna, kes räägivad sinuga hästi pikalt, kuid sealsamas on ka neid õpetajaid, kellele väga ei soovi südant puistada. Mitte, et see õpetaja oleks halb, ta oskab oma ala väga hästi, kuid ta ei ole lihtsalt inimene, kellega on hea suhelda,» selgitab Maarja. Tema sõnul on politseis niivõrd palju valdkondi, kus töötada, ning inimesed saavad ise valida, kuhu nad kõige paremini sobivad.

«Näiteks piirkonnapolitseinik peab minu arvates olema väga

Maarja üritab kord kuus käia ka lasketiirus, sest see on jalgpalli ja orienteerumise kõrval tema üks suurimaid hobisid. Hetkel on ta politseis esimese klassi laskur, järgmine ja kõrgeim klass, mille poole püüelda, on meistiklass.

Fotod: 2x Andres Tennus

avatud ja suhtlemisaldis, nii-öelda rohkem selline rahvainimene. Aga kui sa oled ekspert ja töötad näiteks laboris ainult sõrmejälgedega, siis võib su suhtlemisoskus olla ka veidi kesisem. Kuid see ei tähenda, et sa oleksid oma töös halvem,» arvab Maarja. Veebikonstaabli sõnul on aga kõige kurvem see, kui temani jõuavad teated politseinike kohta, kes ei ole inimestega olnud kenad.

«Näiteks mulle kirjutatakse, et mõni politseinik ei suhelnud viisakalt, see teeb natuke kurvaks,» ütleb Maarja ja lisab, et sealsamas tuleb mõelda sellele, missuguses olukorras on korraldajad. Kui politseinik on situatsioonis, kus tal tuleb end kehtestada, ollaksegi jäigemad. Näiteks puhumisreidi ajal on politseinikul üsna vähe aega, et autosid kontrollida. «Aga tegelikult on võimalik ka liiklus-

rikkumise eest trahvi teha nii, et inimesed lahkuksid naeratades,» usub ta.

Maarjal tuleb oma töös väga palju tegeleda ka libakontode ja väljapressimisega. Alles hiljuti oli veebikonstaablitel käsil juhtum, kus USA-st pärit inimene omas ühe eestlase kohta kompromiteerivat materjali. «Selle peale kulus nii palju aega, sest ega meie ei saa sinna minna ja inimest vahistada. Kannatanu pidas meiega aasta aega kirjavahetust, uurides, kui kaugel asi on. Mul ei olnud talle aga muud öelda, kui et tuleb kannatust varuda ja ähvardajaga ei tohi suhelda.» Õnneks lahenes see juhtum hästi ning kurjategija mõisteti aastateks vangi.

«Sellise kompromiteeriva infoga juhtumeid on viimasel ajal olnud ikka päris palju. Inimesed vist ei teadvusta neid võimalusi

üldse, mis kõik juhtuda võib, näiteks et nende alastifotod jõuavad kellegi kolmanda isiku kätte.» Palju on Maarjal tegemist ka libakontode tegijate ja nende kontode kustutamisega.

Peale selle tahab ta veel jõuda ka ühele tsiviilmissioonile ja reisida ning seda just seljakott seljas. «Ma tahaksin väga minna Alaskale, eelmisel aastal oli mul juba plaan olemas, kuid asjade kokkulangemise tõttu see ei õnnestunud.»

Maarja sõnul armastab ta väga matkata näiteks mägedes. «Veebruaris olen ma peaaegu kolm nädalat Tais, seal ma kavatsen lugeda, puhata, matkata ja käia eri saartel.» Lisaks kõigele mängib Maarja Tartu ülikooli jalgpalliklubis Fauna Female ning laulab politseikooris. «Tegevust jagub,» sõnab ta rõõmsalt. ¹

Tähelepanekuid saiapuru ja *Bratwurst*'i aurude keskelt

Nuusutasin Hesseni liidumaal asuva Giesseni õhku küll vaid pool aastat, kuid sellest piisas, et hammustada läbi fenomen, mis teeb Saksamaast ja Giesse-
nist just taolise koosluse nagu see on.

Sten Otsmaa
rahvusvaheliste suhete magistrant

Elu Saksamaal muutsid tagasi vaadates vingeks just needsamad nähtused-olukorrad, mis esmapilgul välismaalast imestama paneksid või häirida võiksid ning nüüd tundub ka saiapuru rongiistmel üsna normaalsena.

Olles saanud üle kohalejõudmise agoniast lennuki, rongi, bussi ja võib-olla veel mõne rongiga, avastad end uuest reaalsusest: sinu telefon või läpakas ei ühendu automaatselt võrku.

IGAPÄEVAELU MINEVIKUS

Virtuaalreaalsust pakuvad üksikud kesklinna kiirtoidukohad või siis saad osa võtta nostalgiaprogrammist «Ajas tagasi 10 aastat»,

sest selgub, et sul on vaja minna kaablipoodi endale netiühenduseks vajalikku juheta soetama. Tabad end mõtlemas, milline see netikaabli ots veel välja võiks näha...

Õige juhtme vähim võimalik pikkus on kümme meetrit ja pakutakse ainult erksaid toone. Nii saab su kaaslasest järgnevateks kuudeks suur erksinine kaablipu-
sa toanurgas. Kuu hiljem avastad, et võtad pusa juba kui sisustus-
elementi ning pead vajalikuks seda huvitavamaks vormida.

Mõtled endamisi, et võib-olla tõstaks selle puntra laua alt kuskile esinduslikumale kohale. Vabariigi aastapäeval sobitad seda millegi musta ja valgega. Tagasi Eestisse jõudes avastad, et sul on Stockholmi sündroom ning tahaksid oma liikumisvabadust taas kaabliga piirata.

Kuni ootad netiparoolide järjekorras, mis lookleb peahoones vähemalt läbi kolme korruse, või immigratsiooniametniku jutule pääsemist, saad tutvuda reaalsusega. Giessenis eelistatakse välis-
tudengid kohalikest millegipärast eraldada ning seetõttu satud suure
tõenäosusega kokku ühte majja elama teiste välismaalastega.

Mõne aja pärast ei imesta

sa enam, kui satud kogemata ühisköögis kutsumata külalisena kogu ühika marokolaste suurele ühissöömingule või otsid kohta oma silmade peitmiseks, kui keegi on unustanud end piisavalt katta. Ühtlasi kiidetakse sinu tumepruune juukseid kui kirkalt kaunilt blonde.

Samuti saab kiiresti täis eestlase tagasihoidlikkuse, individuaalsuse ja isikliku ruumi limiit. Ja muidugi teavad kõik välismaalased, eriti lähinaabrid, eestlaste kohta oluliselt rohkem nalju, kui oled kõige enesekriitilisemas unenäos näha osanud.

Lõpuks tundub sulle, et nad kõik teavad, et sul on nii palju raha seetõttu, et sa oled liiga aeglane seda kulutama ning otustad siis võtta endale eesmärgi kummutada müüt rahvuskaslaste aeglusest.

SAIADIEET ÜHISTRANSPOORDIS

Suure tõenäosusega sa oma vahetuse jooksul isiklikku autot ei osta ning linna ümbritsevad *Autobahn*'id jäävad vallutamata. Õnneks on mõeldud sinu eest ning sulle pakutakse kõikvõimalikke ühistranspordivahendeid, mis liiguvad kiiresti ja igale poole.

Kahjuks kipub Deutsche Bahn vahel silmad ette tegema sinu sini-
sele kaablipuntrale ja eestlaslikule aeglusele. Lõpuks on sul hea meel, et rong üldse kuskile sõidab ning planeerid oma reisi põhjalikult läbi, sest järgmisel korral sa enam ei soovi pärast kaheksat ümberistumist kolme lumehelbe pärast suvalises rongijaamas ööbida.

Õnneks kompenseerib rongi-
firma oma puudujäägid uute, kiirete ja mugavate rongidega ning ülikool annab sulle kui tudengile loa sõita tasuta terve liidumaa piires. Kohalikud unustavad aga aeg-ajalt oma sotsiaalse närvi ning sõidavad kontrollipuuduses vaevlevas ühistranspordis jänest. Üsna tihti unustavad nad oma *Brezel*'i jäänused puru kujul samuti istmetele.

Kui Eestis leiab tänavanurgalt alkoholi-
kaupluse või kioski, siis impulssostudele ahvatlevad saiapood – *Bäckerei*'d – on poesügavusest toodud eraldiseisvatena tänavate äärde. Just seetõttu leiab rongidest liiga palju saiapuru. Saiatooteid süüakse seal hommi-
kul, päeval, öhtul ja uneskõndimise ajal.

Selline ülimaitsev saiadieet ei ole muidugi jätkusuutlik, aga mis on paremat ühest värskest saia-
st? *Bratwurst* saia vahel? Kindlasti, bensiinijaama *hot-dog*'iga üleskasvanud eestlasele on selline kombinatsioon rohkem kui ime-
lik, aga sakslased on seesuguse koosluse üle väga uhked.

SÕLMED PANGASÜSTEEMIS

Kõike head tasuta ei saa ning magusate saia-
de eest tasumiseks pead olema valmis segaduseks. Harjumuspärane kaardimakse pole üldse nii harjumuspärane Saksamaal, kus ollakse veendu-

Sakslaste saiakultusega püüdsid kohaneda ka välistudengid. Foto: erakogu

nud sularahakasutajad.

Sularahas on kõige lihtsam arveldada, sest sageli ei leidu kaardimakseterminali ning kui need ka leiduvad, siis pigem eksklusiivsemates poodides, kus tudengi rahakotiga jõuab vaid akna taga vaatamas käia.

Sakslased on õnneks otsustanud pakkuda oma kodanikele alternatiive ning kohustavad ka välismaalasi liituma kohaliku pangaga, sest millegipärast on peetud vajalikuks võimaldada poes kaardiga tasuda ainult kohalikus pangas väljastatud kaardiga isikutel. Krediitkaardiomanikest välismaalastele on avatud endiselt uhkemad poed.

Selline pangasüsteem võtab esimese hooga juhtme kokku, kuid abivalmilt tehakse veel üks sõlm puntrasse, kui selgub, et Saksamaal väljastatud pangakaardiga pole võimalik tasuda välismaal. Tagasivaates tundub, et

see on sakslaste viis õpetada oma kodanikke ja välismaalasi mitte hoidma oma vara ühes kohas ning kohustab sind kasutama kahte pangakaarti ja sularaha.

Seetõttu tulebki sul rõõmsalt enne oma välisreise taas raha ühelt arvelt teisele kanda ja lõpuks avastada, et kohalikust sisikirjutusest loobudes tuleb sul ühtlasi loobuda ka pangakaardist.

Saksamaast ja Giessenis annaks kirjutada väga pikalt ja põhjalikult. Vähem tähtsad ei ole igal nurgal tervitavad *Bratwurst*'i müüjad või tuhksuhkrukihi paksuses võistlevad *Bäckerei*'d, kuid aimu ees ootavast peaks see andma. Oluline on olla valmis krooniliseks avaliku interneti puuduseks, multikultiks, ringireisimiseks ning lisakilodeks. ¹

Steni reisikiri võitis Saksa-Eesti akadeemilise nädala «Academica» jutuvõistlusel esimese koha.

Ülikooli käekäigust esimeses ilmasõjas

Väidetavalt on pildil ülikooli evakueerimine Voronežisse I maailmasõja ajal.

Fotod: 2x TÜ muuseum

Kas I maailmasõja (1914–1918) hakul Tartu ülikooli astunud üliõpilane jõudis selle sõja lõpuks lõpetada, kas ta mobiliseeriti, langes rindel või jätkas eesti ülikoolis?

Varje Sootak

varje.sootak@ut.ee

Ajaloolane ja poliitik Hans Kruus (1891–1976, rektor 1940–1941, 1944) on meenutanud, et kui ta Tartusse sisse astuma sõitis, ei osatud aimatagi, kuidas Austria-Ungari troonipärija Franz Ferdinandi mahalaskmine kujuneb rahvusvahelise tulekahju valla päästnud sädemeks.

Kruus kirjutab mälestustes, et Tartu oli mobilisatsioon täies hoos: mehi värvati polkudesse, õppused toimusid kiirendatud korras. Linnas liikus palju sõjaväeametnikke ja uhiuutes mundrites noori ohvitseri. Esialgu värvati tagavarasõjaväelasi, ülikoolist kahe viimase kursuse meedikuid, kuid oli ka vabatahtlikke.

Ka kirjanik, rohuteadust õppiv Oskar Luts (1887–1953) mobiliseeriti tagavaraväelaseks. Ta on meenutanud, kuidas muretses värvatuile antud pataka raha eest vormiriided, võttis osa meelevaldusrongkäigust, kuidas sõjaväele hobuseid osteti. Luts sai käsu sõita Peterburi sõjaringkonna sanitaarvalitsuse käsutusse. Ta pandi välihospidali apteegi juhatajaks Pihkvas.

KAHURIMÜRIN KAUGEL

Ajaloolaste hinnangul sattus Eestist sõtta ligi 100 000 meest, kellest langes või suri haigustesse umbes 10 000. Kui palju nende seas üliõpilasi oli, pole täitselt selgust.

Hans Kruus oli üks esimesi eestlasi, kes asus omandama professionaalse ajaloolase elukut-

set. Ta valis endale 36 loengutundi nädalas ja kuulas hoolsalt õppejõude, kelle loenguis käima hakata.

Balti kubermangudes oli välja kuulutatud sõjaseisukord ning Tartu pandi kehtima mitmed karmid seadused, eriti pärast suuri kaotusi Ida-Preisimaal, kuhu jäi ka tuhandeid eestlasi. Ülikool koos linnaga oli kohustatud toetama Põhjarinde tagalat, eriti meditsiiniteenistust. Arstiteaduskonnas kiirendati õpet – vähendati loengute ja praktikumide arvu.

Ajaloolase Sirje Tamuli Eesti Ajalooarhiivi Toimetistes ilmunud uurimusest saab teada ilmasõjaaegse ülikooli lugu. Ülikoolist saadeti Peterburisse keisririigi toetustelegramm ning nõustuti laatsarettide asutamisega. Sõja algul oldi üldiselt patriootlikult meelestatud ja loodeti sakslaste üle kiiret võitu. Saksa ja Austria kodakondsusega õppejõududel soovitati võtta Vene kodakondsus või nad lahti lasta.

Keeruline oli baltisakslaste olukord, nad olid andnud lipuvande ning pidasid oma kohuseks kaitsta keisririiki, kuigi osa oli südames sakslaste poolel. Sagenes ka sakslaste spiooniks pidamine. Ülikooli töötajail tuli loovutada palgast kolm protsenti rinde ja laatsarettide heaks. Raha sihipäraseks kasutamiseks asutati haavatute ja haigete abistamise komitee. Professorite abikaasad sisustasid aasta lõpuks naistekliinikus laatsareti.

Detsembris sada aastat tagasi valmis üks ülikooli akadeemilise pärandi nooblimaid maju,

moodsa sisseseadega õppehoone Aia tänaval (Vanemuise 46). Zooloogia-geoloogainstituudi hoone tuli kohe anda Punase Risti kasutusse ja seda asuti ümber ehitama laatsarettiks.

LAATSARETTIDE LINN

Ülikooli arhitekt Pavel Nikitin, kes oli maja ehitustööd korraldanud, jälgis ümberehitamist, et seda liigselt ei lõhutaks. Laatsareti varustus koguti annetuste ja korjandustega, mida organiseerisid peamiselt õppejõudude naised ja naisühingud.

1912–1914 ehitati Nikitini projekti järgi Maarjamõisa väljale kaks moodsat haiglahoonet, kuhu paigutati kohe sõjaväe hospitalid. Arstiteaduskonda kohustati tegelema ka haavatute rehabilitatsiooni ja ümberõppega, koolitama nõustuti vaid masšööre. Haiglatest said laatsaretid. Näiteks psühhiaatrikliiniku juurde moodustati sõjaväelaatsareti psühhiaatriaosakond. Ajutised laatsaretid kohaldati ka üliõpilasseltside ja korporatsioonide ruumidesse ning mujale.

Üliõpilasorganisatsioonidel tuli endale leida uusi kooskäimise paiku. Näiteks EÜS-i ajutised ruumid paiknesid Vanemuise kolmandal korrusel, kus hakkas käima ka EÜS-i vastne liige Hans Kruus. Teda olid huvitama hakanud rahvusküsimused ja ta kirjutas artikleid ajakirjas Vaba Sõna jm. Sidemed nooreestlastega viisid Kruusi 1915–1916 Vaba Sõna tegevtoimetajaks. Oskar Luts saadeti aga Pihkvast Vilno (Vilniuse) välihospidali apteeki, sealt Varsavisse ning 1915.

aasta suvel Vitebski väliapteegi juhatajaks.

1915. aasta sügisest hakati ka naisi üliõpilaseks võtma, algul vabakuulajatena. Seegi oli osalt seotud sõjaga, sest vajati meditsiinilise ettevalmistusega inimesi. Paljud Rostovtsevi eraülikooli ja ülikooli naisüliõpilased olid Punase Risti teenistuses laatsaretides või läksid rindele. Näiteks ülikooli lõpetanud ja kliinikus töötanud Klavdia Bežanitskaja oli Punase Risti arstina Kaukaasia rindel.

SÕJASEGANE AEG

1915. aasta mais kohustati ülikooli vastu võtma Riias evakueeritud ameti- ja haridusasutusi. Aula kõrval asuvasse ruumidesse paigutati Riia õpperingkonna kantselei, hiljem hõivati aulagi. Ka suuremad auditooriumid läksid ametiasutustele. Suurenenud laste voolu tõttu trükiti Tartus näiteks ametlikud teated vene, eesti ja läti keeles,

saksa keel oli keelatud.

Punases Ristis töötanud baltisakslane Camilla von Stackelberg on kirjeldanud tollast Tartut kihava sipelgapesana, kus tekkinud isegi suursugune seltskondlik elu.

Kuid tagalalinna saabus Lätist ka palju lihtrahvast, samuti sõjapõgenikke Venemaalt, kelle abistamiseks asutasid õppejõud vabatahtliku abistamise ühenduse. Kesk tänaval avati vene sõjapõgenike keskus, kus lastele seati sisse kool, lasteaed jt asutused.

1916 mobiliseeriti 1895., 1896. ja 1897. aasta ning varasemate aastakäikude noormehed. Ülikool üritas neid päästa lõpetamise ettekäändega. Mobiliseeritute hulgas oli ka ajalootudeng Hans Kruus, eesti tudengid saadeti Odessa jalaväe lipnikekooli.

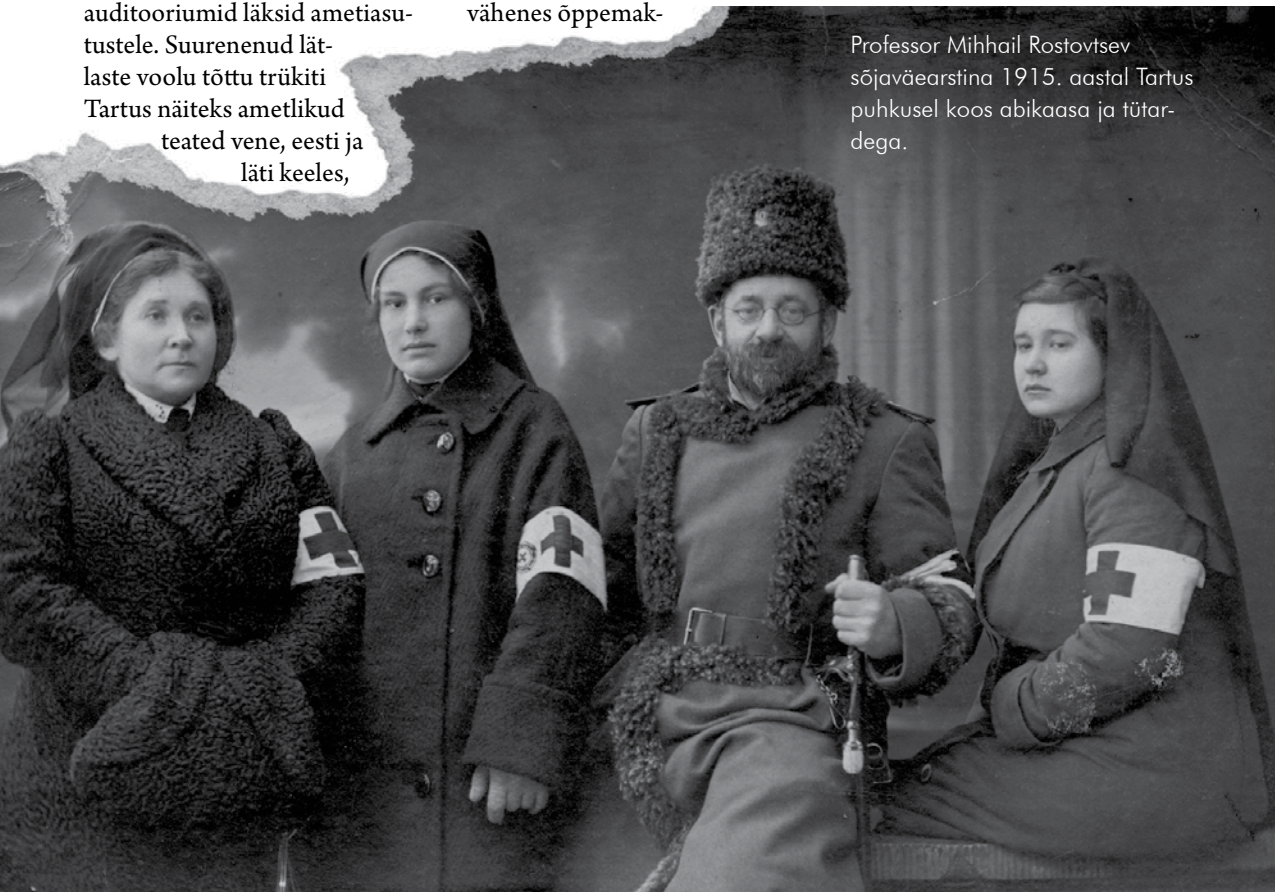
Üliõpilaste arvu vähenedes vähenes õppemak-

sude laekumata jäämise tõttu ka ülikooli sissetulek ja töötajad jäid sageli palgata. Sõda pitsitas kõvasti kõiki – nappis toitu, üürikortereid, kütet jm. Ruumipuuduse tõttu oli häiritud nii õppe- kui ka teadustöö.

Sõda puudutas ka seni edukalt tegutsenud teadusseltse. Ajaloolase Kersti Taali sõnul arvati kohe pärast sõja puhkemist seltside liikmeskonnast välja kõik vaenulike riikide liikmed.

Saksavastase kampaania ajal saksa seltsid suleti. Õpetatud Eesti Seltsis (ÕES) oli juba varem eestlaste ja sakslaste vahel toimunud skandaalseid koosolekuid ning eestlaste tegevus kandus üle rohkem Eesti Kirjanduse Seltsi (EKS). ÕES-i tegevus sõja ajal tegelikult soikus. Kuigi EKS-i tööd segas meeste sõtta värbamine, liikmeskond isegi kasvas.

Professor Mihhail Rostovtsev sõjaväearstina 1915. aastal Tartus puhkusel koos abikaasa ja tütardega.

Kersti Taal märkis, et ainsa seltsina peeti koosolekuid EKS-is, ilmumist jätkasid aastaraamat ja ajakiri Eesti Kirjandus.

Hoolimata pidevatest ja vastukaivatest evakueerimiskäskudest õnnestus õppejõududel isegi väitekirju kaitsta ja töid avaldada. Näiteks professor Grigori Iljinski alustas uue uurimisvaldkonnana slaavi algkeele grammatika uurimist, professor Vassili Regel jõudis välja anda bütsantsoloogaaajakirja. Professor Mihhail Rostovtsev, kes oli sõjas arst ja konsultant-kirurg, avaldas välikirurgiaalseid töid.

ÜLIKOOI VENEMAALE

Esimese evakueerimiskäskkirja sai ülikool 1914. aasta juulis. Sirje Tamuli uurimusest nähtub, et ülikooli uue võimaliku asukohana käisid läbi Moskva, Nižni Novgorodi, Permi, Jekaterinburgi, Jaroslavli, Ufaa, Voroneži jt nimed. Mitme linna vahel algas jõuproov, sest ülikooli paiknemisest loodeti kasu tõusvat.

Ülikoolis oli nii Tartust varade ärasaatmise ja kogu ülikooli lahkumise pooldajaid kui ka vastuseisjaid. Hoolimata kõigest algas ülikoolis väljaviidavate varade nimekirjade koostamine ja kastidesse pakkimine.

Esimene 13 vaguniga rong läks Tartust Nižni Novgorodi 1915. aasta sügisel. Selles oli raamatukogu käsikirju, haruldasi raamatuid, kunstiteoseid, meditsiinitehnikat, herbaariume jm. Evakueerimist püüdsid takistada oma Peterburi suhteid ära kasutades Tartu mõjukad isikud, nagu Põhja-Balti Komitee esimees Jaan Tõnisson, riigiduuma saadik Jaan Ramot jt.

1916. aastal läks Tartust Permi teele juba 40 vagunit ja järgmisel

aastal 6 vagunit Voronežisse. 1917. aasta suveks oli ülikool teadusliku ja kunstilise väärtusega varadest tühi. Eestimaa Rüütelkonna peamees Eduard von Dellingshausen on mälestustes kirjeldanud koguni võimude poolt usuteaduskonna sulgemise katset.

Sõda kestis, rinne lähenes, segadus suurenes, evakueerimiskäskud sagenesid. Evakueerimise vastu tõstsid sageli pead ka rahvuslikud üliõpilasorganisatsioonid. Märtsis 1917 Tartus toimunud esimesel eesti üliõpilaste ja vilistlaste kongressil idanes juba oma eesti ülikooli idee.

Aprillis uues anatoomikumis toimunud kõnekoosolekul astus varade äraviimise vastu üles ka kirjanik Gustav Suits. Ülikooli Tartusse jätmise poolt olid ajakirjandus, linnavalitsus, seltsid jt. Ülikooli nõukogu otsustas, et ülikool jääb Tartusse isegi siis, kui Saksa väed linna okupeerivad. Eesti üliõpilaste asemike kogu kuulutas oma resolutsioonis, et Tartu ülikool on eesti rahva pärisosa ja seepärast peab kindlalt Tartusse jääma.

1917 Odessa lipnike kooli lõpetanud Hans Kruus määrati Peterburi lähedale tagavarapataljoni nooremohvitseriks. Tal oli võimalik näha pealinnas ühe suurriigi hukku. Veebruarirevolutsiooni järel liitus Kruus rahvusväeosadega ning teenis Eesti polgus Tallinnas ja Rakveres. Ta oli ka hoogsalt poliitikasse lülitunud.

Oskar Luts juhatas sõja lõpuni Vitebski väliapteeki. Sõjamiljööst tekkinud pessimismist ja tervisehäiretest hoolimata jätkas ta kirjutamist. Luts demobiliseeriti 1917. aasta sügisel ning ta asus Tartus tööle apteegis.

Keisrivõimu kukkudes püüdis ülikool jääda apoliitiliseks.

1918. aasta veebruaris kuulutati Tartus välja sõjaseisukord. Saksa okupatsioonivõimud tegutsesid vene ülikooli lõpetamise ja saksa ülikooli loomise nimel. 31. mail lõpetaski vene ülikool oma töö ja suvel lahkusid õppejõud ning üliõpilased. Tartu ülikooli baasil loodi Voroneži ülikool. Lahkumiste hulgas oli ka eesti õppejõude, üks neist tulevase eesti ülikooli esimene rektor Henrik Koppel.

Saksa Landesuniversitāti nime kandis ülikool vaid 57 päeva. Nelja aasta eest puhuma hakanud sõjasarved jaotasid Euroopa kaardi ümber. Oma eesti ülikool hakkas tegutsema veel enne vabadussõja lõppu. Hans Kruus lõpetas selle 1923 ajaloomagistrina, kaitses doktoriväitekirja, töötas professorina ja avaldas silmapaistvaid uurimusi.

Tema poliitilised vaated viisid ta 1940. aastal juunikommunistide sekka. Kireva ja vastuolulise saatusega ajalooteadlane tunnistati 1950. aastail kodanlikuks natsionalistiks, pärast vangistust tegeles ta edasi ajalooaga.

Oskar Luts töötas mõne aja ülikooli raamatukogus, oli raamatupoepidaja ja alates 1922. aastast kutseline kirjanik. Ilmasõja-aastad on leidnud kajastust ka tema loomingus, ilmunud on tolleaegsed päevikud.

Hans Kruus ja Oskar Luts on ühed vähesed, kelle sõja-aastad on nende tuntuse tõttu jälgitavad. Ajaloo-uurijail on veel palju avastada. Avastamisrõõmu jagus ka ülikooli muuseumi korraldatud akadeemilise pärandi päevadel ja Tartu linna välinäitusel.

Kasutatud kirjandus vt: www.ajakiri.ut.ee

ÕPETAJA VÕI JUUKSUR, MIS VAHET SEAL ON!

Foto: erakogu

Gerly Lehtmeets

avatud ülikool, klassiõpetaja eriala III kursus

Kui seda *alma mater*'i ees (või sees) hõikaksin, saaksin kohemaid teada, et juuksureid Tartu ülikoolis ei koolitata, õpetajaid aga juba ammu. «Tartu ülikool ei ole kutsekool,» rõhutasid õppejõud loengus ja seminaris, kui küsisin veel ajakirjandusõpingute ajal, miks meie õpe ei võiks praktilisem olla. «Siin tehakse teadust,» nähvatakse, kui küsin seda õpetajaks õppides.

«Aga...» tahaksin protesteerida, kuid ma ei suuda. Ka mina omandan kraadi, tegelen haridusteaduse uurimisega, kuid mitte selleks ei astunud ma ülikooli – ma tahtsin saada õpetajaks. Tahan endiselt, kuid see muutub iga päevaga raskemaks.

Mina ja veel tosinkond inimest asusime kaks aastat tagasi viimase kursuseks avatud ülikoolis klassiõpetajaks õppima. Tõik, mida meile igal sammul meelde tuletatakse – meie oleme viimased ja pärast meid ei tule enam kedagi. See on tähtis, sest kui meil läheb kehvasti, peame õppima aineid päevases õppes ja kui me sellega toime ei tule, sest töökohustused või muu elu iga päev koolis käia ei võimalda, siis hüvasti õpetajaks saamise unistus.

Praeguseks on meid poole vähem – ülikool on eri moel võtnud meist viimase, närinud läbi ja sülitanud välja. Mitte küll meid, aga selle teise poole, keda meie kursusel enam ei ole. Neid, kes otsustasid pereelu või mõne kergema eriala kasuks.

Meie kursusel on naljakas seis. Meist enam kui pooled on tegevõpetajad ja ainult üks pole kunagi õpetajana töötanud. See tõsiasi, ja ma mõtlen siinkohal erialast kogemust, ei räägi meie kasuks, vaid loobib pigem kaikkaid ülikooli teadustöö ja meie õpingute edenemise kodaratesse. Seda, et meil on juba nüüd olemas klass, keda juhatada, lapsed, keda õpetada, on meie tõsine miinus, sest ülikool nõuab meilt kvalifikatsiooni saamiseks praktikat, mida pole võimalik oma töö kõrvalt sooritada.

Käime koolis samal ajal kui meie õpilased peaksid meie käe all õppima, kuid vaheajad on meil vabad. Istume neljapäeviti-reedeti oma tööajast kaheksast kuue, kui mitte kaheksani, koolis, aga laupäeval sõidame vaid ühe loengu nimel maha paarsada kilomeetrit ja pühapäeval oleme jälle vabad. Siis puudume õpilaste kontrolltöö tõttu ühest seminarist, ei saa õppejõu paindumatus («see kõik on aine nõuetes kirjas ja te teadsite tingimusi») tõttu ainet sooritatud ja langeme ülikoolist välja, sest meil pole võimalik tööajast iga nädal loenguteks Tartusse sõita.

Oleme tulnud õppima, et oma armastatud töö tegemiseks nõutud paberit saada, kuid jääme lõpuks nii paberi kui ka tööta, sest selle paberi püüdmine töö kõrvalt on väga raske. Pärast meid juba sisuliselt võimatu.

Kuid ärgem unustagem, et meie hulgas on ka neid, kes õpetajana ei tööta või pole päevagi õpetajana töötanud. Avatud ülikoolis on neid vähem, päevases õppes on olukord loomulikult vastupidine. Me õpime nõutud aastad, olgu neid kolm või viis, läbime nõutud praktika, olgu neidki kolm või viis, jõuame oma diplomiga kooli ning avastame, et see ei meeldi meile. Oleme raisanud väärtuslikud aastad oma elust sellele, et teada saada, et me ei sobi õpetajaks või õpetamine ei sobi meile. See on ääretult kurb ja seda saanuks vältida.

Seda saaks vältida, kui me viskaks korraks kõrvale mõtte, et meile, pidades siinkohal silmas Tartu ülikooli ja selle õppureid, ei sobi lihtlabane praktiseerimine, vaid teeksimise silmad lahti ning tunnis-

taksime, et õpetajaks ja juuksuriks õppimine peaks olema samasugune.

Õpetamine on nii praktiline eriala, kui praktiline üks eriala üldse olla saab. See on otsekui arstiks õppimine – me ei saada ju arsti loengutest otse operatsiooni tegema. Miks me siis õpetaja klassi ette saadame? Miks anname õpetajatele vaid kuus või seitse suhteliselt mõttetut paarinädalast praktikat, kui võiksime treenida aastaid? Miks peame tuupima elu eest pähe siniseid, kohati iganenud piibleid, mida samal moel tuupisid meie endi õpetajad, kui võiksime tutvuda teooriaga ning seda seejärel oma silma, kõrva ja käega katsetada? Kas see ei ole teadus? Kas see siis polegi uurimine?

Õpetajaks õppimine on peaaegu sama, kui juuksuriks õppimine. Mõlemal erialal on üsna suur mõju sellele, milline meie ühiskond välja näeb. Kui sinu juuksur pole saanud korralikku haridust, näed seda igal hommikul peeglist. Kui aga korralikku haridust pole saanud sinu õpetaja, pole kindel, kas saad endale üldse peeglit lubada. Aga me ei mõtle sellele, kuigi võiks või isegi peaks.

Ma küsin nüüd – miks me ei õpeta õpetajaid nagu juuksureid. Miks?

Ma usun, et õpetajana töötamise teoreetiline alus on võimalik omandada lühema teooriaõpingu jooksul kui praegu. Õpetagem põhitõed noortele õpetajatele selgeks ühe semestriga, miks mitte avatud ülikooli vormis, koolivaheaegadel ja nädalalõppudel, ning saatkem nad siis koolidesse, kus nad näevad abiõpetajatena kogenud pedagoogide kõrval seistes kooli igapäevaelu, kitsaskohti ja seda, mis meie haridussüsteemis on tõeliselt hästi.

Laskem neil siis tulla koolivaheaegadel tagasi loengutesse, seminaridesse ja praktikumidesse koolis nähtu ning tehtu üle mõtisklema ja arutlema.

Pangem nad proovile, sundides neid omal käel, ent turvavõrgu kohal katsetama ja uurima.

See lahendaks mitmed probleemid, mis mulle omaenda vähese kogemuse ja pedagoogina töötava ema kõrvalt silma on jäänud. Meie õpetajad vajavad abi – ka siis, kui nad seda ise ei tunnista – kuid koolidel pole võimalik seda neile pakkuda. Tudengitest abiõpetajad, kes oleksid vanematele kolleegidele toeks, aitaksid ühtlasi tuua pisut värsket verd, uusi ideid ja inimjõudu, mida on vaja.

Enam poleks muret kehalise kasvatuses tunnist vabastatud õpilastega, kui õpetaja peab teistega ujuma minema. Klassis oleks silmapaar, kes aitaks märgata hariduslikke erivajadusi ja nendega tegeleda. Õpetaja haigestumisel või täienduskoolituse ajal poleks vaja otsida tunde andma õpetajat, kes pole lastega tuttav või vahetuks iga paari tunni järel.

Tulevased õpetajad saaksid pildi sellest, mis koolides tegelikult toimub ja milline näeb välja õpetaja argipäev. Tudengid kohtuksid juba eos õppe-, aine- ja tunnikavade koostamise ning paberimajandusega, millega õpetaja iga päev kokku puutub. Nad saaksid luua vajalikud seosed teooria ja praktika vahel, mis on hea õpetaja eelduseks. Ja kas siis head õpetajad polegi Tartu ülikooli õpetajahariduse eesmärk?

Õppeprorektor Martin Hallik ütles hiljutises intervjuus, et õppima peab seda, mis meeldib. Mina õpingi. Aga mis mulle tõeliselt meeldiks, oleks õppida seda nagu juuksur. Lükata hetkeks tagaplaanile suur teadus ja püüa higimulliga otsa ees leida sobivat teemat, millest kirjutada kokku seminari- ja magistratöö, millega ei mina ega keegi teine enamasti enam midagi ei tee. Tahaksin keskenduda sellele, milleks olen ülikooli astunud – heaks õpetajaks saamisele. ①

EESTI AJAKIRJANDUSE BIOGRAAFILINE LÜHILEKSIKON 1689–1940

BRENDEKENIST PEEGLINI

ISBN 978-9949-32-569-6, 208 lk, hind kirjastuse e-poes 12 €

See on esimene Eesti ajakirjanduse biograafiline leksikon. Siia on kogutud 348 isiku elulood, kes tegutsesid Eesti, väliseesti, baltisaksa ja eestivene ajakirjanduses enne 1940. aastat. Leksikoni on võetud esinduslik läbilõige tollases ajakirjanduses tegutsenud isikuid: ajalehtede-ajakirjade toimetuste liikmed, olulised kaastöötajad, raadioajakirjanikud, fotograafid, karikaturistid, kirjastajad, tsensorid jne. Siit leiab geniaalsed ajakirjanikud Ado Grenzsteini ja Eduard Vilde, mõjukad ajakirjandusperekonnad Jannsenid, Jantševetskid ja Heubelid, esimesed ajakirjandustöösturid Aleksander Veileri ja Jaagup Loosalu, karikaturistid Gori ja Edmund Valtmani, vestekirjanikud August Kitzbergi ja Tõnis Braksi. Ning paljud teised.

W. Struve 1, Tartu, 737 5945, tyk@ut.ee, www.tyk.ee

TEADUSKIRJASTUS AASTAST 1632

Õnnitleme

75 Aade Liigant, arstiteaduskonna emeriitdotsent, inimese anatoomia lektor – 23. detsember
Jaan Mikk, sotsiaal- ja haridusteaduskonna emeriitprofessor – 19. detsember
Larissa Vassiltšenko, sotsiaal- ja haridusteaduskonna emeriitdotsent – 2. detsember

65 Peep Adamson, kiletehnoloogia labori vanemteadur – 19. detsember
Helle Roos, gaaslahenduslabori vaneminsener – 6. detsember
Juta Sikk, majanduse modelleerimise lektor – 17. detsember

60 Raivo Mänd, loomaökoloogia professor – 2. detsember

Sirje Talving, TÜ Pärnu kolledži haldusjuht – 12. detsember

55 Harry Lemberg, kergejõustiku didaktika lektor – 12. detsember
Tiina Sedman, üldise- ja mikroobiokeemia teadur – 9. detsember
Hiie Villako, farmaatsia instituudi spetsialist – 29. detsember

50 Külli Põhjala, säilitus- ja konserveerimisosakonna desinfektor – 18. detsember
Svetlana Saprõkova, matemaatika instituudi vastutav sekretär – 28. detsember

45 Krööt Kaljusto-Munck, inglise ja rootsi keele õpetaja – 13. detsember
Kaja Oras, üldpedagoogika lektor – 19. detsember

40 Inga Külmoja, rahvusvahelise kommunikatsiooni peaspetsialist – 2. detsember
Ilona Runnel, raamatukoguhoidja – 14. detsember
Meelis Sarv, tudengiteatri projekti-juht – 25. detsember

35 Fred Valk, gaaslahenduslabori insener – 25. detsember

30 Tambet Arak, arvutiteaduse instituudi programmeerija – 31. detsember
Kersti Teder, biofarmaatsia assistent – 7. detsember

25 Riinu Ots, atmosfäärifüüsika labori spetsialist – 20. detsember

KAITSMISED

5. detsembril kell 10.15 kaitseb **Riina Vaht** geograafia erialal doktoritööd «The Impact of Oil Shale Mine Water on Hydrological Pathways and Regime in Northeast Estonia» («Põlevkivi kaevandamisest tingitud hüdroloogilise režiimi ja vooluhulga muutused Kirde-Eesti jõgedes»). Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendajad dr Will Mayes (Hulli ülikool, UK) ja prof Ülo Mander, oponent dr Julien Tournabize (IRSTEA, Prantsusmaa).

8. detsembril kell 15 kaitseb **Vadim Brjalin** arstiteaduse erialal väitekirja «Chronic Hepatitis C: Predictors of Treatment Response in Estonian Patients» («Krooniline C-hepatiit: ravi-tulemusi prognoosivad tegurid Eesti patsientidel»). Kaitsmine toimub A. Linkbergi auditoriumis (Puusepa 8). Juhendaja dots Riina Salupere, oponent prof Bela Hunyady (Pécsi

ülikool, Ungari).

16. detsembril kell 16.15 kaitseb **Naved Ahmed** informaatika erialal väitekirja «Deriving Security Requirements from Business Process Models» («Äriprotsessimudelitest tulenevad turvatähtsused»). Kaitsmine toimub aadressil Liivi 2-404. Juhendajad dots Raimundas Matulevicius ja prof Marlon Dumas, oponentid prof Andreas L. Opdahl (Bergeni ülikool, Norra) ja dots Rafael Accorsi (Freiburgi ülikool, Saksamaa).

17. detsembril kell 10 kaitseb **Anu Aun** biokeemia erialal doktoritööd «Mitochondria as Integral Modulators of Cellular Signaling» («Mitokondrid kui rakulise signaaliülekanne moduleerijad»). Kaitsmine toimub molekulaar- ja rakubioloogia instituudis, Riia 23b-105. Juhendaja prof Juhan Sedman, oponent prof Xin Jie

Chen (Upstate'i meditsiini ülikool, USA).

17. detsembril kell 14.15 kaitseb **Kerli Orav-Puurand** matemaatika erialal doktoritööd «Central Part Interpolation Schemes for Weakly Singular Integral Equations» («Kesksa interpolatsioonil põhinevad meetodid nõrgalt singulaarsete integraalvõrrandite lahendamiseks»). Kaitsmine toimub aadressil J. Liivi 2-405. Juhendajad prof Arvet Pedas ja akad Gennadi Vainikko, oponentid prof. emer. Rainer Kress (Göttingeni ülikool, Saksamaa) ja prof Alastair Spence (Bathi ülikool, UK).

18. detsembril kell 10.15 kaitseb **Jaanus Veemaa** geograafia erialal doktoritööd «Reconsidering Geography and Power: Policy Ensembles, Spatial Knowledge, and the Quest for Consistent Imagination» («Geograafiast ja võimust:

poliitikaate kooskõla, ruumiline teadmine ja sidusate visioonide loomine»). Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendaja dots Jussi S. Jauhainen, oponent prof Jouni Häkli (Tampere ülikool, Soome).

18. detsembril kell 11.15 kaitseb **Kaia Kask** majandusteaduse erialal doktoritööd «Public Sector Real Estate Asset Management Models and Their Evaluation» («Avaliku sektori kinnisvara varajuhtimise mudelid ning nende hindamine»). Kaitsmine toimub aadressil Narva mnt 4-A312. Juhendajad prof Maarja Vadi ja prof. emer. Ene Kolbre (TTÜ), oponentid prof Enn Listra (TTÜ) ja prof Hans Lind (Kuninglik tehnikakõrgkool, Rootsi).

18. detsembril kell 14.15 kaitseb **Kristi Anniste** geograafia erialal

doktoritööd «East-West Migration in Europe: The Case of Estonia After Regaining Independence» («Ida-Lääs ränne Euroopas: Eesti taasiseseisvumisjärgne väljaränne ja tagasiränne»). Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendaja prof Tiit Tammaru, oponent dr David Manley (Bristoli ülikool, UK).

18. detsembril kell 16.15 kaitseb **Mart Jaanson** usuteaduse erialal doktoritööd «A Grammatical, Theological and Musical Analysis of the Standard Latin Niceno-Constantinopolitan Creed» («Nikaia-Konstantinoopoli usutunnistuse ladinakeelse normteksti grammatiline, teoloogiline ja muusikaline liigendamise»). Kaitsmine toimub TÜ kunstimuuseumis. Juhendajad dots Urmas Petti ja prof Mart Humal (EMTA), oponentid prof

Toomas Siitan (EMTA) ja dr Tarmo Toom (Ameerika katoliku ülikool, USA).

19. detsembril kell 12.15 kaitseb **Aija Sakova-Merivee** eesti kirjanduse erialal doktoriväitekirja «Ausgraben und Erinnern. Denkbilder des Erinnerns und der moralischen Zeugenschaft im Werk von Ene Mihkelson und Christa Wolf» («Väljakaevamine ja mäletamine. Mälutöö ja moraalse tunnistamise mõttepildid Ene Mihkelsoni ja Christa Wolfi romaanides»). Kaitsmine toimub aadressil Jakobi 2-114. Juhendajad dr Eve Pormeister ja dr Tiina Ann Kirss (TÜ), oponentid prof. emer. Frank Hörnigk (Berliini Humboldti ülikool, Saksamaa) ja dots Eneken Laanes (TLÜ).

STIPENDIUMID

Tartu ülikooli sihtasutus kuulutab välja **konkursi Lennart Meri teadustöö auhindadele**. Välja kuulutatakse kaks auhinda: **1500 eurot** magistratöö eest ja **3500 eurot** muu teadustöö (k.a doktoritöö) eest. Lennart Meri teadustöö auhind antakse välja Eesti riiki, rahvast, kultuuri või ühiskonda käsitleva ühe magistri- ja ühe teadustöö (kaasa arvatud doktoritöö) autorile või autorite kollektiivile. Konkursile võivad TÜ magistri- ja muude

teadustööde autorid või autorite kollektiivid esitada eeltoodud valdkondades taotluste esitamise tähtajale eelnenu kalendriaastal hindele «A» kaitstud magistratööid ja samal ajavahemikul kaitstud või ilmunud kõrgetasemelisi teadustöid. Taotluste esitamise tähtaeg on **15. jaanuar 2015. aastal**. Konkursist osavõtjatel tuleb esitada sihtasutuse juhatusele allkirjastatud taotlus konkursil osalemise kohta, milles märgitakse magistri- või teadustöö kaitsmise või ilmunise aeg ja koht, autori(te) kontaktandmed; magistratöö puhul juhendanud

õppejõu arvamus (soovitus) koos tema kontaktandmetega; magistri- või teadustöö lühikokkuvõte (resümee) elektroonselt; nõuete kohaselt vormistatud ja köidetud magistri- või teadustöö (teadustöö äratrükid); muud kandidaadi poolt vajalikuks peetavad materjalid. Materjalid, mida on võimalik esitada digitaalsel kujul, tuleks saata aadressil tysiht@ut.ee, paberil materjalid aadressil Tartu ülikooli sihtasutus, Ülikooli 18, 50090 Tartu. Täpsem informatsioon: tysiht@ut.ee, tel 737 5852 või 55 540 773 (Triin Vakker).

TUNNUSTUSED

TÜ väikese medali pälvisid 50. sünnipäeval õigusteaduskonna eraõiguse instituudi õiguse ajaloo lektor **Toomas Anepaio** ja rahandusosakonna raamatupidaja **Auni**

Vardja.

TÜ aumärgi ja tänukirjaga tunnustati 65. sünnipäeval loodus- ja tehnoloogiategaduskonna füüsika instituudi materjaliteaduse osakonna juhatajat, anorgaanilise keemia

professorit **Väino Sammelselga**.

TÜ aumärgiga tunnustati 70. sünnipäeval loodus- ja tehnoloogiategaduskonna arheogeneetika professorit, akadeemik **Richard Villemsit**.

TÜ tänukirja pälvisid 75. sünnipäeval sotsiaal- ja haridusteaduskonna emeritdotsent **Larissa Vassiltšenko**, 60. sünnipäeval majandusteaduskonna ettevõtte majanduse instituudi raha ja panganduse

TEATED

Detsembris TÜ aulas: 1. detsembril kell 12 rahvusülikooli 95. aastapäeva aktus; 2. detsembril kell 19 Kadri-Ann Sumera kontsert; 3. detsembril kell 19 esinevad Helen Lepalaan ja klaveril Martti Raide; 4. detsembril kell 18 Miina Härma gümnaasiumi kooride ja vilistlaste advendikontsert; 5. detsembril kell 12 närvikliiniku seminar, kell 18 Soome Vabariigi iseseisvuspäevale pühendatud aktus; 6. detsembril kell 17 advendikontsert «Tas talv on tulnud», esinevad Tartu segakoor Hansa ja Võru segakoor Tervis, dirigendid Karin Herne, Eva Kams ja Tiit Raud; 7. detsembril kell 17 jõulujazz 2014 sarjas kontsert «Ole hea – Estonian Voices»; 12. detsembril kell 12 presidendiaulaloeng, kell 18 kontsert «Ellerikool 95»; 13. detsembril kell 19 ansambli Jäääär kontsert; 14. detsembril kell 17 Saint Gobain Class Estonia laste jõulupidu; 15. detsembril kell 14 maailma keelte ja kultuuride kolledži nõukogu töötajate esindajate valimiskoosolek, kell 19 TÜSO advendikontsert, solist Tanel Joamets; 20. detsembril kell 17 TÜ kammerkoori jõulukontsert.

TÜ pensionäride ühingu Vitae:

1. detsembril kell 15 käsitööring; 2. detsembril kell 13 lauluring; 4. detsembril kell 13 arstide klubi; 10. detsembril kell 12 T. Lehtsaare loeng, aadressil Raeplats 12 saalis; 11. detsembril kell 11 humanitaaria

dotsent **Nadežda Ivanova**, 50. sünnipäeval raamatukogu teenindusosakonna raamatukoguhoidja **Anu Rjabinin** ning 45. sünnipäeval filosoofiateaduskonna kultuuriteaduste ja kunstide instituudi

klubi; 15. detsembril kell 15 põltsamaalaste klubi; 16. detsembril kell 11 elulooring ja kell 13 lauluring; 18. detsembril kell 17 jõulupidu.

Õpetatud Eesti Seltsi aasta viimane ettekandekoosolek toimub 10. detsembril, esineb Ründo Müls ettekandega «Isamaa teenistuses – August Jürmani (Jürima) tegevus agronoomi, poliitiku ja riigimehena aastatel 1887–1942». ÕES-i koosolek toimub Lossi 3-427 algusega kell 16.15. Täpsem info: www.ut.ee/OES.

5. detsembril kell 9 toimub Tallinna ülikoolis **III Eesti teaduskeele konverents**. Põhiettekande «Teadustõlge – tõlgendus ja sisutäpsus» peab Tallinna ülikooli rakenduslingvistika professor Krista Kerge. Külalisettekande «Kreeka terminoloogiakehamid ja tänapäeva kreeka oskuskeele eripära» peab dr Panagiotis G. Krimpas, kes on Traakia Demokritose ülikooli dotsent ja Kreeka terminoloogiaühingu juhatuse liige. Konverentsi korraldab TLÜ teaduskeelekeskus. Lisainfo peep.nemvalts@tlu.ee.

5. detsembril kell 10 toimub TÜ muuseumis **konverents «Ühiskonda muutvad teadused rahvusülikoolis»**. Konverents on korraldatud Tartu ülikooli muuseumi ja sotsiaal- ja haridusteaduskonna koostöös ning on pühendatud sotsiaalvaldkonnale. Konverentsi eesmärk on uurida sotsiaalsete ja ühiskonda muutvate teaduste rolli nii rahvusüli-

õppekorralduse spetsialist **Elica Mateo Krikk**; samuti arstiteaduskonna tervishoiu instituudi endine töötaja **Eda Merisalu** ning loodus- ja tehnoloogiategaduskonna füüsika instituudi insener **Vladimir Tsubin**.

kooli 95-aastasest ajaloost kui Eesti ühiskonnas laiemalt. Ettekandjad heidavad pilgu majanduse, juura, sotsioloogia, inimgeograafia, riigikaitse ja eripedagoogika arengutele ja õpetamisele Tartu ülikoolis ning sellele, kuidas need on mõjutanud Eesti riiki ja ühiskonda. Konverentsi kava: www.muuseum.ut.ee/et/node/251.

5. detsembril kell 10.15 toimub TÜ raamatukogu konverentsisaalis seminar **«Eesti ülikoolid teelahk-mel – vajadus muutuda ja võimalus uueneda»**. Eesti ülikoolide reformidest räägivad Tartu ülikooli rektor Volli Kalm, Tallinna ülikooli rektor Tiit Land ja Eesti maaülikooli rektor Mait Klaassen. Ettekandele järgneb arutelu, kus osalevad lisaks eeskoolehajatele ka Tallinna tehnikaülikooli prorektor Erkki Truve ja üliõpilaskonna esindaja Martin Noorkõiv. Arutelu juhib rektor emeritus Jaak Aaviksoo.

5.–6. detsembril toimub usuteaduskonna ja orientalistikakeskuse koostöös **rahvusvaheline konverents «Inimese ja inimlikkuse kontseptsioonid religioonides»**. Esimesel päeval vanaaja sessioonil kõneldakse sumeri inimeseloomuse müüdist; Asüüria kuningate sõjateoloogiast; preestriametist Peruu inkade riigist; inimese, linnriigi ja jumalate vahekorra vanakreeka mõtlemises ja Mithra kultusest Rooma keisririigis. Kell 15.15 algab India ja Hiina session, mille ettekannetes käsitletakse sanskriti

mantraid kui inimese ja jumaluse vahendajaid; inimesekontseptsiooni jumalate ja kangelaste juures Lõuna-India eepostes ja India inimeseloomise müütides, samuti vanahiina mõtlemises ja hiina varakeskaegses taoismis. 6. detsembril vaadeldakse inimesekontseptsioonide, religioosuse ja religioonide vahetust. Ettekanded on inglise või saksa keeles ning konverents toimub Jakobi 2-114.

6. detsembril toimub TÜ Narva kolledžis **Ilmar Raagi filmi «Ma ei tule tagasi» linastus**. Filmi juhatab sisse filmi autor Ilmar Raag. «Ma ei tule tagasi» on Eesti, Venemaa, Valgevene, Kasahstani ja Soome koostööna valminud film, mis on üles võetud vene keeles ja vene näitlejatega. Peaosades mängivad Polina Pushkaruk ja Viktoria Lobacheva. «Ma ei tule tagasi» on lugu ellujäämisest, südantsoojendavast sõprusest ja perekonna tähendusest. Film on venekeelne, eesti subtiitritega ning linastusele on oodatud kõik soovijad. Üritust korraldab TÜ Narva kolledži filmiklubi.

7. detsembril kell 17 algab Tartu ülikooli aulas vokaalansambli **Estonian Voices debüütalbumi «Olehea» esitluskontsert** Jõulujazz 2014 sarjas. Ansambli liikmete põneva originaalmuusika kõrval saab kuulata ka rahvamuusika seadeid ning arranžeringuid tuntud hittidest. Kuuikus laulavad Mikk Dede, Arno Tamm, Maria Väli, Mirjam Dede, Aarne Külama ja grupi loominguline liider Kadri Voorand. Lisainfo: www.jazzkaar.ee/et.

8.–20. detsembrini etendub Ugalas **muusikaline jõululavastus «Hiired on hiired»**, mis jõuab lavale teatri ja TÜ Viljandi kultuuriakadeemia ühisjõududega.

Liis Aedmaa ja Oleg Titovi kirjutatud lugu «Hiired on hiired» räägib aastaid külg külje kõrval elanud hii- reperekondadest, kes paraku üksteisega läbi ei saa, sest ühed neist on valged ja teised hallid. Ühel talvehommikul sajab aga maha esimene lumi ning värske lumega kaetud hoovis kohtuvad Oskar ja Liine. Hall hiirepoiss ja valge hiiretüdruk. Targanud sõprus viib neid aga ootamatutesse sekeldustesse, kus lisaks vanemate ja sõprade halvaks panule tuleb noortel rinda pista ka nälgjase kassikambaga.

Kuni 10. detsembrini on võimalik TÜ raamatukogu 2. korruse suures saalis külastada **näitust «Tartu ülikoolis 01.12.2013-01.12.2014 kaitsstud doktoritööd»**. Näitusega soovib TÜ raamatukogu õnnitleda ja tervitada 120 uut doktorit, kelle promoveerimine toimus 1. detsembril. Näitusel esitletakse raamatukogus säilitatavaid paberil doktoritöid. Näitusel on väljas 11 eesti- ja 102 ingliskeelset väitekirja, lisaks viis vene-, üks saksa- ja üks soomekeelne doktoritöö.

Teatriteaduse üliõpilaste looži vestlussari «Teatrimosaik III» jätkub detsembris muusikateatri ja teatrimuusika teemadel, millest tulevad kahel vestlusõhtul rääkima muusika ja teatri kokkupuutepunktide asjatundjad. **8. detsembril** kell 18 kohtuvad kaks lavastajat – **Ingomar Vihmar ja Peeter Jalakas**. Nii Vihmari kui ka Jalaka lavastustes on väga oluline roll muusikal. Vestlusõhtul räägitakse heli ja muusika funktsioonidest ning võimalustest (sõna)teatris, samuti sellest, kuidas on muusikaalsus teatris õpitav, kuidas loomupärane omadus. **12. detsembril** kell 18 lõpetab vestlussarja Ugala teatri lavastaja **Taago Tubin**. Räägime

kuidas ühte isikusse põimunud lavastaja ja muusikaline kujundaja lavastuse loomisel koos töötavad. Uuritakse, kui suurt osa täidab muusika Tubina lavastajakontseptsioonis ning kuidas seostuvad tema loomingus muusika ja teater. Kõik vestlusõhtud toimuvad **von Bocki majas Ülikooli 16-104** ja kestavad poolteist tundi.

12. detsembril kell 16.30 annab **prof Eric Lander avaliku loengu** teemal «Genetic Basis of Human Disease: the Past and Future of Genomic Medicine». Loeng toimub Omicumi auditooriumis, Riia 23B.

12. detsembril kell 18 toimub Tartu loomemajanduskeskuses (Kalevi 17) **Euroopa kolledži vilistlasõhtu**. Toimub koosviibimine, kus luuakse vilistlaste võrgustik ning kuhu oodatakse praeguseid ja endiseid tudengeid liituma vilistlasorganisatsioonidega. Osalemisest tuleb märku anda vilistlasorganisatsiooni presidendile Leonardo Ortegale aadressil leonardo.ortega@outlook.com hiljemalt 8. detsembriks.

Eesti raamatukoguhoidjate ühing ja TÜ raamatukogu ootavad kuni 15. detsembrini **ettepanekuid raamatuloo, raamatukogunduse või bibliograafia-alase töö auhindamiseks** Friedrich Puksoo auhinnaga. Auhindamisele tulevad trükkis või elektrooniliselt 2013. ja 2014. ilmunud tööd. Esildised tuleb esitada märksõnaga «F. Puksoo auhind» kas Tartu ülikooli raamatukogule (W. Struve 1, 50091 Tartu, e-posti aadress malle.ermel@ut.ee) või Eesti raamatukoguhoidjate ühing (Tõnismägi 2, 10122 Tallinn, e-posti aadress ela@nlib.ee). Auhinna saaja(d) tehakse teatavaks 23. jaanuaril TÜ raamatukogus.

IN MEMORIAM

Ela Lepp

26.07.1924 – 10.11.2014

10. novembril lahkus meie hulgast Tartu ülikooli anatoomia instituudi kauaaegne anatoomia osakonna juhataja, teadlane, armastatud kolleeg ja õppejõud, emeriitdotsent **Ela Lepp**.

1946. aastal alustas Ela Lepp õpinguid TRÜ arstiteaduskonna ravi osakonnas. Pärast meditsi- nikandidaadi kraadi kaitsmist Leningradi sanitaar-hügieenilise meditsiini instituudis 1955. aastal oli tema elu, teadus- ja pedagoogiline tegevus pühendatud inimese anatoomia uurimisele ja

õpetamisele.

Ela Lepa mitmekülgne teaduslik tegevus oli seotud parenhümatossete organite lümf- ja veresoonte ning struktuuriühikute seoste uurimisega.

Tema sulest ilmus 116 teaduslikku publikatsiooni. Õppejõuna iseloomustas teda lai silmaring, suur pedagoogiline kogemus, korrektsus ning nõudlikkus.

Ela Lepa olulisim panus on seotud Tartu ülikoolis töötanud maailmakuulsa anatoomiaprofessori August Rauberi pärandi

Foto: erakogu

säilitamisega.

Mälestus Ela Lepast jääb alati-seks meiega.

Kolleegid anatoomia instituudist

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Tartu Ülikool
Ülikooli 18, 50090 TARTU
Tel: 737 5100
E-post: info@ut.ee
www.ut.ee